

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Občanská participace a rozhodovací proces místních
samospráv v souvislosti s určením místa pro stálé
úložiště jaderného odpadu. Případová studie lokality
Čertovka**

Petra Fibichová

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Petra Fibichová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Občanská participace a rozhodovací proces místních samospráv v souvislosti s určením místa pro stálé úložiště jaderného odpadu. Případová studie lokality Čertovka

Název anglicky

Civilian participation and decision making process of local autonomies in relation to determination of a place for purpose of nuclear waste disposal site. Case study of Certovka locality

Cíle práce

Tématem diplomové práce je problematika občanské participace a rozhodování orgánů místní samosprávy v ČR. Výzkum bude zaměřen na rozhodování o umístění stálého úložiště jaderného odpadu v lokalitě Čertovka (okresy Louny a Plzeň-sever).

Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu:

1. Identifikovat místní aktéry participující v rozhodování o umístění stálého úložiště jaderného odpadu v lokalitě Čertovka (místní samosprávy, spolky apod.).
2. Charakterizovat hlavní socioekonomické a demografické ukazatele lokality.
3. Analyzovat konkrétní aktivity jednotlivých místních aktérů.
4. Analyzovat dopad občanské iniciativy na rozhodovací proces místních samospráv týkající se vytipování lokality pro stálé úložiště jaderného odpadu v České republice.

Metodika

Ve výzkumu občanské participace a samosprávy na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení. Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v různých obcích. Práce bude postavena jako případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy, především komparace.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Blatno u Podbořan, Tis u Blatna, Žihle, lokalita Čertovka, Lubenec, hlubinné úložiště, jaderný odpad, místní samospráva, místní referendum, občanská participace, občanský spolek, obec, rozhodovací proces

---

Doporučené zdroje informací

Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009.

Balík, S. Metodologie výzkumu komunální politiky. In Fiala, P.; Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. 1. vydání. brno: CDK, 2005.

Bernard, J. (ed.). Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011.

Brokl, L. Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997.

Martel, M.; Ferraro, G. EURATOM Projects, radioactive waste management and public participation: What have we learnt so far? Luxembourg: European Commission, Joint Research Centre, 2015.

Říchová, B. Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů. Praha: Portál, 2002.

Skovajsa, M. a kol. Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice. Praha: Portál, 2010.

Smith, M. L. Přímá demokracie v praxi : Politika místních referend v České republice. Praha: ISEA, 2007.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2018

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 24. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Občanská participace a rozhodovací proces místních samospráv v souvislosti s určením místa pro stálé úložiště jaderného odpadu. Případová studie lokality Čertovka." jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za odborné vedení, vstřícný přístup, cenné rady a podněty, které mi jako vedoucí diplomové práce poskytl. Děkuji i všem zúčastněným aktérům za jejich věnovaný čas, ochotu a poskytnuté informace nezbytné pro vypracování této diplomové práce. Zároveň děkuji i mé rodině, která mi po celou dobu studia byla oporou.

Občanská participace a rozhodovací proces místních samospráv v souvislosti s určením místa pro stálé úložiště jaderného odpadu. Případová studie lokality Čertovka

Abstrakt

Diplomová práce má charakter případové studie lokality Čertovka, která je jednou z kandidátních lokalit v procesu výběru vhodného území pro umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu a vyhořelého jaderného paliva. Hlavním cílem práce je analyzovat občanskou participaci v procesu hlubinného úložiště a její vliv na rozhodovací proces místních samospráv. První část je věnována teoretickému vymezení základních pojmů vztahujících se k obci, občanské participaci a hlubinnému úložišti. Analytická část práce zkoumá jednak socioekonomické a demografické ukazatele lokality, tak i postoje jednotlivých místních aktérů prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů a proces vývoje hlubinného úložiště v lokalitě Čertovka. Na základě šetření je zřejmé, že na lokální úrovni lze identifikovat značný potenciál úspěšné aplikace participačních mechanismů. Podstatná je však konfigurace politiky rozhodovacího procesu místních samospráv, zda nedojde k uplatnění občanské participace jen z formálního hlediska.

Klíčová slova: Blatno u Podbořan, hlubinné úložiště, jaderný odpad, lokalita Čertovka, Lubenec, místní samospráva, místní referendum, občanská participace, občanský spolek, obec, rozhodovací proces, Tis u Blatna, Žihle

Civilian participation and decision making process of local autonomies in relation to determination of a place for purpose of nuclear waste disposal site. Case study of Certovka locality

Abstract

This diploma thesis has character of a case study of Čertovka locality which is considered to be one of the candidate localities in process of selection of an adequate area for placement of a deep radioactive waste and used nuclear fuel disposal site. The main objective of this diploma thesis is to analyze a civilian participation in process of a deep nuclear disposal site and its influence on a decision-making process of local autonomies. The first part of this diploma thesis is aimed at a theoretical determination of basic definitions related to an urban area, to civilian participation and to a deep nuclear disposal site. The second (analytical) part of this diploma thesis discovers firstly socioeconomic and demographical indicators of the locality and secondly, attitudes of particular local participants through half-structured interviews as well as development process of a deep disposal site at Čertovka locality. Based on my research it is obvious that we can identify a considerable potential in the matter of successful application of participating mechanisms. However, the important issue is a configuration of decision-making process policy of local autonomies and also the fact, whether or not, an application of civilian participation will occur only in formal terms.

Keywords: Blatno u Podbořan, deep nuclear disposal site, nuclear waste, Čertovka locality, Lubenec, local autonomy, local referendum, civilian participation, civilian society, urban area, decision-making process, Tis u Blatna, Žihle

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Obec a místní samospráva.....	14
3.1.1 Místní, personální a symbolické vymezení obce	14
3.1.2 Působnost obce	15
3.1.3 Orgány obce.....	17
3.1.3.1 Zastupitelstvo obce.....	17
3.1.3.2 Rada obce	19
3.1.3.3 Starosta	20
3.1.3.4 Obecní úřad a tajemník.....	20
3.1.3.5 Výbory a komise.....	21
3.1.3.6 Obecní pořádek v ČR	22
3.2 Občanská participace	22
3.2.1 Spolky	23
3.2.2 Politická participace.....	24
3.2.2.1 Informovanost.....	25
3.2.2.2 Volební participace.....	25
3.2.2.3 Členství v politických stranách	26
3.2.2.4 Participace ve veřejném životě.....	27
3.2.3 Místní referendum.....	28
3.2.4 Petice.....	31
3.3 Jaderný odpad.....	32
3.3.1 Hlubinné úložiště	33
3.3.2 Relevantní aktéři hlubinného úložiště.....	40
3.3.3 Komunikace a účast na rozhodování	41
3.3.3.1 Informovanost.....	41
3.3.3.2 Komunikace.....	42
3.3.3.3 Rozhodovací proces.....	43
4 Vlastní práce	45
4.1 Lokalita Čertovka.....	45
4.1.1 Obec Blatno u Podbořan	47

4.1.2	Obec Lubenec	48
4.1.3	Obec Tis u Blatna	50
4.1.4	Obec Žihle.....	50
4.1.4.1	Finanční kompenzace obcím	52
4.1.5	Socioekonomické a demografické ukazatele lokality.....	56
4.1.5.1	Ekonomická aktivita.....	56
4.1.5.2	Nezaměstnanost.....	57
4.1.5.3	Infrastruktura v lokalitě Čertovka	60
4.1.5.4	Občanská vybavenost	62
4.1.5.5	Demografické údaje.....	64
4.2	Občanská participace a rozhodovací proces místních samospráv.....	66
4.2.1	Občanské spolky	66
4.2.2	Občanská participace a sled událostí v lokalitě	69
4.2.2.1	Místní referendum v Lubenci	73
4.2.2.2	Informovanost.....	79
4.2.2.3	Komunikační proces	82
4.2.2.4	Rozhodovací proces místních samospráv.....	87
5	Závěr.....	94
6	Seznam použitých zdrojů	98
7	Přílohy	I

Seznam obrázků

Obrázek 1	Model hlubinného úložiště	38
Obrázek 2	Lokalizace zájmového území Čertovka	45
Obrázek 3	Oficiální znak a prapor obce Blatna u Podbořan.....	48
Obrázek 4	Oficiální znak a prapor obce Lubence.....	49
Obrázek 5	Oficiální znak a prapor obce Žihle	51

Seznam tabulek

Tabulka 1	Počet zastupitelů v obcích podle počtu obyvatel.....	17
Tabulka 2	Stupně a metody občanské participace	28
Tabulka 3	Minimální počet podpisů podporujících místní referendum	30
Tabulka 4	Zařazení obce Blatna u Podbořan podle územních jednotek.....	48
Tabulka 5	Zařazení obce Lubenec podle územních jednotek.....	49

Tabulka 6 Zařazení obce Tisu u Blatna podle územních jednotek	50
Tabulka 7 Zařazení obce Žihle podle územních jednotek	51
Tabulka 8 Financování obcí v roce 2015	53
Tabulka 9 Financování obcí v roce 2016	54
Tabulka 10 Financování obcí v roce 2017	54
Tabulka 11 Počet vybraných ekonomických subjektů v lokalitě Čertovka.....	57
Tabulka 12 Nezaměstnanost v lokalitě Čertovka	58
Tabulka 13 Cíle, kam dojíždějí alespoň 3 % zaměstnanců.....	59
Tabulka 14 Vývoj počtu obyvatel v lokalitě Čertovka	65
Tabulka 15 Genderové a věkové složení obyvatel v lokalitě Čertovka.....	66
Tabulka 16 Vzdělanostní struktura obyvatel v lokalitě Čertovka.....	66
Tabulka 17 Výsledky hlasování místního referenda v obci Lubenec	78
Tabulka 18 Výsledky hlasování ankety v obci Blatno u Podbořan	88

Seznam příloh

Příloha 1 Seznam otázek pro respondenty	I
Příloha 2 Fotodokumentace lokality Čertovka	III

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
RAO	radioaktivní odpad
SÚRAO	Správa úložiště radioaktivních odpadů
VJP	vyhořelé jaderné palivo

1 Úvod

Důležitou součástí energetického mixu České republiky je jaderná energie, která se od 50. let 20. století etablovala jako stabilní zdroj energie přispívající k energetické bezpečnosti státu. V této souvislosti Česká republika čelí hlavní výzvě v podobě nutnosti nalezení řešení nakládání s vyhořelým jaderným palivem, neboť země produkující jadernou energii, jsou vázány povinností se o vzniklý odpad postarat. V současnosti nejvhodnější variantou se zdá být uložení do hlubinného úložiště.

Rozhodnutí o výstavbě hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva a radioaktivního odpadu není jen problematikou technického rázu, ale i širších sociálních souvislostí týkajících se municipalit a občanů, kde bude projekt realizován. V historickém kontextu českého prostředí je rozhodovací proces o hlubinném úložišti zcela ojedinělou, neobvyklou a mimořádně komplikovanou záležitostí, která je spojována se značnou dlouhodobostí projektu a odpovědností vůči budoucím generacím. Aby konečné rozhodnutí bylo vnímané jako legitimní, Koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným odpadem v ČR vyžaduje souhlas obcí ve finální lokalitě s hlubinným úložištěm.

Z tohoto hlediska je podstatná konfigurace politiky rozhodovacího procesu místních samospráv. Území České republiky se vyznačuje značnou fragmentovanou strukturou s existencí velkého počtu malých obcí do 1 000 obyvatel a hustým osídlením, což je důvodem, proč je politika na lokální úrovni obtížně uchopitelná a nelze jí unifikovat. Na jedné straně je konfigurace politiky rozhodovacího procesu místních samospráv ohraničená platnou legislativou, na druhé straně závisí na projevené vůli zastupitelů obce, zda a jakým způsobem bude respektovat stanoviska občanů.

Tato práce je případovou studií lokality Čertovka, která je jednou z vytipovaných zájmových území pro vybudování hlubinného úložiště radioaktivního odpadu a vyhořelého jaderného paliva. Lokalita se nachází na pomezí Ústeckého a Plzeňského kraje a zasahuje do katastrálních území čtyř obcí. Analyzuje občanskou participaci v procesu hlubinného úložiště a její vliv na rozhodovací proces místních samospráv.

Lze předpokládat, že aktuálnost tématu práce vzroste, pokud lokalita Čertovka bude zahrnuta do zúženého výběru mezi vytipované čtyři zájmová území, které Správa úložiště radioaktivních odpadů zveřejní koncem roku 2018.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tématem diplomové práce je problematika občanské participace a rozhodování orgánů místní samosprávy v České republice. Orientace výzkumu se zaměřuje na rozhodovací proces umístění stálého úložiště vyhořelého jaderného paliva a radioaktivního odpadu v lokalitě Čertovka (okresy Louny a Plzeň - sever) a vliv občanské iniciativy. Jedním z důvodů, proč byla vybrána lokalita Čertovka, je skutečnost, že oproti ostatním vytipovaným zájmovým územím pro umístění hlubinného úložiště zde zastupitelé dotčených obcí nezaujímají jednotné zamítavé stanovisko ohledně dané problematiky. Lokalita Čertovka je rovněž zajímavá z hlediska poměrně hojnému počtu místních spolků, které se v procesu hlubinného úložiště angažují.

V rámci zvoleného tématu jsou stanoveny následující cíle:

- 1) Identifikovat místní aktéry participující v rozhodování o umístění stálého úložiště jaderného odpadu v lokalitě Čertovka (místní samosprávy, spolky apod.).
- 2) Charakterizovat hlavní socioekonomické a demografické ukazatele lokality.
- 3) Analyzovat konkrétní aktivity jednotlivých místních aktérů.
- 4) Analyzovat dopad občanské iniciativy na rozhodovací proces místních samospráv týkající se vytipování lokality pro stálé úložiště jaderného odpadu v České republice.

V posledních deseti letech byla publikována zajímavá zjištění ohledně rozložení moci a vlivu na veřejné rozhodování mezi občanskými iniciativami a veřejnými rozhodovateli. (např. Haken a kol., 2016, s. 50) Prezentován je názor, že v současné době je na jedné straně v České republice celá řada příkladů úspěšného uplatnění participativních procesů ovlivňující veřejné rozhodování, ale na druhé straně je možné reflektovat případy absence participace nebo pouze její formální uplatnění. Zejména na lokální úrovni lze identifikovat značný potenciál úspěšné aplikace participačních mechanismů, a to především v oblasti samostatné působnosti obcí, měst a krajů. Otázkou je, zda tento předpoklad se vztahuje i na dotčené obce v lokalitě Čertovka a jakého stupně občanské participace v rozhodovacím procesu je dosaženo.

2.2 Metodika

Ve výzkumu občanské participace a samosprávy na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení (Balík 2005, s. 166, 167). Při vypracování diplomové práce je využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v různých obcích.

Teoretická část práce je zpracována na základě odborné literatury, článků a dokumentů, které uvádí do problematiky rozhodovacího procesu místních samospráv a možností občanské participace. Analytická část práce je postavena jako případová studie vymezená obcemi v lokalitě Čertovka, která je jednou z vytypovaných zájmových území pro výstavbu hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva a radioaktivních odpadů. Ke sběru dat jsou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování. Polostrukturované rozhovory se starosty dotčených obcí a předsedy místních spolků angažujících se v procesu hlubinného úložiště byly realizovány v průběhu měsíce prosince 2017. Šetření proběhlo přímo v lokalitě Čertovka prostřednictvím osobních schůzek tazatele s respondenty. Základní okruhy otázek jsou zaměřeny na důvěru vůči technologiím ukládání jaderného odpadu, hodnocení informační činnosti a dosavadního průběhu jednání mezi relevantními aktéry a názory na vliv místních komunit na rozhodnutí o umístění hlubinného úložiště. V příloze 1 je uveden seznam základních otázek. Doplňující informace poskytla Správa úložiště radioaktivních odpadů. Zdrojem poznatků je rovněž studium odborné dokumentace poskytnuté relevantními aktéry. Především projektová dokumentace, písemná korespondence, zápisy z jednání, výsledky hlasování místního referenda a ankety apod. Dále osobní účast na jednání místních samospráv se zástupci Správy úložišť radioaktivních odpadů a státního aparátu, odborných seminářích a porad Pracovní skupiny pro dialog zřízené jako poradního orgánu Rady vlády pro energetickou a surovinovou strategii České republiky.

3 Teoretická východiska

3.1 Obec a místní samospráva

3.1.1 Místní, personální a symbolické vymezení obce

Základním prováděcím předpisem municipalit je zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecním zřízení). Legislativa definuje obec jako základní územní samosprávné společenství občanů a veřejnoprávní korporaci, která disponuje vlastním majetkem. V právních vztazích obec vystupuje svým jménem a nese odpovědnost za právní důsledky. Dále pečuje o harmonický rozvoj svého území a naplňování potřeb svých občanů. Kromě toho též chrání veřejný zájem při plnění svých úkolů. (Čmejrek, 2008, s. 28)

Základním atributem obce je její území. Hranice katastrálního území municipalit může být vymezeno jedním územím, nebo rozčleněno do více katastrálních území. Obec může být složena z místních částí. Zpravidla se jedná o historicky samostatné osady a obce, které byly následně k obci připojeny a významově tvoří evidenční jednotky obce. (Balík, 2009, s. 63)

Občany obce jsou fyzické osoby se státním občanstvím ČR, jež jsou na území obce přihlášeni k trvalému pobytu. Zákon o evidenci obyvatel uvádí varianty získání trvalého pobytu občanů ČR. Jsou jimi:

- přihlášení k trvalému pobytu na základě prokázání vlastnictví nebo spoluvlastnictví nemovitosti;
- přihlášení k trvalému pobytu se souhlasem vlastníka nebo spoluvlastníka nemovitosti;
- přihlášení k trvalému pobytu na základě platné nájemní smlouvy nebo souhlasu nájemníka;
- narozením (osvojením) matce, která v den narození (osvojení) dítěte byla trvale hlášena k trvalému pobytu. (zákon č. 133/2000 Sb.)

Každá obec disponuje svým základním symbolem – názvem obce. Části obcí mají zpravidla pojmenování převzaté od vlastního názvu zaniklé osady nebo obce. Dalšími hlavními symboly, které mají obce právo používat, jsou znak, vlajka a pečeť. Zvláštní kategorií symbolů patří udělování ocenění za umělecký, kulturní, vědecký apod. přínos

obci. Obci rovněž přísluší udělování pamětních listin při významných příležitostech. Mezi symboly se řadí i insignie statutárních měst. Starostové obcí, kteří používají insignie během významných událostí, např. během svatebních obřadů, se neřadí mezi symboly obce. Důvodem je unifikace insignie, která spíše prezentuje přenesenou působnost. (Balík, 2009, s. 64)

3.1.2 Působnost obce

Působnost obcí je okruh činností upravující společenské vztahy na určitém území vymezené konkrétním osobám a v určitém časovém období. (Koudelka, 2017, s. 122)

V rámci výkonu funkcí obce jsou ustáleny pojmy samostatná a přenesená působnost. Přenesená působnost znamená svěřený výkon státní správy orgánům obce. Cílem dekoncentrace státní správy je přiblížení výkonu činností blíže k občanům. Samostatná působnost vyjadřuje výkon samosprávy územně samosprávných celků a vyšších územně samosprávných celků. Hovoříme o decentralizaci veřejné správy, která je chápána jako otevření a rozvrstvení politického prostoru umožňující posílit zastoupení zájmů a politickou participaci, angažovat místní aktéry a zefektivnit produkci politiky a její implementaci. (Čmejrek, 2008, s. 24)

Podle míry přenesené působnosti klasifikujeme osm skupin obcí:

- všechny obce (někdy rovněž obce I. stupně přenesené působnosti; např. přihlášení k trvalému pobytu);
- obce s matričním úřadem;
- obce se stavebním úřadem;
- obce s pověřeným obecním úřadem (obec je současně matričním i stavebním úřadem; též označeny jako obce II. stupně přenesené působnosti);
- obce s rozšířenou působností (obec je současně obcí s pověřeným obecním úřadem; označeny též jako obce III. stupně přenesené působnosti);
- statutární města (stejně jako kraje pořizují povinně energetickou koncepci);
- Brno se zvláštní přenesenou působností (vede zvláštní matriku a přestupky na úseku zvláštní matriky; povinně stejně jako kraje vydávají programy snižování emisí);
- hlavní město Praha. (Koudelka, 2007, s. 149 – 150)

Záležitosti v zájmu obce a jejích občanů náleží do samostatné působnosti obce s výjimkou činností, které jsou zákonem svěřeny státu, vyšším územně samosprávným celkům a přenesené působnosti orgánů obce. Samostatná působnost obcí je stanovena výčtem pravomocí zastupitelstva a rady obce, které jsou blíže specifikovány v kapitole Orgány obce (kromě vydávání nařízeních obce). Dále v souladu s místními předpoklady a zvyklostmi v katastru obce pečuje o komplexní rozvoj, především o vytváření podmínek rozvoje sociální péče a pro uspokojování potřeby ochrany a rozvoje zdravých životních podmínek, dopravy a spojů, informační potřeby, výchova a vzdělávání, komplexního kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku. (Koudelka, 2007, s. 124)

Záležitosti samostatné působnosti obcí specifikuje zákon o obcích. Pro účely této práce zde budou uvedeny jen některé z nich.

- Hospodaření obce;
- program rozvoje územního obvodu obce;
- vydávání obecně závazných vyhlášek;
- místní referendum;
- ustanovování orgánů samosprávy a stanovení odměn členům a neuvolněným členům zastupitelstva;
- spolupráce s jinými obcemi;
- řešení návrhů, podnětů a připomínek zastupitelů obce a orgánů obce. (Balík, 2009, s. 65-66)

Oblasti činnosti samostatné působnosti obcí vyplývají i z úpravy zvláštních zákonů, mezi které náležejí následující vybrané oblasti:

- územně plánovací dokumentace;
- místní poplatky;
- provozování veřejného pohřebiště;
- zřizování a správa preprimárního a primárního vzdělávání;
- zřizování jednotky dobrovolných hasičů;
- zajišťování připravenosti obce na mimořádné události (např. povodně), provádění záchranných a likvidačních prací. (Balík 2009, s. 66)

3.1.3 Orgány obce

Obec zřizuje orgány obce, prostřednictvím kterých spravuje své záležitosti a výkon přenesené působnosti ve věcech a rozsahu stanovené legislativou. Orgány obce jsou zastupitelstvo obce, rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Ekvivalentně označujeme orgány městyse a měst. Zvláštním typem obcí jsou statutární města. (Čmejrek a kol., 2010, s. 38) Pro všechny orgány obce je typické, že disponují určitou rozhodovací pravomocí.

3.1.3.1 Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo obce je elementárním orgánem místní samosprávy tvořené členy zastupitelstva. Struktura členů daného volebního období závisí na výsledcích hlasování občanů ve volbách do zastupitelstev obcí. Počet členů určuje především počet obyvatel a velikost územního obvodu. Na každé volební období zastupitelstvo obce určí počet jeho členů nejpozději 85 dnů před konáním voleb do zastupitelstev obcí. Neurčí-li tak, počet členů zastupitelstva obce zůstává v nadcházejícím volebním období totožný. (zákon č. 128/2000 Sb.)

Tabulka 1 Počet zastupitelů v obcích podle počtu obyvatel

Počet obyvatel obce	Počet členů zastupitelstva obce
do 500	5 až 15
nad 500 do 3 000	7 až 15
nad 3 000 do 10 000	11 až 25
nad 10 000 do 50 000	15 až 35
nad 50 000 do 150 000	25 až 45
nad 150 000	35 až 55

Zdroj: Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 68 odst. 1)

Na základě výsledků hlasování, kandidáti získají mandáty a okamžikem zvolení se stávají členy zastupitelstva. Mandát nepodléhá žádným příkazům. (Čmejrek, 2008, s. 36) Na ustavujícím zasedání všichni členové zastupitelstva obce vyslovují slib: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu obce (města, městyse) a jejich (jeho) občanů a řídit se Ústavou a zákony ČR.*“ (zákon č. 128/2000 Sb.) Slib zastupitelé obce stvrdí svým vlastním podpisem. Všichni členové zastupitelstva obce vykonávají veřejnou funkci osobně a v souladu se svým slibem.

Z pozice výkonu funkce mají členové zastupitelstva právo:

- 1) vznášet podněty k projednání směřující na zastupitelstvo obce, radu obce, výborům a v případě zřízení i komisím;
- 2) iniciovat dotazy, postřehy a návrhy radě obce, předsedům výborů a jiným institucím zřízených nebo založených obcí;
- 3) požadovat informace vztahující se k funkci zastupitele od zaměstnanců obecního úřadu a institucí zřízených nebo založených obcí. (Čmejrek a kol., 2010, s. 40)

Z funkce zastupitele obce vyplývají jejím členům i tyto povinnosti:

- 1) účastnit se zasedání zastupitelstva obce a ostatních orgánů obce, plnit zadané úkoly, hájit zájmy občanů a jednat v souladu se zachováním úcty funkce;
- 2) informovat před zahájením jednání orgánů obce o možný střet zájmů. (Čmejrek a kol., 2010, s. 40)

Zastupitelstvu obce náleží právo činit rozhodnutí ve věcech samostatné působnosti a majetkoprávních úkonech vymezených § 84 a § 85 zákona o obcích.

Zasedání zastupitelstva obce jsou přístupná veřejnosti. Obecní úřad informuje občany o času, místě konání a programu veřejného zasedání zastupitelstva obce nejméně sedm dní před jeho zahájením. Starosta obce svolává zasedání obce a obvykle jej i řídí v souladu s jednacím řádem. Nejpozději do deseti dnů od zasedání zastupitelstva obce pořizují orgány obce zápis o jeho průběhu. V zápise je vždy uveden počet přítomných členů zastupitelstva obce, schválené pořadí jednání, průběh jednání s výsledky hlasování a přijatá usnesení. Zápis je opatřen podpisem starosty nebo místostarosty a určených ověřovatelů zápisu. Případné námítky člena zastupitelstva obce vůči zápisu rozhodně zastupitelstvo obce na nejbližším možném veřejném zasedání. Zveřejněné zápisy na internetových stránkách obce nesmí obsahovat osobní údaje. Obecní úřad ukládá veškeré zápisy ze zastupitelstev obce. Občané mají právo do neanonymizovaných zápisů z jednání a usnesení nahlížet a pořizovat výpisy. (Čmejrek, 2008, s. 37-38)

Aby rozhodnutí zastupitelstva obce, usnesení, případně volba nebo odvolání z funkce byly platné, je nezbytná nadpoloviční většina hlasů všech členů zastupitelstva obce. Když zastupitelstvo obce není při zahájení nebo v průběhu jednání usnášeníschopné, předsedající ukončí jednání a do patnácti dnů se koná náhradní veřejné zasedání obce. Četnost zasedání zastupitelstva obce odpovídá konsensu s potřebami obce. Zákonem stanovené minimum je

jednou za tři měsíce, a to v katastrálním území obce. Za okolností, kdy zastupitelstvo obce se nesejde více jak půl roku takovým způsobem, aby bylo usnášeníschopné, ministerstvo vnitra jej rozpustí. V případě, když je v obci zřízena rada obce, tak v mezidobí, než bude provedena nová volba zastupitelstva obce či ustaven správce vykonává svou pravomoc rada obce. Pokud tomu tak není, odpovědnost je přenesena na starostu případně pověřeného člena zastupitelstva obce. Člen zastupitelstva má právo z funkce odstoupit nebo může být odvolán. V takové situaci jeho místo zastupuje náhradník. Klesne-li složení členů zastupitelstva obce více jak o polovinu nebo pod pět členů a současně nelze doplnit stav náhradníky, pak zastupitelstvo obce ztrácí právo na rozhodování v samostatné působnosti i majetkoprávních jednání. (Čmejrek a kol., 2010, s. 41-42)

3.1.3.2 Rada obce

Rada obce reprezentuje výkonný orgán v oblasti samostatné působnosti a svým jednáním odpovídá zastupitelstvu obce. Rovněž rozhoduje v oblasti přenesené působnosti, a to v rozsahu stanovené platnou legislativou. Radu obce je volena na ustavujícím zasedání obce a tvoří jí starosta, místostarosta (případně místostarostové) a doplněna je zvolenými členy zastupitelstva. Stanoven je lichý počet v rozmezí od 5ti do 11ti členů. Radu obce nezřizují obce, kde zastupitelstvo obce tvoří méně než 15 členů. V takovém případě je starosta povinen vykonávat činnost rady obce a zastupitelstvo obce vydává nařízení obce. (Čmejrek a kol., 2010, s. 43-44) Poklesne-li složení rady obce pod 5 členů a na následném zasedání obce nedojde k doplnění možného minima, pak pravomoc rady obce přechází na zastupitelstvo obce, které dále má možnost delegovat rozhodování ohledně některých záležitostí na starostu. (Čmejrek, 2008, s. 38)

Schůze rady obce se konají podle nutnosti. Na rozdíl od zasedání zastupitelstva obce, schůze rady obce jsou bez účasti veřejnosti a rovněž není právními předpisy určena jejich frekvence. Členové rady obce mohou k jednotlivým projednávaným bodům přizvat jiné členy orgánů obce nebo jiné osoby. Usnášeníschopnost, potvrzování zápisů rady obce a úschova zápisů se řídí ekvivalentními pravidly jako je tomu v případě zastupitelstva obce. Nahlédnout do zápisů mohou členové zastupitelstva obce. (Čmejrek a kol., 2010, s. 44) Nicméně v souladu se zákonem o svobodném přístupu k informacím jsou zápisy přístupné všem. (Koudelka, 2007, s. 195-196) Rada obce především naplňuje přípravu

návrhů pro projednání zastupitelstvu obce a zajišťuje vykonávání odsouhlasených usnesení. (Čmejrek, 2008, s. 39)

3.1.3.3 Starosta

Starosta reprezentuje obec navenek. Funkce starosty nemá povahu statutárního orgánu, proto záležitosti vyžadující souhlas zastupitelstva obce nebo rady obce musí konat zpětně po jejich schválení. Starosta nedisponuje výraznou pravomocí. Lze konstatovat, že nejnápadnější kompetencí je pravomoc řídit zasedání zastupitelstva obce a rady obce. Určování agendy a pořadí jednotlivých bodů jednání apod. je výrazným aspektem rozhodovacího procesu, který ovlivňuje výsledek jednání. (Balík, 2009, s. 74-76)

Funkci starosty a místostarosty vybírají zastupitelé obce na ustavujícím zasedání ze svých řad absolutní většinou. Starosta a jeho zástupce (zástupci) musí mít české občanství. Starosta i místostarosta za výkon funkce se zodpovídají zastupitelstvu obce. (Čmejrek a kol., 2010, s. 45)

3.1.3.4 Obecní úřad a tajemník

Obecní úřad je složen ze starosty, místostarosty(ů), tajemníka obecního úřadu (v případě, že je jeho funkce zřízena) a zaměstnanců obce spadajících do obecního úřadu.

Obecní úřad vykonává především níže uvedené činnosti:

- v oblasti samostatné působnosti vyřizuje úkoly zadané zastupitelstvem obce a radou obce;
- poskytuje výborů a komisím součinnost;
- v oblasti přenesené působnosti vykonává státní správu. (Balík, 2009, s. 77)

Samostatná a přenesená působnost se v písemnostech vydaných obecním úřadem a orgány obce rozlišuje rozdílným označením v záhlaví. Dokumenty psané z oblasti samostatné působnosti jsou označeny slovem „obec“ a v přenesené působnosti jako „obecní úřad“. (zákon č. 128/2000 Sb.)

Povinnost zřídit funkci tajemníka obecního úřadu mají obce s pověřeným úřadem a obce s rozšířenou působností, ale tuto funkci mají možnost zřídit i ostatní obce. Tajemník obecního úřadu nesmí být politicky angažovaný v žádné politické straně ani politickém hnutí. Za plnění záležitostí v samostatné i přenesené působnosti je tajemník obecního

úřadu odpovědný starostovi. Zúčastňuje se zasedání zastupitelstva obce i schůzí rady obce, kde mu přísluší poradní hlas. (Čmejrek a kol., 2010, s. 77)

3.1.3.5 Výbory a komise

Zastupitelstvo a rada obce disponují možností zakládat orgány (výbory a komise), jejímž účelem je kontrolní činnost a předkládání podnětů k projednání. Konkrétně je tomu tak, že zastupitelstvo obce povinně zřizuje finanční a kontrolní výbor. Obce, kde v jejím katastrálním území žije alespoň 10 % občanů hlásících se k odlišné národnosti než české, vzniká povinnost zřídit výbor pro národnostní menšinu. (Údaje jsou platné k poslednímu sčítání lidu.) Minimálně polovinu členů tohoto výboru musí tvořit příslušníci národnostních menšin. V ostatních případech zřizování výborů záleží na dobrovolnosti zastupitelstva obce. Příkladem jsou osadní výbory, které zastupitelstvo obce může zřídit v částech obce. Složení osadního výboru určí zastupitelstvo obce z řad občanů (minimálně tři), kteří trvale žijí v příslušné části obce. (Čmejrek, 2008, s. 40)

Počet členů a struktura výborů je stanovena legislativou, tak že počet členů výborů musí být vždy lichý a složen minimálně ze tří osob. Předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva obce (výjimka u osadního výboru). Součástí členů finančního a kontrolního výboru nesmí být starosta, místostarosta, tajemník a osoby, které pro obecní úřad zajišťují účetnictví a rozpočet. (Balík, 2009, s. 78)

Členové výboru svolávají svá jednání podle potřeby a především plní jim svěřené úkoly zadané zastupitelstvem obce, kterému je i odpovědné. Usnesení se vyhotovuje v písemné podobě a svým podpisem ho stvrzuje předseda výboru. Usnesení je platné v případě vyslovení souhlasu nadpoloviční většiny celkového počtu členů. (Čmejrek a kol., 2010, s. 48)

Rada obce může ustanovovat komise z různých oblastí záležitostí obce. V obcích, kde rada obce není zřízena, tato volba přísluší starostovi. (Balík, 2009, s. 78) Na rozdíl od výborů, zákon neukládá požadavky na členy a strukturu komisí. Komise postupují svá stanoviska a náměty komise k projednání radě obce, které jsou svou činností odpovědné. V případě, že komisi byly svěřeny záležitosti z oblasti přenesené působnosti, reprezentují komise též výkonný orgán a svou činností jsou odpovědné starostovi. V takovém případě předsedou komise musí být taková osoba, která složila zkoušku zvláštní odborné způsobilosti, a to

v oblasti komise přenesené působnosti. Ekvivalentně jako u výborů platí usnášeníschopnost komise v případě vyslovení souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů. (Čmejrek a kol., 2010, s. 49)

3.1.3.6 Obecní pořádek v ČR

Z hlediska kompetencí a politické relevance orgánů obcí se komunální uspořádání v ČR řadí mezi systémy tzv. kolektivního vedení. Exekutivní pravomoci zde má v rukou kolektivní orgán, jehož členy jsou voleni členové zastupitelstva. (Mouritzen, Svára, 2002) Exekutivním kolektivním orgánem voleným zastupiteli z vlastních řad je rada obce. Jedním z členů rady je rovněž starosta. V obcích, kde není volena rada (tj. obce s méně než 15 zastupiteli) má však starosta formální (i faktické) postavení silnější. Významnou část pravomocí rady totiž v tom případě vykonává starosta obce. (zákon č. 128/2000 Sb.) I v nejmenších obcích může být voleno minimálně 15 zastupitelů (konkrétní počet stanoví před volbami končící zastupitelstvo obce). V praxi je však ve většině obcí voleno méně než 15 zastupitelů a rada tak zřizována není. Zastupitelé volí pouze starostu a místostarostu. Například v posledních řádných komunálních volbách v říjnu 2014 bylo zvoleno celkem 6 235 obecních zastupitelstev. Pouze 1 218 z nich mělo 15 či více členů, zastupitelé tedy následně ze svých řad zvolili radu. V 5 017 obcích (80,5 % celkového počtu) rada zřízena nebyla (bylo v nich voleno méně než 15 zastupitelů). (Volby do zastupitelstev obcí v roce 2014, díl I.)

3.2 Občanská participace

Pojem občanská participace je nedílnou součástí občanské společnosti žijící na základě demokratických principů. Z hlediska obecného pojetí pojmu participace, se jedná o veškeré svobodné aktivity obyvatel ve veřejném životě. Zejména zahrnuje účast široké veřejnosti do různorodých komunikačních, diskusních a rozhodovacích procesů. Bernard chápe občanskou participaci jako permanentní proces emancipace, kde si občané uvědomují na jedné straně svou svobodu a práva a na druhé odpovědnost a nutnost podílení se na chodu společnosti (Bernard, 2011, s. 171)

Významným mezníkem, který ovlivnil podobu občanské společnosti, byl politický převrat roku 1989. Politické uvolnění umožnilo transformaci české společnosti v mnoha oblastech včetně občanské participace. Od 90. let 20. století až do současnosti dochází k změně

právního řádu a reformě státní správy „(...) hledají se nové možnosti zapojení občanů do politického procesu, posílení jejich politické participace. Proto také jsou v evropském správním prostoru preferovány takové reformní kroky, jež směřují k decentralizaci veřejné správy a k co nejširšímu uplatnění principu subsidiarity.(...)“ (Čmejrek, 2008, s. 69)

Možnost vyšší účasti občanské společnosti v procesu veřejného rozhodování, je deklarováno v mezinárodních dokumentech, kterými je ČR vázána. Jedná se např. o dokumenty vydané EU, Radou Evropy, OECD apod. Legislativa ČR garantuje možnost politické participace veřejnosti. V obecné rovině garantuje presumpci občanské participace Listina základních práv a svobod. V hlavě dvě, oddílu Politická práva zaručuje svobodu projevu, právo na sdružování, informace, petiční právo, rovný přístup občanů starších osmnácti let k voleným veřejným funkcím, volební právo, možnost podílet se na správě věcí veřejných a to přímo nebo prostřednictvím svobodné volby zástupců. (Čermák, Vobecká, 2011, s. 28)

Občanskou participace lze klasifikovat podle role iniciátora na dva přístupy. V případě, že iniciátorem participace jsou občané hovoříme o přístupu „zdola“. Naopak o přístupu „shora“ hovoříme tehdy, když iniciátorem participace je orgán veřejné moci. (Haken a kol., 2016, s. 6)

3.2.1 Spolky

Bernard a kol, chápe občanskou participaci jako formálně či neformálně organizované činnosti občanů, jejímž cílem je konsensus v oblastech společných potřeb, problémů a prosazování společenských zájmů. Charakteristickým znakem občanské participace je sdružování se ve spolcích, hnutích, iniciativ a podobných organizovaných společenství. (Bernard a kol., 2011, s. 171) Občanské spolky se od politických stran odlišují tím, že zdůrazňují své mimopolitické postoje a působení. (Brokl, 1997, s. 80)

Právo svobodně se sdružovat zaručuje Listina základních práv a svobod. Garantuje občanům se společně s jinými sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích. V současné době spolčovací právo upravuje zejména nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014 a nahradil několik starších právních předpisů.

Spolek je samosprávný a dobrovolný svazek členů. Spolek mohou založit minimálně tři osoby se společným zájmem a spolčovat se v něm. Označení spolku musí obsahovat pojmy

„spolek“ nebo „zapsaný spolek“ případně zkratku „z. s.“. Založení spolku je vázáno na společném konsensu zakladatelů ohledně obsahu níže uvedených stanov:

- 1) název a sídlo spolku;
- 2) účel spolku;
- 3) práva a povinnosti členů vůči spolku, případně určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat;
- 4) určení statutárního orgánu. (zákon č. 89/2012 Sb.)

Spolek je rovněž možné založit usnesením ustavující schůze. Spolek je následně zapsán do veřejného rejstříku a den zápisu je považován za datum vzniku spolku. Hlavní náplní spolku je saturace a ochrana zájmů, za jejichž účelem byl založen. Spolky mohou v rámci vedlejší hospodářské činnosti podnikat nebo provozovat jinou výdělečnou činnost. Získané příjmy lze výhradně použít na činnost spolku. (zákon č. 89/2012 Sb.)

Podstatným znakem účelného jednání politické participace je tedy přístup k informacím a hledání kompromisů, jejímž výsledkem je pokusit se nalézt konstruktivní řešení, které je přijatelné pro všechny dotčené strany.

3.2.2 Politická participace

V souvislosti s ovlivňováním a rozhodováním občanů v politickém procesu je používán rovněž pojem politická participace. Jedná se o dílčí část občanské participace. Příležitosti a aktivity politické participace tvoří heterogenní soubor možností, jak mohou občané vyjádřit svůj názor ohledně veřejných záležitostí a pokusit se je ovlivnit od protestních a nátlakových akcí přes diskuse s politickým obsahem a tvorbu veřejného mínění až po dlouhodobou spolupráci v komisích a výborech. (Čermák a kol., 2011, s. 36)

Politickou participaci Čmejrek a kol (2011)., zkoumá z úhlu tří rovin v podobě:

- 1) volební participace;
- 2) členství v politických stranách a souvisejících aktivity;
- 3) participace ve veřejném životě.

3.2.2.1 Informovanost

Informovanost o záležitostech v obci je hlavním předpokladem pro efektivní lokální politickou participaci, projevem zájmu o dění v obci a identifikaci s ní. Výše míry informovanosti je ekvivalentně jako výše míry občanské participace výsledkem souhrnu zájmu občanů o informace a dostupnost informací. (Bernard a kol., 2011, s. 173)

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů je v tomto případě právním předpisem umožňující jedno z primárních předpokladů politické participace. Státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány, veřejné instituce a další povinné subjekty, mají povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti. Povinné subjekty poskytují informace dvojím způsobem, a to automatickým zveřejněním nebo na základě žádosti podané fyzickou či právnickou osobou. Zákon upravuje, jakým způsobem jsou povinné subjekty zveřejňovat informace, včetně zveřejnění informací umožňující dálkový přístup. Dále zákon o svobodném přístupu k informacím stanovuje povinným subjektům, které informace poskytnout lze, a které nikoliv (zákon č. 106/1999 Sb.). Informační povinnost státním orgánům a orgánům územní samosprávy plyne přímo z Listiny základních práv a svobod a dalších zákonů. (zákona o obcích, o krajích, zákona o právu na informace o životním prostředí).

3.2.2.2 Volební participace

Elementárním ukazatelem politické participace je volební účast obyvatel. Na lokální úrovni účast v komunálních volbách upravuje zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Legislativa upravuje způsob volebního práva, organizaci voleb a soudní přezkum voleb. Komunální volby vyhláší prezident ČR a jsou zahájeny lhůtou počínající třicátým dnem před uplynutím čtyřletého mandátního období zastupitelstev obcí a končí dnem jeho uplynutí. Konají se na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním a v souladu se zásadou poměrného zastoupení. (Čermák a kol. 2011, s. 31-31)

Ovlivnění veřejného života nespočívá pouze ve využití aktivního volebního práva občanů, nýbrž i ochotu občanů využít pasivního volebního práva, tedy ve volbách kandidovat. Na lokální úrovni se zvyšuje zájem kandidovat bezpartajních kandidátů, což svědčí o snaze oprostít místní samosprávu od politického rozměru. Je nutné podotknout, že občané na lokální úrovni prostřednictvím aktivního a pasivního volebního práva disponují vyššími

šancemi ovlivnit rozhodovací proces místních samospráv. Malá velikost obce výrazným způsobem zvyšuje šanci jednotlivých občanů na zvolení v komunálních volbách do zastupitelstva obce. V obci, kde v jejím katastrálním území žije několik stovek obyvatel, obvykle připadá jeden zastupitel na méně než 100 voličů. Počet aktérů místní samosprávy ještě narůstá prostřednictvím existence komisí a výborů, které rovněž mohou být prostředkem občanské participace. (Bernard a kol., 2011, s. 74)

Čmejrek v současné době upozorňuje na klesající tendenci volební účasti a projevy nezájmu občanů na převzetí politické odpovědnosti. (Čmejrek, 2008, 69 s.) Na druhou stranu klesající volební účast je vysvětlována faktickou spokojeností občanů s politickou stabilitou a současným stavem. Specifikem lokální politické participace spočívá v relativně vysoké deklarované volební účasti v komunálních volbách v koherenci s celorepublikovými údaji volební účasti. (Bernard, 2011, s. 173) Volební účast do zastupitelstev obcí se od roku 1998 pohybuje v rozmezí 45 % až 49 %. Lze tedy konstatovat, že volební účast na lokální úrovni je relativně stabilní. (Haken a kol., 2016, s. 15) Kohák ve své knize upozorňuje, že využít práva volit není dostačující činností občanů vedoucí k demokracii, ale moderní zastupitelskou demokracii spatřuje ve vlastní aktivní účasti obyvatel na výkonu suverénní moci. Z tohoto důvodu apeluje na občanskou participaci a její stěžejný význam pro udržení a rozvoj demokracie. (Kohák, 2002, s. 94) Balík konstatuje, že volební účast je pouze jedním z mnoha ukazatelů politické participace a současně je procentní výše volební účasti značně proměnlivá v závislosti na typu voleb, místě i době. (Balík, 2009, s. 165)

3.2.2.3 Členství v politických stranách

Listina základních práv a svobod občanům poskytuje, právo sdružování a zakládání politických stran a politických hnutí, které je blíže specifikováno zvláštním zákonem č. 424/1991 Sb. Politické strany jsou základní podmínkou fungování politického systému na základě demokratických principů. V zastupitelské demokracii zastávají politické strany významnou úlohu zprostředkování mezi politickou mocí a občany. Čmejrek uvádí, že politické strany reprezentují integrační nástroj společnosti. Odůvodňuje to tím, že strany kumulují aktivní občany vyznávající totožné názory, zájmy a cíle. Tyto zájmy a cíle se snaží naplňovat získáním podílu na státní moci, kterým je politickým stranám poskytnut vůlí občanů prostřednictvím získaných volebních hlasů. (Čmejrek, 2008, s. 57)

3.2.2.4 Participace ve veřejném životě

Podmínky a formy politické participace občanů na komunální úrovni vymezuje zákon o obcích. Nepřímo aktivní účast místních obyvatel na veřejném životě předpokládá již vymezením pojmu obec, kterou definuje jako samosprávné společenství občanů.(zákon č. 128/2000 Sb.) Existují dva úhly pohledu na participaci rozhodovacího procesu na lokální úrovni. První z nich se může jevit jako technokratické vládnutí místní samosprávy. Občané zvolením svých zástupců se dostávají do pasivní role, jelikož zvolením poskytl zastupitelům obce oprávnění činit rozhodnutí, která mohou občané ovlivnit jen v omezené míře. (Bernard a kol. 2011, s. 74) Druhý pohled na problematiku považuje samotný princip rozhodování místních samospráv je podle legislativy apriorně založen participativně, neboť občané spravují místní záležitosti prostřednictvím jimi volených zástupců. Členové zastupitelstva obce jsou nuceni brát alespoň elementární ohled na zájmy občanů, jinak se vystavují rizika neobhájení mandátu v následujících komunálních volbách.(Haken a kol., 2016, s. 12) Zastupitelé obce přijímají požadavky a připomínky občanů, které třídí podle toho, zda je považují za dostatečně oprávněné a kompatibilní se zájmy všech. (Bernard a kol., 2011, s. 75)

Transparentnost rozhodovacího procesu místních samospráv z jedné části závisí na platné legislativě a z druhé na projevené vůli zastupitelů a rady obce. Podle zákona o obcích mají všichni občané možnost obracet se na své zvolené zástupce v obecních záležitostech a účastnit se veřejných zasedání zastupitelstva obce. K využití práv v plné míře je nezbytný již zmíněný přístup k informacím orgánů municipalit. Z hlediska participace v rozhodovacím procesu místních samospráv je důležité nastavení, jakým způsobem mohou občané vyjadřovat své postoje k projednávaným bodům zasedání zastupitelstva obce a využívat interpelací vůči voleným orgánům. Zastupitelstvo obce musí projednat žádost určité záležitosti v případě, že jí podepsalo více jak 0,5 % občanů. Dalšími právy občanů vyplývající ze zákona o obcích je možnost nahlížet do usnesení a zápisů orgánů obce a činit z nich výpisy. Nahlížet a vyjadřovat se mohou občané i k rozpočtu a závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok. Podstatným právem občanů je hlasování v místním referendu. (zákon č. 128/2000 Sb.)

Občanskou participaci v rozhodovacím procesu lze klasifikovat podle určitého stupně redistribuce moci. Řešitelský tým Centra pro sociální a ekonomické strategie Fakulty

sociálních věd Univerzity Karlovy sestavil pětistupňový participační žebříček rozhodovacího procesu.

- 1) Informování – je nejnižším stupněm občanské participace představující jednosměrný komunikační proces rozhodovacích orgánů směrem k dalším aktérům. Informování je rovněž nutným předpokladem vyšší úrovně participace.
- 2) Připomínkování – je jednosměrný komunikační proces aktérů směrem k rozhodovacím orgánům. Připomínkování naplňuje minimální redistribuci moci.
- 3) Konzultace – během konzultace je vedena oboustranná komunikace, kde dochází k interakci různorodých názorových perspektiv všech účastníků. Konzultace mohou probíhat v přímém kontaktu nebo prostřednictvím informačních technologií. Orgány moci v rozhodovacím procesu se na tomto stupni participace již zabývají výstupy konzultací.
- 4) Partnerství – dosahuje kvalitativně vyššího stupně participace, kde všichni aktéři mají rovnocenné postavení s možností přímého ovlivnění konečného rozhodnutí.
- 5) Rozhodování – představuje delegování moci rozhodovacích orgánů na další aktéry.

Tabulka 2 modifikuje stupně občanské participace v rozhodovacím procesu s vybranými metodami jako prostředky dosažení těchto stupňů.

Tabulka 2 Stupně a metody občanské participace

Stupeň	Možné metody
Informování	úřední deska, brožury, letáky, plakáty, tiskové konference, info SMS apod.
Připomínkování	ankety, názorové průzkumy, rozhovory, připomínkový proces apod.
Konzultace	poradní orgány, veřejné debaty a setkání, pracovní konference, internetové diskusní fóra
Partnerství	pracovní skupiny, komise, rady, výbory
Rozhodování	referendum, delegování odpovědnosti

Zdroj: Centrum pro sociální a ekonomické strategie, www.ceses.cz/ni.cz

3.2.3 Místní referendum

Jednou z forem a přímé demokracie je referendum neboli všelidové hlasování, které je společně s volbami do zastupitelstev i nejautoritativnější formou politické participace na

lokální úrovni. Zvláštností referenda je podobnost s volbami, ovšem občané nehlasují o volbě svých zástupců, nýbrž sami meritorně činí rozhodnutí ve věci.

Nezávazná referenda téměř výhradně bývají iniciována orgány státní moci, tedy shora. Pro účely této práce a v souvislosti s občanskou participací na lokální úrovni bude dále věnována pozornost místnímu referendu iniciovanou zdola.

První legislativní zakotvení místního referenda nastalo po politickém převratu. Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., zásadním způsobem novelizoval Ústavu Československé socialistické republiky z roku 1960. Novelizace poskytla občanům ČR právo na rozhodování o lokálních samosprávních věcech prostřednictvím zastupitelstev obcí nebo obecních shromážděních a místními referendy. S místním referendem rovněž počítal zákon o obcích č. 367/1990 Sb., který byl přijat, ale odkazoval na úpravu místního referenda zvláštním zákonem. Touto legislativou se stal zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu. Právní ukotvení obsahovalo stěžejní pravidla referendových kampaní v podobě počtu shromážděných podpisů a nutnosti účasti 25 % obyvatel k platnosti referenda. Zákon však nedisponoval s objasněním sporných bodů referenda, například s širokou škálou otázek, současné konání referenda s volbami, jinými referendy, jakým způsobem se mohou navrhovatelé odvolat vůči rozhodnutí zastupitelstva, což vedlo k rozštěpenosti právních výkladů. Neukotvení politiky místních referend bylo příčinou, že v mezidobí let 1992 až 2000 občané neiniciovali žádné místní referendum. (Smith, 2007, s. 43) Instituty místního referenda a voleb do obecních zastupitelstev se ukázaly v legislativním spojení za značně problematickou záležitostí, proto byly nakonec vyčleněny do zvláštních zákonů. Důsledkem utváření vyšších územně samosprávných celků a schválení zákonů č. 128/2000 Sb., o obcích, č. 129/2000 Sb., o krajích a zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze vznikla také potřeba legislativní transformace místního referenda. (Pechanec, 2011, s. 63)

Zákon o obcích upravuje jen pravidla referenda za situace, kdy občané požadují oddělení nebo sloučení obcí. V současné době ostatní specifikace místního referenda upravuje zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů. Občané ČR mají příležitost v místním referendu rozhodovat o veškerých záležitostech samostatné působnosti municipalit. Nelze však iniciovat místní referendum v záležitostech ohledně rozpočtu obce, místních poplatcích, veřejných vyhláškách, ustanovování do funkcí,

vnitřním uspořádání orgánů obce a věcí podléhajících přenesené působnosti. Nepřípustnost konání místního referenda je i v případě formulování otázky v rozporu s právními předpisy. (zákon č. 22/2004 Sb.)

Zákon o místním referendu připouští iniciaci referenda dvěma způsoby, a to vyhlášením na základě vlastní iniciativy místního zastupitelstva nebo podáním návrhu přípravného výboru zastupitelstvu, které o vyhlášení rozhodne.

V případě podání návrhu přípravného výboru o konání místního referenda, Smith hovoří o nejistotách navrhovatele v různých fázích referenda. Prvotním okamžikem vzbuzující nejistotu je získání potřebného množství platných podpisů na podpisových arších. Počet nutných podpisů závisí na velikosti územně správního celku.

Tabulka 3 Minimální počet podpisů podporujících místní referendum

Velikost obce / statutárního města	Minimální počet podpisů
do 3 000 obyvatel	30 % oprávněných osob
do 20 000 obyvatel	20 % oprávněných osob
do 200 000 obyvatel	10 % oprávněných osob
nad 200 000 obyvatel	6 % oprávněných osob

Zdroj: Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

Podpisové listiny jsou přílohou návrhu minimálně tříčlenného přípravného výboru. Dokumenty musí splňovat striktně stanovené náležitosti. V případě, že tomu tak není, návrh či podpisové archy pozbývají platnosti a dojde k anulování. Návrh přípravný výbor podává příslušnému úřadu. Stěžejní bodem návrhu je správná formulace otázky místního referenda. Na navrhovanou otázku musí existovat jednoznačná odpověď slovem ANO nebo NE. Zároveň nesmí přesahovat samostatnou působnost zastupitelstva a respektovat případy nepřípustnosti konání místního referenda. (zákon č. 22/2004 Sb.)

Druhým okamžikem nejistoty navrhovatele je zda zastupitelstvo na nejbližším zasedání rozhodne o vyhlášení místního referenda či nikoliv. (Smith, 2007, s. 16) Rozhodnutí zastupitelstva předchází přezkum veškerých náležitostí návrhu přípravného výboru. V případě zjištění nedostatků, vyzve zmocněnce přípravného výboru k jejich odstranění ve stanovené lhůtě. Bezchybný návrh předloží rada obce zastupitelstvu k projednání. Zastupitelstvo o vyhlášení místního referenda rozhodne svým usnesením, kde stanoví termín jeho konání. Zároveň usnesení vyvěsí na úřední desku po dobu 15 dnů umožňující

i dálkový přístup a neprodleně vyrozumí zmocněnce přípravného výboru. V případě nerozhodnutí přípravného výboru nebo nesouhlasu s výzvou může přípravný výbor podat návrh na soudní přezkum. Zákon o místním referendu rovněž řeší administrativní stránku místního referenda. (zákon č. 22/2004 Sb.)

Nejistotu navrhovatele vzbuzuje obava, zda se místního referenda zúčastní dostatečný počet oprávněných voličů. (Smith, 2007, s. 16) Místní referendum je platné, když se ho zúčastní alespoň 35 % oprávněných voličů zapsaných v seznamu voličů, přičemž oprávněným voličem jsou svépřírodní a zletilí občané ČR s trvalým pobytem v katastrálním území, kde se koná místní referendum. V případě oddělení nebo sloučení obce je referendum platné, když vysloví souhlas nadpoloviční většina, oprávněných voličů. Na procentní účast voličů se nehledí. Balík konstatuje, že požadovaný limit volební účasti místního referenda je nástrojem politického boje, neboť šance na úspěch referenda snižuje neúčast oprávněných voličů jako volby politické strategie. (Balík, 2009, s. 81) Klíčovým determinantem úspěchu návrhu místního referenda je schopnost navrhovatele vhodně informovat voliče a mobilizovat je k hlasování takovým způsobem, aby v místním referendu vyjádřili svou podporu. Úspěšnost referendové kampaně ve všech fázích také koreluje s navrhovatelovou právní zdatností. (Smith, 2007, s. 17) V případě referenda je rozhodnutí pro zastupitele závazné, když hlasuje nadpoloviční většina oprávněných osob a současně alespoň 25 % oprávněných voličů zapsaných ve voličských seznamech. V souvislosti s místním referendem vrcholní představitelé místních samospráv mají oznamovací povinnost vůči příslušným orgánům. (zákon č. 22/2004 Sb.)

3.2.4 Petice

Institut petice z pohledu historicky kontinuálního vývoje je nejstarším prostředkem přímé demokracie. Právo petiční bylo na území dnešní České republiky zaručeno již za vlády Rakouska-Uherska. Nepřímo byla tato forma občanské participace zakotvena v ústavách z let 1920, 1948 a 1960, kde nebyl uveden přímo pojem petice, ale občanům formálně zaručovaly podávání stížností, návrhů a podnětů státním orgánům. (Pechanec, 2011, s. 15)

Petiční právo zaručuje Základní listina práv a svobod. Každý sám nebo společně se občané mohou obracet na státní a územně samosprávné orgány s žádostmi, návrhy a stížnostmi ve věcech veřejného či jiného společenského zájmu. Petici nelze integrovat do oblasti výkonu soudní moci a nepřipouští porušování základních práv a svobod zaručených Listinou.

(zákon č. 2/1993 Sb.) Petici legislativně podrobně upravuje zákon č. 85/1990 Sb. o právu petičním.

Jak již bylo uvedeno, adresátem petice jsou státní nebo samosprávné orgány, které jsou povinni petici přijmout, věnovat se její vyřízení a reagovat na ní. Správní orgán nemá povinnost předmětné petici vyhovět, nicméně společně s uvedeným stanoviskem k obsahu petice má povinnost do třiceti dnů odpovědět. (zákon č. 85/1990 Sb.)

Petice je tedy formalizovaný proces občanů obracejících se na správní orgány s konkrétními požadavky, ale v porovnání s místním referendem se petice vyznačuje nižší formální náročností. Státním orgánům a územně samosprávním celkům na rozdíl od referenda rovněž neplyne žádná závaznost. To znamená, že petiční právo je vhodné využívat jako podpůrný prostředek občanské participace. Občané ČR mohou podávat i výzvy postrádající formální náležitosti petice, ale v takovém případě správním orgánům neplyne legislativně stanovená povinnost na odpověď.

3.3 Jaderný odpad

Jednou z hlavních priorit států je zajištění stabilních a cenově dostupných energetických surovin. Stabilita energetických dodávek je významnou podmínkou energetické bezpečnosti. S ohledem na rizika jednotlivých energetických zdrojů musí být energetická bezpečnost založena na energetickém mixu dostupných zdrojů. V případě energetiky ČR dominují fosilní zdroje a jaderná energie. V současné době jaderné zdroje v energetickém mixu dodávají přes 33 % vyráběné elektřiny. Predikcí Státní energetické koncepce je prodloužení životnosti stávajících jaderných elektráren a výstavba dalších jaderných bloků. Tím lze předpokládat více než 50% podíl v energetickém mixu na výrobě elektrické energie a omezení uhelných zdrojů. Rovněž je plánováno využít tepelnou energii produkovanou z jaderných zdrojů na výhřev městských aglomerací. (Státní energetická koncepce, 2015, s. 14)

Provozem jaderných elektráren, z výzkumu a různých lidských činností vzniká jaderný odpad. Nejhojněji tomu je ze zdravotnictví a průmyslové produkce. Podle složení se radioaktivní odpad dělí na pevný, kapalný a plyný.

Jaderný odpad se rovněž klasifikuje podle jeho aktivity do čtyř skupin:

1. přechodně aktivní odpad;
2. nízkoaktivní odpad;
3. středně aktivní odpad;
4. vysoko aktivní odpad. (Dělení radioaktivních odpadů, www.surao.cz)

Na území České republiky se nachází čtyři přípovrchová úložiště RAO. Nejstarší úložiště Hostim u Berouna bylo v provozu od roku 1959 do roku 1964. Úložiště Bratrství u Jáchymova v prostoru bývalého uranového dolu je v provozu od roku 1974. Richard v Litoměřicích, které slouží k ukládání nízkoaktivních odpadů a středně aktivních odpadů. Čtvrté úložiště Dukovany slouží k uskladnění RAO z produkce jaderných elektráren. (Provozovaná úložiště, www.surao.cz)

Jaderné elektrárny Temelín a Dukovany za jeden rok vyprodukují přibližně sto tun vyhořelého jaderného paliva. Tento odpad je nutné po dobu čtyř až deseti let chladit ve speciálních chladících bazénech a následně uložit do hlubinného úložiště. V současné době je vyhořelé jaderné palivo v ČR skladováno ve třech meziskladech. Dva mezisklady se nacházejí v Dukovanech, z toho již jeden je zcela zaplněn a třetí mezisklad je od roku 2010 v provozu v Temelíně. (Zprávy ze správy, www.surao.cz)

Na základě legislativy České republiky, především atomového zákona a mezinárodních závazků, prepisů Evropského společenství pro atomovou energii a Evropské unie, není možné jaderný odpad vyprodukovaný na území ČR převážet za hranice státu a současně je ČR povinna tento odpad bezpečně uložit.

3.3.1 Hlubinné úložiště

Systematický proces přípravy výstavby hlubinného úložiště byl v ČR zahájen již od 90. let 20. století po vypovězení smlouvy s Ruskou federací o bezplatném vývozu VJP. Následně byly zahájeny kroky vývoje hlubinného úložiště s cílem navržení základní koncepce stavby, technické a ekonomické možnosti ukládání RAO a VJP, výběr vhodné geologické lokality, vypracování bezpečnostní studie a stavba hlubinného úložiště. Počátek projektu hlubinného úložiště byl od roku 1992 připravován v Ústavu jaderného výzkumu Řež. (Pospíšilová, 2014, s. 12)

Možné řešení bylo navrženo na základě švédského multibariérového bezpečnostního konceptu v roce 1993. Izolaci až na sto tisíc let uložených materiálů od životního prostředí má zajistit kombinace inženýrských a geologických bariér. Základní bariéru představuje korozivzdorný ukládací obalový kontejner. Druhou těsnící bariéru tvoří bentonit - nepropustné jílové materiály. Nebezpečný materiál má být uložen cca 500 metrů pod povrchem země ve stabilním horninovém prostředí, což představuje třetí bariéru, která má zamezit proniknutí radionuklidů do životního prostředí po dostatečně dlouhou dobu nutnou k jejich přirozenému rozpadu až na úroveň, kdy množství radionuklidů pro životní prostředí není podstatné. (Pospíšilová, 2014, s. 12)

V platnost od 26. února 1997 vyšel zákon č. 18/1997 Sb, o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon), který nabyl účinnosti ode dne 1. června 1997. Rozhodnutím MPO byla 1. června 1997 zřízena státní organizace Správa úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO). Jedná se o organizaci zajišťující veškeré činnosti spojené s nakládání RAO a VJP. V následujícím roce s platností od 1. června SÚRAO převzala pod svou správu stávající úložiště RAO, přípravu hlubinného úložiště, rozpracované projekty a došlo k jejich koordinaci. Byl zřízen jaderný účet, určený na finanční potřeby veškerých aktivit týkající se RAO. V rámci procesu hlubinného úložiště byly nejvýznamnějšími projekty: Referenční projekt hlubinného úložiště, Projekt výběru lokality pro hlubinné úložiště, Program činností na testovací lokalitě, Program testů a experimentů v podzemní laboratoři, Studium přírodních analogů a Program experimentů pro studium inženýrských bariér. Úvodní koncepční fáze Programu vývoje hlubinného úložiště byla dokončena. Prioritou programu je v následujících letech nalezení vhodné lokality pro vybudování úložiště. Jako jedna z přípravných činností projektu hlubinného úložiště sloužila testovací lokalita melechovský masiv, kde bylo prováděno ověřování technologických postupů a geologických technik za účelem výzkumných a průzkumných prací. (Zprávy o činnosti, 1997, 1998, 1999, 2001, www.surao.cz)

Následující přípravu hlubinného úložiště determinují plány SÚRAO a Koncepce nakládání s RAO a VJP v ČR, která byla v roce 2002 schválena. Součástí Koncepce bylo na základě komplexních kritérií zařadit do územních plánů výběr dvou vhodných lokalit, a to do roku 2015. Současně Koncepce ukládá zajištění projektové činnosti, bezpečnostní hodnocení, návrh konstrukčních bariér a výzkumné projekty, které mohou zefektivnit další využití VJP. (Zprávy o činnosti, 2002, www.surao.cz)

SÚRAO doporučilo šest nejperspektivnějších lokalit s žulovým podloží. V roce 2011 byl výběr zájmových území doplněn o sedmou lokalitu – Kraví horu. Lokality jsou pojmenovány podle nápadných geologických útvarů.

Březový potok – lokalita zahrnuje území šesti obcí v Plzeňském kraji: Chanovice, Kvašňovice, Maňovice, Olšany, Pačejov, Velký Bor. Rozkládá se na ploše 23,1 m² a nachází se zde občanský spolek Jaderný odpad – děkujeme, nechceme!

Čertovka – lokalita zasahuje do katastru čtyř obcí na pomezí Plzeňského a Ústeckého kraje: Blatno u Podbořan, Lubenec, Tis u Blatna, Žihle. Rozkládá se na ploše 29,1 km². Místními spolky jsou Severočeský OCELOT, SOS Lubenec, Za záchranu kostela sv. Jiljí.

Čihadlo – lokalita zasahuje do katastru pěti obcí v Jihočeském kraji: Lodhéřov, Deštná, Světce, Pluhův Žďár. Celkem se jedná o 26,1 km². Jediným občanským spolkem je Za Radouň krásnější.

Horka – lokalita zahrnuje devět dotčených obcí v kraji Vysočina: Hodov, Rohy, Oslavička, Budišov, Nárameč, Vlčatín, Osové Rudíkov, Oslavice. Výměra lokality činí 28,3 km² a angažovaným spolkem proti úložišti je Zdravý domov Vysočina.

Hrádek – lokalita je složena ze šesti obcí v kraji Vysočina: Rohozná, Nový Rychnov, Milíčov, Hojkov, Cejle, Dolní Cerekev o celkové výměře 24,3 km². Místními spolky jsou Bezjaderná vysočina, 2. Alternativa, Javořice a Spolek KUŠ.

Kraví hora – lokalita zahrnuje území osmi dotčených obcí na pomezí kraje Vysočina a Jihomoravského kraje: Střítež, Drahonín, Moravecké Pavlovice, Bukov, Věžná, Sejřek, Milasín, Olší. Rozloha lokality činí 17,1 km². Aktivními občanskými spolky jsou Nechceme úložiště Kraví hora, Bystřice bez radiace a Dejmalka.

Magdaléna – lokalita se nachází v Jihočeském kraji a skládá se ze dvou obcí Nadějkov a Božetice a města Jistebnice o celkové výměře 23,6 km². Místními občanskými spolky jsou Jistebnická vrchovina a Zachovalý kraj. (Zkoumané lokality, www.surao.cz)

V roce 2016 SÚRAO začalo ověřovat alternativy umístění hlubinného úložiště v okolí jaderných elektráren, kde je očekávána vyšší míra porozumění.

ETE – jih – lokalita se nachází v Jihočeském kraji (jižně od jaderné elektrárny Temelín), skládá se z obcí: Dříteň, Libív, Nová ves. Rozloha lokality činí 31 km².

EDU – západ – lokalita spadá do kraje Vysočina (západně od jaderné elektrárny Dukovany) a zahrnuje území šesti obcí, kterými jsou Lipník, Dolní Vilémovice, Zárubice, Ostašov a Klučov o celkové výměře 40 km². (Zprávy ze správy, www.surao.cz)

Proces jednání o výstavbě hlubinného úložiště de facto zahájilo zveřejnění vytipovaných lokalit a zahájení geologických prací v roce 2003. To vyvolalo odmítavý postoj veřejnosti. (Durd'ovič a kol., 2016, s. 8) V průběhu let 2003 a 2004 se konalo 16 obecních referend, přičemž občané v nich vyjádřili zamítavé stanovisko k procesu vybudování úložiště. (www.nechcemeuloziste.cz) Geologický průzkum byl uvržen do pětiletého moratoria, o které se zasadila Strana zelených, jež v předmětném období byla součástí vládní koalice. Mezidobí let 2004 až 2009 bylo prostorem pro vyhodnocení již dokončených prací a interpretací výsledků. Výzkum pokračoval v testovací lokalitě melechovský masiv. SÚRAO hledalo vhodné alternativy k lokalizaci hlubinného úložiště rovněž ve vojenských újezdech a blízkosti výše uvedených stávajících jaderných elektráren. (Zprávy o činnosti 2004 – 2009, www.surao.cz)

Hledání vhodné lokality pro vybudování hlubinného úložiště bylo opět zahájeno rozhodnutím ministra ŽP, Mgr. Richarda Brabce o stanovení průzkumného území. Podrobnější popis průběhu a reakce municipalit a občanských iniciativ je popsán v kapitole Občanská participace a sled událostí v lokalitě. Na jaře roku 2016 SÚRAO zahájilo přípravné práce neinvazivních průzkumů v sedmi lokalitách. Vzhledem k důležitosti průzkumných prací a jejich dopadu na dění v dotčených obcích budou níže blíže popsány. Obsahem neinvazivních průzkumů jsou:

Geologické a inženýrsko-geologické mapování – jedná se o činnost, během které jsou odebrány vzorky a odborně zpracovány, jejímž výsledkem jsou poznatky o geologické stavbě území. Terénní geolog povrchově dokumentuje horniny. Ve skalních odkryvech a lomech měří zlomy a pukliny. Pro laboratorní analýzy jsou odebírány vzorky hornin. Cílem je získání poznatků v oblasti horninového složení, struktury a vzájemného vztahu jednotlivých typů hornin a predikce geologického řezu. Vzorky hornin jsou použity k následnému laboratornímu zkoumání a experimentů, jenž ověří technické vlastnosti. Výsledkem jsou posouzení velikosti vhodných geologických bloků a jejich technických vlastností v jednotlivých lokalitách.

Hydrogeologické mapování a monitoring – je činnost zaměřená na provádění záznamu výskytu podzemních i povrchových vod, jejichž výstupem je vytvoření hydrogeologické mapy. Známý budou zákonitosti oběhu podzemních i povrchových vod včetně jejich síly, fyzikálních a chemických vlastností apod.

Geofyzikální průzkum - „soubor povrchových geofyzikálních metod zahrnuje elektrická odporová, gravimetrická, elektromagnetická, magnetická a sémická měření. Veškerá měření budou prováděna mimo zastavěná území. Jedná se o metody, které umožňují zkoumat hlubinné části zemské kůry bez nutnosti technických prací a zásahů do pozemků. Hlavním cílem prací je identifikace zlomů, rozlišení různých typů hornin do hloubky, rozlišení zón s různou intenzitou rozpukání hornin nebo zvětrání. Získaná data výrazným způsobem zpřesňují výsledky geologického mapování.“ (Žádost o stanovení průzkumného území pro zvláštní zásahy do zemské kůry, SÚRAO)

Cílem je zjištění vhodnosti geologického prostředí, technické proveditelnosti a prioritně posoudit dlouhodobou bezpečnost na základě podrobného multidisciplinárního průzkumu a sestavení 3D geologických modelů jednotlivých lokalit, které budou postupně upřesňovány. Dokončení průzkumných neinvazivních prací a výzkum se očekává do konce roku 2018. Následně SÚRAO společně s expertní nezávislou skupinou provede vyhodnocení dle určených kritérií nového atomového zákona. Rovněž budou při výběru zohledňovány socioekonomické faktory lokalit. (www.surao.cz)

SÚRAO pro provedení neinvazivních průzkumů nepotřebovalo souhlas dotčených obcí. Souhlas municipalit je nutný až ve fázi, kdy dochází k zásahům do zemské kůry. Místní samosprávy mají jeden rok na vyjádření svého stanoviska. Invazivní průzkumy budou prováděny ve čtyřech kandidátních lokalitách. Vyhodnocení a zúžení lokalit ze stávajících sedmi na čtyři dojde během roku 2018. (Koncepte nakládání s RAO a VJP v ČR)

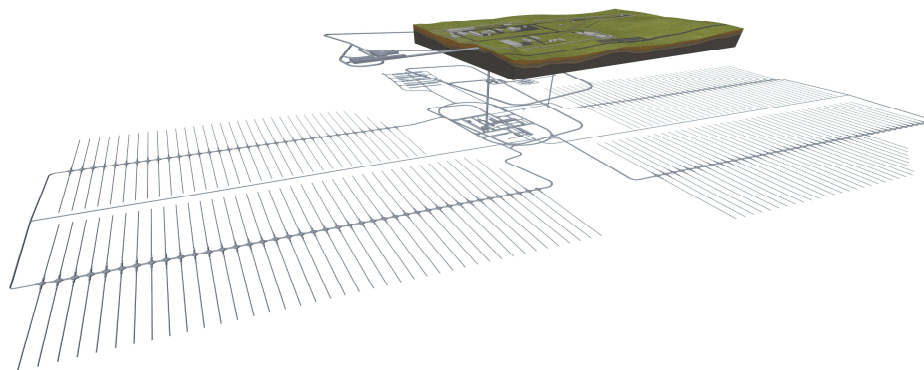
Usnesením vlády ČR byla schválena dne 29. listopadu 2017 aktualizovaná Koncepte s RAO a VJP. Konceptní cíle a milníky pro nakládání s RAO a VJP pro proces přípravy hlubinného úložiště má SÚRAO následující:

- 2022 – vybrat dvě vhodné kandidátní lokality pro hlubinné úložiště včetně stanoviska dotčených municipalit a předložit vládě ke schválení;

- 2025 – připravit bezpečnostní a projektovou dokumentaci k vydání rozhodnutí o finální lokalitě včetně souhlasu municipalit a podat žádost o územní ochranu vybrané lokality;
- 2030 – zahájit výstavbu podzemní laboratoře ve finální lokalitě;
- 2050 – zahájit výstavbu hlubinného úložiště;
- 2065 – zahájit provoz hlubinného úložiště. (Koncepce nakládání s RAO a VJP v ČR)

Součástí hlubinného úložiště budou povrchový a podzemní areály. Povrchový areál bude tvořen souborem objektů sloužících k příjmu a bezpečnému provozu nakládání s RAO a VJP, objekty pro těžební činnost, míchání bentonitových směsí, sklad bentonitových výrobků a ostatní technické budovy, provozní a administrativní zázemí včetně informačního střediska. Transportní obalové soubory s RAO a VJP budou předány do překládacího uzlu. V horké komoře dojde k přeložení odpadů do ukládacích obalových souborů, které budou uzavřeny, překontrolovány a povrchově upraveny pro následné finální uložení do podzemní části areálu. Výše popsané provozy budou umístěny v závislosti na konfiguraci terénu finální lokality. V případě lokality Čertovka morfologie terénu neumožňuje sklad RAO a VJP umístit v části povrchového areálu. Plánováno je bezprostřední napojení na infrastrukturu. Technická zpráva projektu hlubinného úložiště počítá především s využitím železniční dopravy sloužící k přepravě stavebního materiálu i obalových souborů RAO a VJP. (Projektová dokumentace)

Obrázek 1 Model hlubinného úložiště

Zdroj: www.surao.cz

Občanské iniciativy a někteří představitelé municipalit vidí nesmyslnost ukládat RAO a VJP do hlubinného úložiště, když současná technologie dokáže jadernou energii využít z necelých 5 %. Je pravděpodobné, že budoucí reaktory čtvrté generace dokážou využít VJP znovu a uložený odpad se stane strategickou surovinou, přičemž hlubinné úložiště je koncipované tak, že jaderný odpad bude uložen trvale bez možnosti jej někdy v budoucnu vyjmout. (www.nechcemeuloziste.cz)

V minulosti byla ve světě odborníky diskutována a navržena řada alternativních scénářů, jak s RAO a VJP naložit. Nejblíže mají realitě tři možné způsoby, ale i tak jsou spojeny s vážnými potížemi.

Nejčastěji se hovoří již o zmiňovaném přepracování VJP a jeho opětovném použití. *„Takové technologie sice již skutečně existují, ale řeší problém jen částečně. ČR má vládou schválenou Koncepti nakládání s RAO a VJP, jejímž základním předpokladem je, že české jaderné elektrárny jsou provozovány v otevřeném palivovém cyklu, což znamená, že se v blízké budoucnosti nepočítá s přepracováním VJP. Rozhodnutí, zda přepracovat VJP, není zcela jednoduché, je nutné vzít v úvahu nejen ekonomické hledisko, ale i technické možnosti využití přepracovaného VJP v podmínkách ČR.“* (rozhovor č. 8.) Je zřejmé, že i kdyby ČR přistoupila k přepracování VJP, vždy zůstane určité množství odpadů, se kterými se musí počítat k uložení do hlubinného úložiště. Stávající koncepce předpokládá, že první VJP bude předáno k uložení za padesát let. Časová prodleva vytváří prostor pro rozvoj nových technologií i pro rozhodnutí o trvalém uložení VJP.

Dalším z návrhů je tzv. předávané správcovství. *„Což není nic jiného, než, že nebezpečný materiál necháme uložený na povrchu v kontejnerech. V českých podmínkách kontejnery Castor, které si budeme předávat z generace na generaci. Každých zhruba padesát až sto let, dle životnosti kontejnerů, budeme muset RAO přebalit, aby nedošlo k nežádoucím únikům záření.“* (rozhovor č. 8)

Třetí diskutovanou možností je vytvoření mezinárodního hlubinného úložiště, kam by se radioaktivní látky svážely z určitého regionu nebo dokonce celého světa. *„Je nesmysl, aby bylo v Evropě dvacet osm úložišť, proto je případné ukládání odpadů, než je náš reálnou obavou. Je to otázka, o které se vůbec veřejně nemluví z důvodu vyvolávání ještě silnějších emocí, strachu a paniky, než samotná výstavba úložiště vyvolává.“* (rozhovor č. 1) Obavu,

že se stane ČR smetištěm kontinentu, vyjádřila i senátorka MUDr. Alena Dernerová. (Severočeši.cz, 2012, s. 4)

Predikce mezinárodního ukládání RAO a VJP vyplývá ze Směrnice Rady 2011/70 Euratom, článek 33. V něm je uvedeno: „*Některé členské státy považují za potenciálně přínosnou, bezpečnou a nákladově efektivní alternativu sdílení zařízení pro nakládání s VJP a RAO včetně úložišť, pokud bude založeno na dohodě mezi dotčenými členskými státy.*“ (Směrnice Rady 2011/70 Euratom) SÚRAO společné ukládání RAO a VJP odmítá s vysvětlením. „*Společné úložiště je sice technicky proveditelné ale prakticky se pravděpodobně bude týkat jen zemí s malým objemem odpadů. Například Slovinsko a Chorvatsko společně vlastní jednu jadernou elektrárnu, takže je logické připravovat jedno společné hlubinné úložiště.*“ (rozhovor č. 8) Mezinárodní projekt hlubinného úložiště naráží na mnoho úskalí, např. ve formě finančních prostředků a řízení přípravy projektu. Česká republika má podobně velký jaderný program jako Finsko, které výstavbu hlubinného úložiště již zahájilo a je velmi nepravděpodobné, že by se v budoucnu v Evropě našla země, která přijme zahraniční RAO a VJP k finálnímu uložení. (rozhovor č. 8) Dovoz RAO a VJP je upraven atomovým zákonem v části „zakázané činnosti“. „*Dovoz RAO nebo jeho transfer z členského státu Euratomu pro účely jeho zpracování nebo opětovného využití na území ČR je povolen, pouze pokud je zajištěn neprodlený vývoz nebo transfer zpracovaného RAO a VJP, který vznikl pro zpracování dovezeného nebo transferovaného radioaktivního odpadu, do země původu.* (zákon č. 263/2016 Sb.)

3.3.2 Relevantní aktéři hlubinného úložiště

Do procesu hlubinného úložiště vstupuje celá řada aktérů, kteří reprezentují rozdílné zájmy a ovlivňují jednání. Jejich postojová roztržitost vede k obtížnému hledání společného konsensu a formulování přijatelných kompromisů pro všechny relevantní aktéry, což v konečném důsledku vede k blokaci naplňování cílů projektu hlubinného úložiště. Složení relevantních aktérů, kteří se účastní procesu hlubinného úložiště, je v ČR podobné jako v jiných evropských zemích řešících problematiku ukládání jaderného odpadu. (Martel, Ferraro, 2015) Tyto aktéry lze rozdělit do tří hlavních kategorií podle orientace agendy na státní aparát, místní komunity a ostatní relevantní aktéry částečně podmíněné okolnostmi. (Ďurďovič, 2016, s. 13)

Státní aparát:

- pověřené státní instituce (SÚRAO a Státní úřad pro jadernou bezpečnost);
- orgány výkonné moci (Vláda, ministerstvo průmyslu a obchodu, ministerstvo životního prostředí, ministerstvo financí);
- orgány zákonodárné moci. (Parlament ČR, Poslanecká sněmovna a Senát)

Místní komunity:

- občané žijící v zájmových územích;
- místní samosprávy v zájmových územích;
- místní spolky.

Ostatní relevantní aktéři:

- nestátní neziskové environmentální organizace s celostátní působností;
- vědci a odborníci;
- ekonomické subjekty začleněné do realizace hlubinného úložiště (producenti VJP a RAO, specializované firmy apod.). (Ďurďovič, 2016, s. 13)

3.3.3 Komunikace a účast na rozhodování**3.3.3.1 Informovanost**

Přístup všech dotčených aktérů k informacím o konci palivového cyklu a následného nakládání s RAO a VJP je primárním předpokladem pro vedení konstruktivního dialogu mezi všemi zainteresovanými stranami o způsobu budoucího řešení dané problematiky. Vybraná řešení musí zohledňovat nejen bezpečnostní a ekonomické požadavky, ale i ohleduplnost k životnímu prostředí a být přijatelné jak pro občany ve vybrané lokalitě, tak i pro širokou veřejnost. Koncepce nakládání s RAO a VJP v ČR uvádí stěžejní komunikační cíle všech organizací zodpovědných za nakládání s jaderným odpadem, kterými jsou kontinuita, přehlednost a otevřenost informací. (Koncepce nakládání s RAO a VJP v ČR)

Právo na informace ohledně procesu hlubinného úložiště v ČR je legislativně kodifikováno zákonem o životním prostředí č. 123/1998 Sb. a zákonem o svobodném přístupu k informacím č. 106/1999 Sb.

Vzhledem k tomu, že ČR je členem Evropské unie, vzniká povinnost odpovědných státních institucí upravovat nakládání s VJP a RAO v souladu s politickým a právním kontextem Evropské unie. V této oblasti je eminentním dokumentem Směrnice Rady. V článku 10 odst. 1 je uvedeno: „Členské státy zajistí, aby nezbytné informace týkající se nakládání s VJP a RAO byly dostupné pracovníkům a široké veřejnosti. V rámci této povinnosti musí být zajištěno, aby příslušný dozorný orgán informoval veřejnost v oblasti své působnosti. (Směrnice Rady 2011/70, Euratom)

3.3.3.2 Komunikace

Vzhledem k tomu že relevantní aktéři hlubinného úložiště zastávají rozdílné názorové perspektivy, se komunikace mezi nimi stává značně komplikovaným aspektem celého projektu.

Státní aparát je iniciátorem hlubinného úložiště. Jeho zájem je vázán platnou legislativou a mezinárodními závazky. Prioritami jsou efektivně realizovat výběr vhodné lokality s následnou výstavbou hlubinného úložiště, zajištění bezpečnosti, dodržení cílů stanovených Koncepcí nakládání RAO a VJP v ČR apod. (Ďurďovič a kol., 2016, s. 13-14)

Na druhé straně do komunikace na lokální úrovni vstupují místní komunity zastoupené občany, místními samosprávami a občanskými spolky. Názorová perspektiva místních komunit je v převážné míře orientována na obranu životního prostředí a socioekonomických vztahů v zájmovém území. (Ďurďovič a kol, 2016, s. 14)

Rozdílnost názorových perspektiv státního aparátu a místních aktérů vytváří komunikační překážky formulované dvěma primárními zdroji:

- vlastnictví moci státního aparátu;
- emocionální zaangažovanost místních komunit. (Ďurďovič a kol., 2016, s. 23)

Podmínky dialogu a společného konsensu lze spatřovat ve čtyřech základních principech:

- rovnocenné postavení – zásadní podmínkou možné komunikace je snížení mocenské nerovnosti jednotlivých subjektů;
- transparentnost – především spočívá v tom, že všechny zúčastněné strany projevují snahu o maximální průhlednost dialogu a prezentují aktuálně relevantní informace;

- otevřenost – každý účastník jednání musí mít přístup k informacím a příležitost se vyjádřit;
- organizovanost – dosažení konsenzu většinou předchází živá a názorově polarizovaná diskuze. Přílišná rozvolněnost však blokuje koordinaci komunikačního procesu a formulování závěrů. (Ďurďovič a kol., 2016, s. 24-28)

Státní aparát se snaží motivovat dotčené obce k podpoře komunikace ohledně projektu v podobě finanční kompenzace, která je od roku 2012 legislativně zakotvena v atomovém zákoně. Finanční kompenzace náleží všem vytipovaným obcím, na jejichž katastru byla schválena průzkumná území pro umístění hlubinného úložiště. (Koncepce nakládání s RAO a VJP v ČR)

3.3.3.3 Rozhodovací proces

Směrnice Rady 2011/70/Euratom stanoví: „Členské státy zajistí, aby veřejnost měla v souladu s vnitrostátními právními předpisy a mezinárodními závazky potřebnou příležitost účinně se účastnit procesu rozhodování týkajícího se nakládání s VJP a RAO.“ (Směrnice Rady 2011/70, Euratom)

V souladu se zapojením všech dotčených aktérů do rozhodovacího procesu byla zřízena za podpory MPO v součinnosti MŽP Pracovní skupina pro dialog. Složení členů je uvedeno v níže sestaveném počtu zástupců:

Místní samosprávy z lokalit	2 zástupci z každé lokality
Ministerstvo průmyslu a obchodu	1 zástupce
Ministerstvo životního prostředí	1 zástupce
Státní úřad pro jadernou bezpečnost	1 zástupce
Správa úložišť radioaktivních odpadů	1 zástupce
Místní občanské spolky z lokalit	1 zástupce z každé lokality
Nevládní ekologické organizace	2 zástupci
Veřejnost – Parlament ČR (sněmovna + senát)	2 zástupci
Odborník – sociolog	1 zástupce
Odborník – vybraný zástupci obcí	1 zástupce
Právní expert	1 zástupce (Statut Pracovní skupiny pro dialog o hlubinném úložišti)

Pracovní skupina pro dialog se odchodem některých členů stala neschopna usnášení, což vedlo v roce 2016 k jejímu zániku.

Zásadním výstupem Pracovní skupiny pro dialog je příprava věcného záměru zákona o zapojení obcí do výběru lokality hlubinného úložiště RAO a VJP a návrhu jejich vypořádání tzv. lex specialis. Připravovaný zákon se zabývá rozhodovacím procesem o finálním umístění hlubinného úložiště, a jakým způsobem bude státní aparát postupovat, pokud municipality nebudou souhlasit s realizací projektu v jejich katastrálním území. Vládou schválená Koncepce nakládání s RAO a VJP v ČR v tomto případě požaduje před samotným rozhodnutím předložení stanovisek dotčených municipalit. (Koncepce nakládání s RAO a VJP v ČR) Návrh zákona schválila Rada vlády pro energetickou a surovinovou strategii s doporučením projednání vládě. Sporným bodem návrhu je zapojení Senátu v případě vydání nesouhlasného stanoviska zástupců místních samospráv vytipované finální lokality. Legislativní rada vlády zapojení Senátu odmítla, neboť se jedná o rozpor s ústavním pořádkem ČR. Vláda projednala návrh záměru včetně jeho sporné části a uložila ministru průmyslu a obchodu zřídit mezirezortní expertní pracovní skupinu. Ta posuzuje náměty k přepracování a realizuje finální návrh zákona. Podle připomínek Legislativní rady vlády nový přepracovaný návrh zákona má být předložen do června 2018 (www.surao.cz) V Plánu legislativních prací vlády na rok 2018 ani ve výhledu na období let 2019 až 2021 zatím návrh výše uvedeného zákona není. (jednání vlády, 2018) Občanské spolky a obce sdružené v Platformě proti úložišti tento krok vnímají jako porušení dřívějších slibů a požadují předložení návrhu zákona vládě do konce června 2018. (www.platformaprotiulozisti.cz)

Đurđovič formuluje tyto zásady účasti na rozhodování:

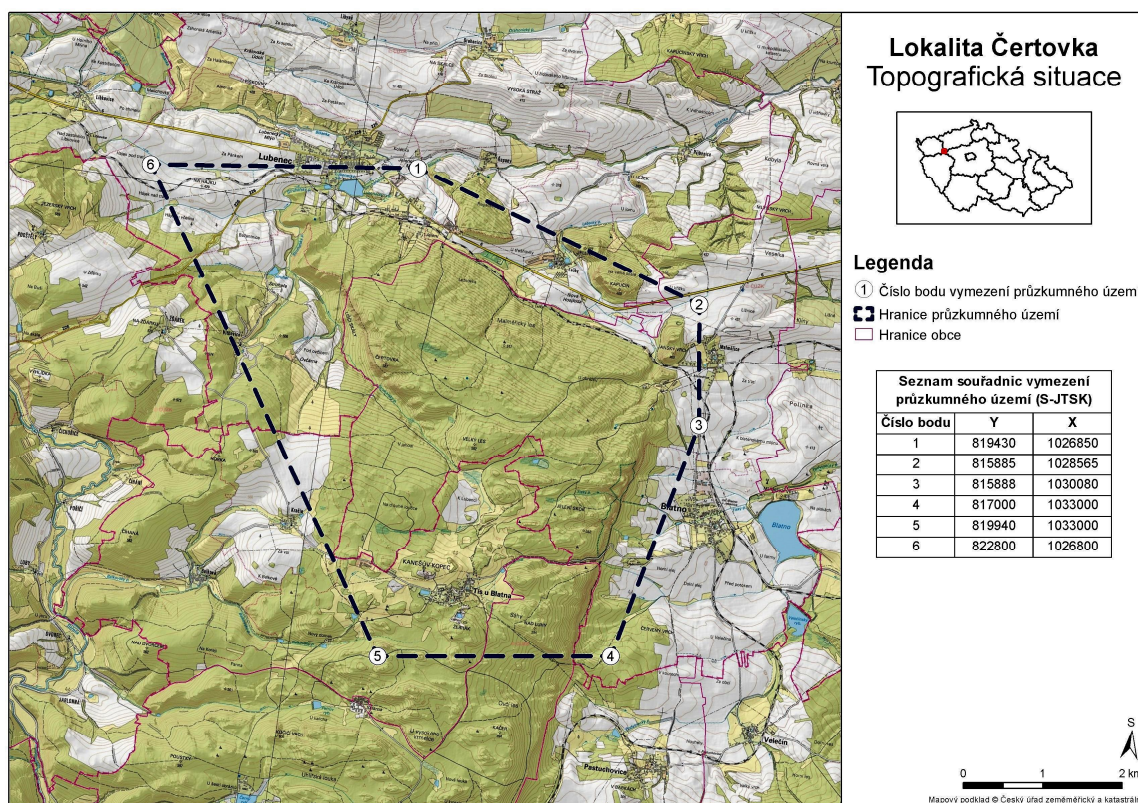
- 1) *Všechny strany mohou prezentací svých názorů ovlivnit rozhodování.*
- 2) *Pro rozhodování je vyvinut právní mechanismus, který zohledňuje názorovou perspektivu místních komunit.*
- 3) *Rozhodovat je možné až po objasnění realizačních aspektů hlubinného úložiště.*
(Đurđovič a kol, 2016, s. 54)

4 Vlastní práce

4.1 Lokalita Čertovka

Lokalita Čertovka se nachází na pomezí Ústeckého a Plzeňského kraje a zahrnuje čtyři dotčené obce. Jsou jimi: Blatno u Podbořan, Lubenec, Tis u Blatna a Žihle. Nejrozsáhlejší plochou zasahuje do katastrálního území obce Blatna u Podbořan o výměře 13,424151 km², což činí 46,18 % z celkové plochy lokality. Další obcí je Lubenec o rozloze 9,499686 km². Tato plocha představuje 32,67 % zájmového území. Třetí dotčenou obcí je Tis u Blatna s plochou 4,78786 km², která pokrývá 16,47 % lokality. Nejmenší plocha, 4,68 % z celkové plochy zájmového území, se nachází na území obce Žihle o výměře 1,359414 km². (Technická zpráva, www.surao.cz)

Obrázek 2 Lokalizace zájmového území Čertovka

Zdroj: Technická zpráva, SÚRAO

Zájmové území převzalo název podle suřovitého lavinového pole pod nejvyšší horou v okolí. Hora Čertovka je vysoká 587 m. Čertovka pochází ze staroslověnského slova čír,

čírtovat, což znamená strážit, hlídkovat, proto se lze domnívat, že pravděpodobně hora v minulosti sloužila k hlídkování nebo jako hraniční hora. (www.nechcemeuloziste.cz)

Lokalita Čertovka je členitá a rozmanitá krajina s ekologicky stabilními ekosystémy smíšených lesů, luh, vodních ploch, mokřad a rašelinišť s bohatou biodiverzitou. Ještě v 9. století se na území lokality rozprostíral prales. Staré lesní porosty na skalnatém a suťovitém podloží mají zachovalou skladbu domácích dřevin. Průměrné stáří stromů je odhadováno na dvě stě let, ale některé duby a lípy jsou i mnohem staršího data. Oblast se vyznačuje nedotčenou přírodní krajinou bez zatížení průmyslové činnosti. Pro svou jedinečnost je vyhledávanou rekreační a houbařskou oblastí. Lokalita je součástí celku Rakovnické pahorkatiny, podcelku Žihelské pahorkatiny a geomorfologického okrsku Rabštejnské pahorkatiny. Nachází se v přírodním parku Horní Střela a přírodní rezervaci Blatenský svah. Toto území je nejstarší chráněnou oblastí v okrese Louny. Již v roce 1934 hrabě Czernin rozhodl o právní ochraně území. (Pamětní kniha Lubence)

Geolog Ing. Jiří Svejkský inicioval vyjmutí zájmového území Čertovka ze seznamu vhodných lokalit z důvodu nevhodných geologických podmínek. Poukazuje na existenci dosavadních poznatků:

- *lokalita Čertovka se nachází v tiském masívu v jeho severní části;*
- *vlastní tiský masív je cca 550 mil. let staré žulové těleso deskovitého tvaru, které je součástí mladšího lounského žulového masívu;*
- *vůči okolním geologickým jednotkám je tiský masív ostře omezen výraznými tektonickými zlomy, z nichž dva jsou již nyní zařazeny do kategorie nadregionálních a hluboko dosahujících zlomů; ty se navíc v severovýchodním cípu území kříží;*
- *severní částí žulového masívu prochází severozápadně - jihovýchodně orientované tektonické pásmo, které je součástí významného tektonického pásma Jáchymovského hlubinného zlomu;*
- *ve střední části je žulová deska porušena hluboko dosahujícím tzv. tisko-kračínským tektonickým pásmem, na kterém ještě v miocénu (před 18 mil. lety) docházelo k vulkanické činnosti;*
- *tiský masív je na okrajových zlomech neotektonicky vyzdvižen s výškou skoku místy až 150 m;*

- *vlastní zúžené území Blatno I, nyní lokalita Čertovka, má plochu pouhých 7,04 km², v níž byl indikován relativně homogenní žulový blok. (www.nechcemeuloziste.cz)*

Projekt Geobariéra předcházela výběru perspektivních lokalit pro umístění hlubinného úložiště. Výsledky projektu byly podrobeny oponentnímu řízení. Na základě oponentních posudků proběhlo jednání oponentní rady, kde oponenti byli přítomni. Čertovka je na základě geologických kritérií zařazena mezi lokality vhodné pro umístění hlubinného úložiště od počátku projektu. Po dokončení odborných geologických prací za účelem zúžení počtu lokalit, bude možno tyto výsledky porovnat a na jejich základě rozhodnout koncem roku 2018. (rozhovor č. 8)

Je třeba zdůraznit, že v každé z vytipovaných lokalit jsou obsaženy určité nejistoty. SÚRAO odmítá zmiňovanou chybu ve výběru lokality Čertovky. V současnosti existuje malé množství odborně podložených geologických informací, proto se hovoří o předběžné vhodnosti lokality. Bez průzkumů nelze na tyto nejistoty odpovědět a nelze je specifikovat. *„Právě schválené geologické průzkumy se na tyto nejistoty zaměří a pokusí se nalézt jejich vysvětlení. Je to standardní proces. Podobným diskusím se nevyhneme na žádné z lokalit a konstruktivní dialog vítáme. Ale teprve průzkum přinese upřesňující informace a bude možné nejistoty postupně eliminovat.“* (rozhovor č. 8)

4.1.1 Obec Blatno u Podbořan

Obec své jméno získala podle slovanského názvu odvozeného od „bláta“. Blatno u Podbořan je jednou z nejstarších obcí v okrese Louny a současně nejjižnější obcí v Ústeckém kraji. Obec je složena ze dvou katastrálních území rozkládajících se na ploše o velikosti 2211 ha v nadmořské výšce 413 m n. m. Obec zahrnuje dvě základní sídelní jednotky - Blatno u Podbořan a ves Malměřice. Aktuálně k 31. prosinci 2017 zde žije celkem 540 trvale hlášených obyvatel. (Blatenský zpravodaj)

Zastupitelstvo je složeno ze sedmi členů. Dle výsledků voleb do Zastupitelstva obcí z roku 2014 Komunistická strana Čech a Moravy získala pět mandátů a Sdružení nezávislých kandidátů celkem dva mandáty. (www.volby.cz) Starostou obce je již třetí volební období Václav Beneš, který je současně členem zastupitelstva Ústeckého kraje, kde je i předsedou komise pro sport a volný čas. Funkci místostarostky vykonává Eva Kolibačová. Podle zákona o obcích Blatno u Podbořan zřídilo finanční a kontrolní výbor a jako své poradní

a iniciativní orgány komise pro kulturu a sport, pro životní prostředí a pro veřejné zakázky. (www.blatno-lounsko.cz)

Municipalita spadá pod obec s rozšířenou působností a pověřenou obec Podbořany. Matriční záležitosti občanů Blatna u Podbořan vyřizuje Obecní úřad Lubenec, který je současně matričním úřadem. Blatno u Podbořan je člen svazku obcí Podbořansko.

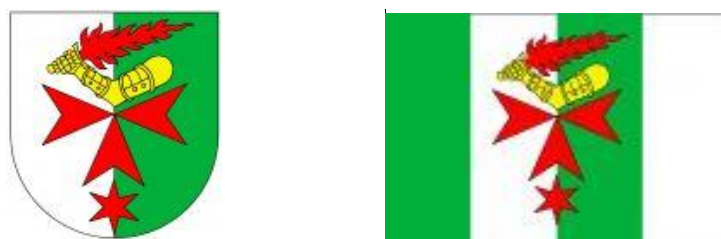
Tabulka 4 Zařazení obce Blatna u Podbořan podle územních jednotek

Územní jednotka	Vymezené území
NUTS 1	ČR
NUTS 2 (oblast)	Severozápad
NUTS 3 (kraj)	Ústecký kraj
LAU 1 (okres)	Louny
LAU 2 (obec)	Blatno u Podbořan

Zdroj: <http://czso.cz>, vlastní zpracování

Znak obce se vztahuje k rytířskému řádu křížovníků jako prvních vlastníků vsi, proto je na něm vyobrazen maltézský kříž bez horního ramene s hvězdou. Zlaté obrněné rameno je vykládáno dvěma způsoby. Prvním z nich je skutečnost, že místní kostel je zasvěcen sv. Michaelovi a druhým vysvětlením je vztah k šlechtickému rodu Černínů. Zelená barva symbolizuje zemědělskou oblast a souvztažnost k názvu – blata. Kombinace stříbrno červených barev poukazuje na královské vlastnictví obce až do 2. pol. 16. století. (www.blatno-lounsko.cz)

Obrázek 3 Oficiální znak a prapor obce Blatna u Podbořan

Zdroj: www.blatno-lounsko.cz

4.1.2 Obec Lubenec

Název obce je odvozen od staroslovanského pojmu „lub“ – stromové kůry, kterou lidé v minulosti používali jako krytinu na svých nemovitostech. Obec Lubenec leží v severní části Ústeckého kraje, v okrese Louny, situována v nadmořské výšce 373 m n. m. Katastrální území zabírá plochu o velikosti 36,68 km². Obec je složena z deseti místních

částí Dolní Záhoří, Drahonice, Horní Záhoří, Ležky, Libkovice, Libyně, Lubenec, Přibenice, Řepany a Vítkovice, ve kterých k 31. prosinci 2017 žije celkem 1384 obyvatel. (www.lubenec.cz)

Zastupitelstvo obce je složeno z devíti členů. Starostou obce je od roku 2014 Jiří Chalupecký a místostarosta Pavel Antoni. Mandáty jsou podle výsledků voleb do Zastupitelstva obcí z roku 2014 rozděleny mezi Sdružení nezávislých kandidátů, kteří získali celkem osm mandátů a Komunistickou stranu Čech a Moravy s jedním mandátem. (www.volby.cz) Zřízeny jsou kontrolní a finanční výbory a šest komisí: školská, pro životní prostředí a pořádek, kulturní, sociální, bytová a komise pro sport a mládež. Lubenec spadá pod obec s rozšířenou působností a pověřenou obec Podbořany. (www.lubenec.cz)

Lubenec je rovněž člen svazku obcí Podbořansko, místní akční skupiny Vladař a náleží do regionu Poohří. Regionálními certifikovanými výrobky jsou paštiky Čongrády, Lubenecké vitráže – Skloart a certifikovaným zážitkem je Cesta za modrou chryzantémou provozující občanský spolek Za záchranu kostela sv. Jiljí. (www.vladar.cz)

Tabulka 5 Zařazení obce Lubenec podle územních jednotek

Územní jednotka	Vymezené území
NUTS 1	ČR
NUTS 2 (oblast)	Severozápad
NUTS 3 (kraj)	Ústecký kraj
LAU 1 (okres)	Louny
LAU 2 (obec)	Lubenec

Zdroj: <http://czso.cz>, vlastní zpracování

Černá orlice ve znaku obce znázorňuje patrimoniální vrchnost a dvě věže vypovídaly o historickém rozčlenění Lubence na dvě části s dvěma rychtami. (www.lubenec.cz)

Obrázek 4 Oficiální znak a prapor obce Lubence

Zdroj: www.lubenec.cz

4.1.3 Obec Tis u Blatna

Původ názvu není znám. Vedené kroniky, které mohly zaznamenat objasnění ohledně pojmenování vsi, se nedochovaly. Obec Tis u Blatna náleží k severní části okresu Plzeň – sever v Plzeňském kraji. Ves se rozkládá na úpatí hory Čertovky. Obec je složena ze třech katastrálních území o celkové rozloze 1435 ha. Obec Tis u Blatna je nejvýše položenou municipalitou v lokalitě Čertovka nacházející se v nadmořské výšce 605 m n. m. Obec zahrnuje tři základní sídelní jednotky Bálková, Kračín a Tis u Blatna. Aktuálně k 31. prosinci 2017 žije v obci celkem 108 trvale hlášených obyvatel. Část obce Bálková slouží výhradně k provozu Zařízení pro zajištění cizinců Bálková a nežijí zde žádní občané obce. (www.obec-tis.cz)

Zastupitelstvo je složeno ze sedmi členů. Dle výsledků voleb do Zastupitelstva obcí z roku 2014 všech sedm mandátů získalo Sdružení nezávislých kandidátů. (www.volby.cz) Starostou obce je Jan Křepelka a funkci místostarostky vykonává Blanka Nováková. V souladu se zákonem o obcích Tis u Blatna zřídil finanční a kontrolní výbor. (www.obec-tis.cz)

Municipalita spadá pod obec s rozšířenou působností a pověřenou obec Kralovice. Matriční záležitosti občanů obstarává Obecní úřad Žihle. Tis u Blatna je členskou obcí mikroregionu Kralovicko a místní akční skupiny Světovina. (rozhovor č. 7)

Tabulka 6 Zařazení obce Tisu u Blatna podle územních jednotek

Územní jednotka	Vymezené území
NUTS 1	ČR
NUTS 2 (oblast)	Jihozápad
NUTS 3 (kraj)	Plzeňský kraj
LAU 1 (okres)	Plzeň - sever
LAU 2 (obec)	Tis u Blatna

Zdroj: <http://czso.cz>, vlastní zpracování

Obec Tis u Blatna nemá oficiální znak a prapor obce.

4.1.4 Obec Žihle

Žihle získala název podle slovanského pojmu Zielesy, Žiehel, Zihell apod. odvozeného od činnosti prvních osadníků, aby zde bylo možné přežít, museli vykácet stromy a vypálit

podrosty, tím získali materiál na stavbu domů a vhodnou půdu k obdělávání. (Vlčková a kol., 2016 s.) Obec Žihle se rozkládá v malebném údolí na pomezí Sudet v Plzeňském kraji, okrese Plzeň – sever, v nadmořské výšce 448 m n. m. Obec je složena z místních částí Hluboká, Kalec, Nový Dvůr, Odlezly, Přehořov a Žihle. K 31. prosinci 2017 bylo v obci přihlášeno k trvalému pobytu 1354 obyvatel. (Žihelský zpravodaj)

Zastupitelstvo obce je složeno z patnácti členů, z toho pět členů zastává i funkci rady města. Starostou obce je od roku 2010 František Procházka a současným místostarostou je Ivo Grüner. Mandáty jsou podle výsledků voleb do Zastupitelstva obcí z roku 2014 rozděleny následovně. Sdružení nezávislých kandidátů získalo celkem dvanáct mandátů, Česká strana sociálně demokratická dva mandáty Komunistická strana Čech a Moravy získala jeden mandát. (www.volby.cz) Zřízeny jsou kontrolní a finanční výbory a tři komise: školská a kulturní, povodňová a k projednání přestupků. (www.obec-zihle.cz)

Po rozdělení okresu Plzeň-sever a vznik obcí s rozšířenou působností je Žihle součástí správního obvodu obce s rozšířenou působností a pověřené obce Kralovice. Žihle je členem mikroregionu Kralovicko a místní akční skupiny Světovina.

Tabulka 7 Zařazení obce Žihle podle územních jednotek

Územní jednotka	Vymezené území
NUTS 1	ČR
NUTS 2 (oblast)	Jihozápad
NUTS 3 (kraj)	Plzeňský kraj
LAU 1 (okres)	Plzeň - sever
LAU 2 (obec)	Žihle

Zdroj: <http://czso.cz>, vlastní zpracování

Obec byla v minulosti opakovaně postižena rozsáhlými požáry a vypleněna vojsky. Tato skutečnost je promítnuta do znaku obce znázorňující bílou věž se šlehajícími plameny. (Vlčková a kol., 2016, s. 14)

Obrázek 5 Oficiální znak a prapor obce Žihle

Zdroj: www.obec-zihle.cz

4.1.4.1 Finanční kompenzace obcím

Ministr životního prostředí v roce 2015 stanovil průzkumné území na všech sedmi lokalitách. V souladu s tímto rozhodnutím a atomovým zákonem, SÚRAO zaslala všem dotčeným obcím dopis, ve kterém je informovala o nároku na finanční prostředky. Příspěvky obcím náleží jako kompenzace za geologické průzkumy. Výše finančních příspěvků se skládá z fixní částky šest set tisíc korun za jeden kalendářní rok pro každou obec a částku ve výši 0,30 korun za 1 m² katastrálního území dotčených obcí. Atomový zákon stanovil maximální výši příspěvku na čtyři miliony korun. Tento limit se týká obce Blatna u Podbořan. Finanční kompenzace je určena na rozvojové aktivity obcí, investice spojené se zkvalitněním infrastruktury a životní úrovně obyvatel. (www.surao.cz)

Předsedové občanských spolků považují tyto kompenzace za úplatky. *„Finanční příspěvky obcím fungují jako úplatky, jejichž smysl je udržet ty vstřícnější starosty a zastupitele u moci. Peníze rozdělované ve veřejných zakázkách ovlivňují několik místních malých firem, spíše živnostníky, přes existenční aspekt k politické vděčnosti a zpětné podpoře zastupitelů. Obce, kde mají zastupitele a nejspíš i občané větší hrdost, takový způsob uplácení odmítají.“* (rozhovor č. 3) Podobný názor s předsedy občanských spolků sdílí starosta obce Lubence Chalupecký. *„Já si myslím, že by neměli být žádný, protože mi to připadá, že to je uplácení občanů.“* (rozhovor č. 5) Starosta Chalupecký v rozhovoru upřesnil, že v případě, kdy v lokalitě proběhnou průzkumné práce, tak obyvatelé obce mají na kompenzaci nárok a finanční prostředky se mají použít na rozvoj obce. V průběhu rozhovorů bylo upozorněno i na nevhodné načasování poskytovaných finančních příspěvků. *„Přišly pozdě. Měly přijít ve chvíli, kdy ukázali na každou z lokalit, že je jedna z potenciálních lokalit, tak už v tu chvíli současně s tím měli přijít kompenzace. Beru to jako účelovou záležitost, kdy začaly příspěvky dávat až ve chvíli, kdy se obce hodně bouřily a hodně protestovaly.“* (rozhovor č. 1)

Kompenzace nejsou vázány souhlasem obcí s průzkumnými pracemi a ani s finální lokalitou, kde vznikne hlubinné úložiště. Obce mají nárok na příspěvky po dobu platnosti průzkumného území. Jakmile bude první etapa neinvazivních průzkumů ukončena a dojde v roce 2018 k zúžení lokalit na čtyři, přestanou se na vyřazené lokality kompenzace vztahovat. (Zprávy ze správy, www.surao.cz)

Jelikož vydané průzkumné území nabylo právní moci již v roce 2015, koncem téhož roku SÚRAO poprvé vyplatila příspěvky za stanovení průzkumných území. Lokalitě Čertovka byla vyplacena celková částka ve výši 10.449.88 Kč, z toho obce v lokalitě získaly níže uvedené finanční prostředky:

- Blatno u Podbořan 4.000.000 Kč;
- Lubenec 3.449.906 Kč;
- Tis u Blatna 2.036.358 Kč;
- Žihle 1.007.824 Kč. (Zprávy ze správy, www.surao.cz)

Tabulka 8 Financování obcí v roce 2015

2015 (v tis. Kč)	Blatno	Lubenec	Tis	Žihle
Daňové příjmy	6 748	19 057	1 989	18 532
Nedaňové příjmy	5 051	12 471	3 793	8 002
Kapitálové příjmy	4 019	410	168	535
Transfery	3 785	3 619	54	6 623
Příjmy celkem	19 603	35 557	6 004	33 692
z toho z těžebního průmyslu	4 000	3 450	2 402	1 008
podíl na celkových příjmech (%)	20,4%	9,7%	40,0%	3,0%
Běžné (provozní) výdaje	7 711	23 880	2 626	25 291
Kapitálové (investiční) výdaje	3 622	2 776	47	6 829
Výdaje celkem	11 333	26 656	2 673	32 120
pokrytí výdajů příjmem z těžeb. prům. (v %)	35,3%	12,9%	89,9%	3,1%
Saldo příjmů a výdajů	8 270	8 901	3 331	1 572

Zdroj: Finanční výkaz FIN 2-12 M obcí Blatno u Podbořan, Lubence, Tisu u Blatna, Žihle, vlastní zpracování

Na jaře 2016 SÚRAO zahájila geologické průzkumy na všech sedmi zájmových území. Do konce měsíce června 2016 byly obcím připsány další finanční prostředky na bankovní účty dotčených obcí. (www.surao.cz) Nový atomový zákon č. 263/2016 Sb. od roku 2017 navýšil flexibilní část kompenzace na 0,40 korun za 1 m² katastrálního území obce, které je průzkumným územím. Maximální výše kompenzace byla ze zákona vyjmuta. (zákon č. 263/2016 Sb.) V roce 2017 nebyla prodloužena platnost rozhodnutí o stanovení průzkumného území, z tohoto důvodu obcím téhož roku nebyly uhrazeny finanční kompenzace. (rozhovor č. 4)

Tabulka 9 Financování obcí v roce 2016

2016 (v tis. Kč)	Blatno	Lubenec	Tis	Žihle
Daňové příjmy	7 265	20 692	2 286	19 608
Nedaňové příjmy	5 470	11 368	3 581	7 700
Kapitálové příjmy	25	2 500	106	25
Transfery	1 023	3 236	477	5 313
Příjmy celkem	13 783	37 796	6 450	32 646
z toho z těžebního průmyslu	4 041	3 450	2 670	1 008
podíl na celkových příjmech (%)	29,3%	9,1%	41,4%	3,1%
Běžné (provozní) výdaje	13 059	27 076	3 033	24 240
Kapitálové (investiční) výdaje	428	2 704	728	2 778
Výdaje celkem	13 487	29 780	3 761	27 018
pokrytí výdajů příjmem z těžeb. prům. (v %)	30,0%	11,6%	71,0%	3,7%
Saldo příjmů a výdajů	296	8 016	2 689	5 628

Zdroj: Finanční výkaz FIN 2-12 M obcí Blatno u Podbořan, Lubence, Tisu u Blatna, Žihle, vlastní zpracování

Jak zobrazuje tabulka 9, příjem z těžebního průmyslu v roce 2017 má pouze Tis u Blatna. To je dáno tím, že obec má ve svém vlastnictví žulový lom. Ministr ŽP až koncem roku vydal zpětně na rok 2017 předmětné rozhodnutí. (rozhodnutí č. j. MZP/2017/510/762) Z toho vyplývá, že obce mají ze zákona nárok na finanční kompenzaci i za rok 2017, která jim však bude vyplacena v roce 2018, a to v následující výši: Blatno u Podbořan získá 6.025.073 Kč, Lubenec 4.439.087 Kč, Tis u Blatna 2.534.907 Kč a Žihle 1.149.377 Kč. (zákon č. 263/2016 Sb.)

Tabulka 10 Financování obcí v roce 2017

2017 (v tis. Kč)	Blatno	Lubenec	Tis	Žihle
Daňové příjmy	7 934	22 847	2 432	20 977
Nedaňové příjmy	1 272	8 960	931	6 283
Kapitálové příjmy	501	616	0	144
Transfery	951	2 723	1 444	1 484
Příjmy celkem	10 658	35 146	4 807	28 888
z toho z těžebního průmyslu	0	0	353	0
podíl na celkových příjmech (%)	0,0%	0,0%	7,3%	0,0%
Běžné (provozní) výdaje	7 493	29 877	4 242	26 982
Kapitálové (investiční) výdaje	115	1 818	165	12 215
Výdaje celkem	7 608	31 695	4 407	39 197
pokrytí výdajů příjmem z těžeb. prům. (v %)	0,0%	0,0%	8,0%	0,0%
Saldo příjmů a výdajů	3 050	3 451	400	-10 309

Zdroj: Finanční výkaz FIN 2-12 M obcí Blatno u Podbořan, Lubence, Tisu u Blatna, Žihle, vlastní zpracování

Starostové obcí Blatna u Podbořan a Žihle kompenzace vítají. *„Je to významná položka do rozpočtu obce, která se použije na rozvoj obce.“* (rozhovor č. 4) *„Nám pomůže ten milion, co jsme dostávali za průzkumné práce. Dneska, kde milión najdete.“* (rozhovor č. 6) Zcela odlišný názor zaujímá starosta obce Tisu u Blatna. *„U nás udělaly ty peníze jenom zlost a rozepři.“* (rozhovor č. 7) Z rozhovoru se starostou Janem Křepelkou vyplynulo, že po obdržení finančních prostředků v prosinci 2015, chtělo zastupitelstvo obce, z důvodu nesouhlasu s vybudováním hlubinného úložiště, celou částku vrátit zpět. Starosta obce upozornil zastupitele na skutečnost, že obec má na kompenzace zákonný nárok a vrácením by došlo k jednání v rozporu s právními předpisy. Po konzultaci s představiteli obcí z různých lokalit, se zastupitelstvo obce Tisu u Blatna rozhodlo finanční prostředky nečerpat a zřídit zvláštní účet, na který byly uloženy. Zastupitelstvo obce se v roce 2017 usneslo, že do konce volebního období budou finanční prostředky vyčerpány. (rozhovor č. 7) S takovým postupem se neztotožňuje pan starosta Chalupecký. *„Některým obcím to dávají na zvláštní účty a nechávají to tam ležet. To si myslím, že správný není. Když už ty průzkumy proběhnou, tak ze zákona sem ty peníze patří, tak by se měly utratit.“* (rozhovor č. 5)

Zastupitelé obce Blatna u Podbořan použili příspěvky na opravu infrastruktury. Kompenzaci, která náleží obci za rok 2017 plánují použít na rekonstrukci bytového domu. (rozhovor č. 4) Obdobným způsobem postupovali zastupitelé obce Lubence. *„Používáme je na rozvoj obce. Snažíme se opravovat komunikace. Opravili jsme náměstí, chodníky, děláme fasády na panelových domech. Prostě postupně ty peníze nainvestovat do obce takovým způsobem, aby se tady zlepšil život a podmínky obyvatel.“* (rozhovor č. 5) Zastupitelé obce Žihle použili prostředky na opravu komunikací a kostela, který mají ve svém majetku. (rozhovor. č. 6) Zastupitelé obce Tisu u Blatna roce 2017 nechali vyčistit kanalizaci a vzhledem k tomu, že v obci není čistička odpadních vod, zastupitelstvo obce se rozhodlo kompenzaci použít do konce volebního období na opravu kanalizace. *„Nechali jsme si udělat studii. Na centrální čističku obec se sto hlavami nemá šanci získat dotaci, protože ty náklady jsou tak vysoký, že je to nerentabilní plus následný provoz by ti občané nezaplátili. Peníze se použijí na opravu kanalizace.“* (rozhovor č. 7)

„Když máme rozpočet, řeknu zhruba třicet miliónů, co se z toho dá udělat, skoro, no ne nic, ale všechno po troškách, tak když obec jako kompenzaci za hlubinné úložiště dostane

třicet, čtyřicet miliónů ročně, jednou takový rozpočet, tak by se tu všem žilo líp.“ (rozhovor č. 6)

4.1.5 Socioekonomické a demografické ukazatele lokality

4.1.5.1 Ekonomická aktivita

Z hlediska významnosti je ekonomická aktivita lokality Čertovka primárně zaměřena na činnosti v oblasti zemědělství a zpracovatelského průmyslu.

V minulosti zde fungovalo několik společností, které byly pro místní občany významným zdrojem obživy. Roku 1846 byla v Lubenci založena velmi známá porcelánka Karlovarský porcelán, která ukončila svou činnost v roce 2006. Přibližně 100 lidí přišlo o své zaměstnání. Již před 1. světovou válkou v Žihli fungovala parostrojní kruhová cihelna a pila SELESIA, kde našlo pracovní uplatnění 150 až 180 lidí. Další významnou, ale již neexistující společností v obci Žihle byla továrna na mucholapky a další papírenské zboží UNIO, která v letech 1926 a 1927 vyhořela a provoz již nebyl obnoven. Na přelomu 20. a 30. let 20. století zde prosperovaly štěrkovna a žulové doly. Vlivem celosvětové finanční krize v roce 2009 byl ukončen i provoz továrny obráběcích strojů Lotus Lubenec. Švédský majitel přesunul výrobu do zahraničí. (Vlčková a kol., 2016, s. 53-55)

Aktuální odvětví nejvýznamnějších ekonomických subjektů se v jednotlivých municipalitách liší.

Blatno u Podbořan - dominantní postavení zauímají firmy zabývající se těžbou a zpracováním dřeva. Jsou jimi: CUMAN spol. s r. o., Pila Blatno s. r. o. a PROFIDŘEVO, spol. s r. o., která se zabývá výrobou palet a dřevěných obalů. (ARES)

Lubenec – významné jsou zemědělské společnosti BOTEPE, s.r.o., AGROREALITY Valeč, s. r. o., PRVNÍ VALEČSKÁ, s. r. o. Jedná se o tři společnosti totožných jednatelů. Obhospodařují celkem 2100 ha orné půdy, 300 ha travních porostů a 25 ha sadů. Rovněž zajišťují vlastní kamionovou dopravu pro export plodin do zahraničí. Z hlediska propagace v ČR i světové úrovni je známé vitrážové sklo společnosti Skloart – Richard Kanta (ARES)

Tis u Blatna – obec má ve svém majetku lom na těžbu biotitického granitu nacházející se na jižním okraji obce, který pronajímá společnosti Granio, s. r. o. Slovy starosty: „*Jako*

vlastníci máme lom pod kontrolou a můžeme ovlivnit jeho činnost, ale pro obec je jednodušší lom pronajmout, pak odpadá problém dobře produkt prodat, dodržování legislativy, předpisů, s travinou a podobně.“ (rozhovor č. 7)

Žihle – eminentními ekonomickými subjekty jsou Pekárna KOMI, s. r.o. a v zemědělství Žihelský statek, a. s. (ARES)

Pro účel této práce byla z celkové struktury sledovaných ekonomických činností vybrána jen některá data. Údaje neberou v úvahu velikost jednotlivých ekonomických subjektů ani jejich hospodářské výsledky. Z níže uvedené tabulky vyplývá, že nejčetnější činností ekonomických subjektů je velkoobchod, maloobchod, oprava a údržba motorových vozidel. Celkem bylo v této ekonomické oblasti registrováno 151 ekonomických subjektů. Z dat je patrné, že ekonomické aktivity jsou také směřovány do stavebnictví. Dalšími hojně zastoupenými činnostmi jsou zemědělství, lesnictví, rybářství a to v celkovém počtu 78 ekonomických subjektů. Následně se v lokalitě zabývá 75 subjektů zpracovatelským průmyslem. Statistická data v tabulce 10 jsou aktuální k 31. prosinci 2016. (www.czso.cz)

Tabulka 11 Počet vybraných ekonomických subjektů v lokalitě Čertovka

Ekonomické subjekty	Ústecký kraj		Plzeňský kraj	
	Blatno	Lubenec	Tis	Žihle
Velkoobchod a maloobchod	14	56	6	75
Stavebnictví	17	31	6	52
Zemědělství, lesnictví, rybářství	11	15	5	47
Zpracovatelský průmysl	10	34	1	30
Ubytování, stravování, pohostinství	14	14	3	14

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Dílčí závěr

Pokud se lokalita Čertovka stane finální lokalitou pro vybudování hlubinného úložiště, lze očekávat posílení ekonomických subjektů v oblasti ubytování, stravování a pohostinství.

4.1.5.2 Nezaměstnanost

Lokalita Čertovka je situovaná v oblasti vykazující kontinuálně vyšší míru nezaměstnanosti. Z tabulky 11 lze sledovat vývoj nezaměstnanosti v lokalitě. Data jsou uvedena vždy k poslednímu dni měsíce prosince. Sledované období, je deset let, od roku 2008 do roku 2017. Od ledna 2012 do února 2014 nemá statistické údaje Ministerstvo

práce a sociálních prací ČR k dispozici. Zároveň došlo od 1. ledna 2013 k zavedení nového výpočtu nezaměstnanosti a do této doby používaný ukazatel míry nezaměstnanosti, nahrazuje podíl nezaměstnaných osob. V období ekonomické recese došlo ke značnému propouštění pracovníků a zavírání podniků v regionu, což zvýšilo míru nezaměstnanosti občanů municipalit v roce 2009 a následujících letech k postupné stabilizaci. Podíl nezaměstnaných osob se v jednotlivých municipalitách značně liší. Nejnižší podíl nezaměstnaných osob byl v roce 2017. Blatno u Podbořan dosahuje nejnižší podíl nezaměstnaných, a to 2,8 %. (portal.mpsv.cz) Starosta Beneš uvedl, že je to způsobeno tím, že dřevařské společnosti, které v obci sídlí v důsledku zvýšené poptávky, přijímaly nové pracovníky.(rozhovor č. 4)

Tabulka 12 Nezaměstnanost v lokalitě Čertovka

Kraj	Obec	Podíl nezaměstnaných osob				Míra nezaměstnanosti			
		2017	2016	2015	2014	2011	2010	2009	2008
Ústecký	Blatno	2,8%	5,4%	6,9%	7,6%	11,4%	15,9%	15,9%	8,5%
	Lubenec	4,6%	6,0%	9,1%	10,4%	12,6%	16,5%	15,6%	12,9%
Plzeňský	Tis	9,0%	11,1%	15,3%	11,1%	15,2%	15,2%	13,0%	8,7%
	Žihle	4,9%	7,4%	8,8%	9,3%	14,7%	13,5%	11,2%	7,2%

Zdroj: Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních prací ČR, vlastní zpracování

Jak vyplývá z rozhovorů, pracovní uplatnění občanů v místě svého bydliště, je značně limitováno. Z tohoto důvodu podstatná část občanů dojíždí za prací mimo obec.

Sociologický ústav akademie věd České republiky ve spolupráce se SÚRAO provedl v roce 2016 výběrové šetření ve všech vytipovaných lokalitách pro výstavbu hlubinné úložiště. Na základě socioekonomické analýzy bylo zjištěno, že 62.8 % dotazovaných občanů dojíždí do zaměstnání mimo obec, kde žijí. Údaje zároveň vyhodnotily počet hlavních dojezdových cílů. Zajímavostí lokality Čertovka je, že občané vyjíždí za prací do největšího počtu obcí a současně do relativně velké vzdálenosti. Vysvětlením může být skutečnost, že lokalita Čertovka se geograficky nachází v blízkosti hranic tří krajů a v blízkosti silničních tahů Plzeň-Žatec a Praha - Karlovy Vary. (Zprávy ze správy, www.surao.cz)

Tabulka 13 Cíle, kam dojíždějí alespoň 3 % zaměstnanců

Kraj	Obec	v %
Ústecký	Lubenec	3,1
	Kryry	3,1
	Podbořany	8,7
	Žatec	6,2
Karlovarský	Karlovy Vary	8,2
Plzeňský	Kralovice	8,7
	Plzeň	19,5
	Rokycany	3,6
Středočeský	Rakovník	7,2
Praha	Praha	4,6
	Celkem zbylé	27,2

Zdroj: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., vlastní zpracování

Dílčí závěr

Proces přípravy, výstavby a provoz hlubinného úložiště má zvýšit poptávku po pracovních silách v regionu a přispět tak k poklesu nezaměstnanosti. Jedním z dílčích cílů SÚRAO je zajištění trvalých i krátkodobých pracovních míst. Délka trvání dlouhodobého pracovního uplatnění bude v souvislosti s životním cyklem úložiště. V průběhu celého procesu je předpokládán postupný nárůst počtu pracovních míst. Během průzkumné fáze je očekáváno vytvoření přibližně sedmdesát pracovních míst. V průběhu budování podzemní laboratoře a výstavby úložiště je odhad sto čtyřicet až dvě stě zaměstnanců. K zajištění plného provozu hlubinného úložiště bude potřeba zaměstnat dvě stě padesát až tři sta lidí. (www.surao.cz)

Starostové dotčených obcí jsou k problematice snížení nezaměstnanosti v lokalitě Čertovka v návaznosti na hlubinné úložiště skeptičtí. Z rozhovorů vyplývá, že se nedomnívají, že možné vybudování a provoz úložiště povede k významnému pracovnímu uplatnění lokálních pracovníků z důvodu nedostatečné kvalifikace a dosaženého vzdělání. „*Když bude pro místní tři až pět míst, tak to bude dobrý.*“ (rozhovor č. 6) Tento názor sdílí i starosta Tisu u Blatna, pan Křepelka. „*Otevřelo se tady záchytný středisko pro uprchlíky Bálková. Oslovovali zájemce o zaměstnání, ale požadovali vysokou školu na*

vychovatele, ale to v obci nikdo nemá. Teď je tam zaměstnaný jeden člověk z obce a dělá u bezpečnostní agentury. Zájem byl, ale vysokoškoláci nejsou. Pravděpodobně obdobná situace nastane s provozem hlubinného úložiště.“ (rozhovor č. 7) Starosta Lubence je toho názoru, že v průběhu výstavby hlubinného úložiště „nějaká firma získá zakázku a přivede si vlastní lidi.“ (rozhovor č. 7) Dle jeho názoru, až v době provozu hlubinného úložiště vzniknou pracovní příležitosti pro místní občany, budou však omezené. Prognóza starosty Blatna u Podbořan je obdobná. „Pracovní příležitosti budou technického směru z hlediska monitoringu, provozu a údržby areálu atd., ale nedokážu odhadnout kolik. Určitě bude hlavně zapotřebí vysoce odborné profese.“ (rozhovor č. 4)

SÚRAO garantuje v počátečních fázích přibližně 20% uplatnění místních obyvatel a po zahájení provozu hlubinného úložiště až 80 %. Vytvořeny budou pracovní pozice v areálu úložiště zaměřené na technickou a administrativní činnost, ostraha objektu, provoz zařízení a hornická činnost. Vedle primární zaměstnanosti bude posílena sekundární zaměstnanost v oblastech návazných služeb, například stravovacích a ubytovacích služeb, volnočasových aktivit, výstavby nových bytů apod. (www.surao.cz)

4.1.5.3 Infrastruktura v lokalitě Čertovka

Technická infrastruktura

V roce 2013 zahájil provoz tranzitní vysokotlaký plynovod Gazela, který vede i přes katastrální území obcí Blatna u Podbořan a Lubence. ČR je plynovodem napojena na ruské zdroje vedoucí severní cestou, tím ČR zvýšila svou energetickou bezpečnost. (Blatenský zpravodaj)

Kanalizace funguje ve všech obcích v lokalitě. Čističky odpadních vod mají zřízeny obce Blatno u Podbořan, Lubenec a Žihle. Rozvod pitné vody zajišťují místní vodovody v obcích Blatno u Podbořan, Lubenci a Žihli. Tis u Blatna plánuje vybudovat domovní čističky odpadních vod. Po splnění konkrétních pravidel, občané obdrží finanční příspěvky. Zdroje pitné vody v Tisu u Blatna řeší občané individuálně vrty a studnami. Plynofikace je provedena jen v obcích Lubenec a Žihle. (rozhovory č. 4, 5, 6, 7)

Dopravní infrastruktura

Silniční doprava

Zájmové území se nachází v koridoru silnice I/6 ve směru Praha – Karlovy Vary – Cheb – hraniční přechod s Německem. Komunikace náleží k evropskému komplementárnímu tahu E48. Tranzitní doprava ze stávající silnice první třídy je postupně transformována na rychlostní čtyřproudou silnici D6. Komunikace první třídy se dvěma jízdními pruhy mezi Novým Strašecím a Karlovými Vary měří 97 km a vede přes území Středočeského, Ústeckého a Karlovarského kraje. Ukončení prostředního úseku dálnice D6 v části Petrohrad – Lubenec – Bošov Ředitelství silnic a dálnic uvádí v termínu do konce října roku 2020. Projekt počítá se severním obchvatem Lubence včetně realizací mimoúrovňové křižovatky a protihlukovými stěnami. Cílem je zvýšení bezpečnosti a plynulosti dopravy. Stávající silnice první třídy I/6 bude převedena do druhé třídy a přecíslována na silnici II/606. Koncepce silniční dopravy se v obci Lubenci výrazným způsobem změní. Hlavní dopravní komunikací v obci Žihle je silnice druhé třídy č. 206 Žďár – Podbořanky – Žihle – Rabštejn nad Střelou. Obcí prochází i síť silnic třetích tříd a místní účelové komunikace. Silnice třetích tříd vedou i přes obce Blatno a Tis u Blatna a Lubenec. Mezi jednotlivými municipalitami vedou také historické komunikace. (www.rsd.cz)

Ve všech municipalitách je zajištěna pravidelná autobusová doprava. Využíván je především školní autobus dopravující studenty a žáky do vzdělávacích zařízení. (rozhovor č. 7)

Železniční doprava

Přes katastrální území lokality Čertovka vedou dvě regionální železniční tratě využívány především pro pravidelnou osobní dopravu. Obě tratě jsou spojeny železničním uzlem v obci Blatno u Podbořan. Železniční trať č. 160 Plzeň – Žatec prochází přes Žihli, kde nově koncem roku 2017 vznikl přestupní uzel železniční stanice Žihle. Regionální trať Rakovník – Bečov nad Teplou č. 161 vede i přes obec Lubenec. Železnice vedoucí přes území Čertovky je jednou z nejstarších tratí v ČR. Koncese na stavbu trati a její provoz byla udělena 21. dubna 1870. Tehdy železniční dráha spojovala Plzeň a Březno u Chomutova. Z Žaboklik odbočovala dráha do Žatce. (Jitka Vlčková a kol., 2016 s. 49)

Dílčí závěr

Podle předběžné studie má být v případě výběru lokality Čertovky jako finální lokality určené k výstavbě hlubinného úložiště výjezd komplexu napojen na silnici třetí třídy č. 2063 a to mezi obcí Blatno u Podbořan a částí Malměřice. Okolí transportních tras bude zatíženo zvýšenou prašností, hlučností a vibracemi. Rovněž je počítáno se vznikem zvýšeného opotřebení vozovek. V bezprostřední blízkosti se nachází i regionální železniční trať Rakovník – Bečov nad Teplou se zastávkou v Malměřicích. Způsob transportu vytěžené rubaniny a stavebního materiálu se upřednostňuje prostřednictvím železniční dopravy jako nejmenší zátěž negativních vlivů na okolí. V současné době nelze přesně odhadnout množství převáženého materiálu.

4.1.5.4 Občanská vybavenost

Školní zařízení

Preprimární vzdělávání v lokalitě Čertovka zajišťují tři mateřské školy. V Blatně u Podbořan funguje jednotřídní mateřská škola s kapacitou dvaceti dětí. Součástí mateřské školy je zahrada a malé hřiště. Stravování dětí a zaměstnanců mateřské školy zajišťuje vlastní jídelna. V rámci doplňkové činnosti jídelna poskytuje stravování pro zaměstnance obce a seniory přihlášené k trvalému pobytu v katastru obce. (rozhovor č. 4) Mateřské školy se dvěma třídami fungují i v municipalitách Lubenec a Žihle. Primární vzdělávání v rámci školské soustavy ČR poskytují základní školy v Lubenci a Žihli. Obě základní školy zahrnují první i druhý stupeň vzdělávání. Stravování žáků a dětí z mateřských škol připravují místní školní jídelny. Občané Žihle po přihlášení obědu nejpozději jeden den předem, mají možnost zakoupení stravování. Při obou základních školách jsou zřízeny školní družiny. V obci Žihle družinu tvoří dvě oddělení s kapacitou padesáti žáků od první po pátou třídu. Družina v Lubenci obsahuje tři oddělení určené pro žáky od první po sedmou třídu. Zřizovatelem preprimárních a primárních zařízení v lokalitě Čertovka jsou obce. (www.lubenec.cz, www.obec-zihle.cz)

V obci Žihle se nachází další školská zařízení a to Škola v přírodě Sklárna, Školící a výcvikové zařízení Žihle – Poustky pro potřeby škol v přírodě, Městské policie hlavního města Prahy a rekreanty. V obci funguje Dům dětí a mládeže, který pro děti a mládež pořádá příměstské tábory, výlety a širokou škálu zájmových kroužků. (www.obec-zihle.cz)

Zdravotní a sociální péče

Občané v lokalitě Čertovka mají možnost navštěvovat dvě zdravotní střediska. Zdravotní středisko v Lubenci, které zajišťuje lékařskou péči v oblastech stomatology, pediatrie, a praktický lékař pro dospělé. (rozhovor č. 5) Ve Zdravotním středisku v Žihli vedle výše uvedené lékařské péče jako v obci Lubenc funguje i gynekologická ordinace. (rozhovor č. 6) Za specializovanějšími vyšetřeními (např. urologické, gastronomické, endokrinologické apod.) občané dojíždějí. Nejbližší nemocnice se nachází v Rakovníku.

Pro místní občany a seniory z blízkého okolí fungují tři domy s pečovatelskou službou v Blatně u Podbořan, Lubenci a Žihli. (rozhovor č. 4)

Kultura a sport

Kultura v lokalitě je zaměřena na konání místních tradičních akcí. Pravidelně se pořádají dětské dny, hasičské slavnosti apod. Občané v lokalitě ctí české tradice. Na počest významných svátků v průběhu roku se zde konají různé společenské akce. (Masopust, Velikonoce, pálení čarodějnic, rozsvěcení vánočního stromu apod.) Oblíbenou tradicí je stavění máje. Místní občané vyberou v tamějších lesích stromy, které vlastnoručně pokácí, opracují, nazdobí a postaví májky v každé vsi, které pak pečlivě hlídají a slaví. Občané vesnic se navzájem snaží o pokácení a odcizení májek ze sousedních vsí. Neuhlídání máje se považuje za ostudu obce. Zpravidla pak je máje vykoupena hmotnými statky v podobě alkoholických nápojů. Lubenečtí pravidelně pořádají Vavřineckou pouť. Obecní plesy, místní zábavy, dětské maškarní bály a diskusní setkání se pořádají v kulturních domech v Blatně u Podbořan, Lubenci a Žihli. V obci Tisu u Blatna je pro tyto účely využíván sál místního restauračního zařízení.

Každá obec v lokalitě zřídila obecní knihovnu. Nejbližší kino se nachází v Podbořanech a Kralovicích, divadlo pak v Rakovníku. Kulturní život v obcích je rovněž dán činností spolků blíže specifikované v kapitole Občanské spolky. Za zmínku stojí i vitrážové muzeum v kostele sv. Jiljí v Libyni.

Lokalita Čertovka je převážně zaměřena na turistiku. Tomu odpovídá hojně vybudovaná síť turistických tras a cyklostezek. Blatno u Podbořan zřídilo fotbalové a multifunkční hřiště pro čtrnáct sportů. Každoročně jsou zde pořádány mezi obcemi volejbalové a nohejbalové turnaje o pohár starosty. (rozhovor č. 4) V Lubenci se nachází fotbalové a multifunkční hřiště s prostorem na volejbal, nohejbal a umělou běžeckou tratí. (rozhovor

č. 5) Občané Tisu u Blatna mají k dispozici multifunkční sportovní plochu s tenisovým areálem. (rozhovor č. 7) Žihle je širokou základnou cyklistiky. Obec nově vybudovala multifunkční hřiště a fotbalový stadion s umělým povrchem. V lokalitě se pravidelně pořádají sportovní akce, především fotbalová utkání. (rozhovor č. 6) Pro nejmenší občany municipality zřídily ve svých katastrálních územích dětská hřiště.

V letních měsících mohou občané využívat ke koupání místní rybníky. Nejrozsáhlejší místní vodní plocha je nádrž Blatno. Dalším oblíbeným místem ke koupání je Lubenecký rybník. Nejbližší venkovní koupaliště se nachází v Podbořanech a Krásném Dvoře, krytý bazén v Rakovníku, který je v současné době v celkové rekonstrukci.

Dílčí závěr

Občanská vybavenost je slabší stránkou lokality. Významná část občanů místních částí dotčených obcí v lokalitě i občané Tisu u Blatna dojíždějí za lékařskou péčí a školských zařízení několik kilometrů. Kulturní a sportovní využití je omezené na místní akce a kulturní a sportovní zařízení. V této oblasti lze v budoucnosti shledat potenciál rozvoje.

4.1.5.5 Demografické údaje

Demografické údaje jsou pro municipality jedním z hlavních ukazatelů vývoje, na základě kterého lze směřovat budoucí plánování a rozvoj. Výsledky sekundární analýzy statistických dat v oblastech porodnosti, sňatečnosti a rozvodovosti lze využít v praxi například jako podklad při dlouhodobém i krátkodobém plánování, sestavování rozpočtů municipalit, kdy je potřeba znát předpokládané výdaje na investiční akce v sociální oblasti (budování infrastruktury pro seniory apod.) a plánování běžných výdajů. Například u položek předškolních a školních zařízení, využití volného času dětí a mládeže apod.

Níže uvedená tabulka 14 znázorňuje přehled vývoje počtu obyvatel municipalit v lokalitě Čertovka za posledních deset let a to vždy k poslednímu dni měsíce prosince. Ve sledovaném období je možné pozorovat rozdílný vývoj počtu obyvatel jednotlivých obcí. V obci Blatno u Podbořan je počet obyvatel relativně konstantní. Ve sledovaném období lze nepatrné změny přičíst přirozenému úbytku (úmrť) a příbytku (narození) obyvatel. Zvýšená migrace občanů je patrná ve zbývajících třech municipalitách. V obcích Lubenec a Žihle došlo k významnému snížení počtu obyvatel. (www.czso.cz) Jak vyplývá z rozhovoru se starosty obcí, potýkají se s odchodem mladých rodin za prací. Starosta

Žihle očekává, že v následujících letech by mohlo dojít opět k nárůstu, a to trvale hlášených občanů v obci, vlivem skutečnosti, že „*obec koupila pozemky a jsou připravené zasíťované parcely pro výstavbu rodinných domů*“. (rozhovor č. 6) Zcela opačný vývoj počtu obyvatel je zaznamenán v obci Tisu u Blatna. Jan Křepelka, starosta obce, během rozhovoru uvedl, že v katastru obce se nachází značný počet nemovitostí, které řadu let jejich majitelé využívali k rekreaci a nyní, kdy již nejsou v produktivním věku, se do Tisu u Blatna stěhují natrvalo. (rozhovor č. 7)

Tabulka 14 Vývoj počtu obyvatel v lokalitě Čertovka

Rok	Ústecký kraj		Plzeňský kraj	
	Blatno	Lubenec	Tis	Žihle
2008	523	1505	94	1460
2009	515	1507	96	1473
2010	508	1493	101	1475
2011	519	1493	95	1452
2012	516	1479	99	1407
2013	513	1446	102	1407
2014	516	1415	102	1391
2015	516	1424	106	1363
2016	530	1384	106	1354

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Významné zvýšení počtu obyvatel v koherenci s výstavbou a provozem hlubinného úložiště představitelé municipalit neočekávají.

Statistická data tabulky 15 uvádí počty trvale hlášených osob v jednotlivých municipalitách, generové složení a průměrný věk k 31. prosinci 2016. Z údajů je zřejmé, že ve všech municipalitách v lokalitě žije vyšší počet mužů než žen. V porovnání s průměrným věkem ČR i krajů, ve kterých se obce nacházejí je tento ukazatel nadprůměrný s výjimkou obce Tisu u Blatna. (www.czso.cz) Tuto skutečnost lze vysvětlit tím, že se v roce 2015 narodilo pět dětí matkám s trvalým pobytem v obci. (rozhovor č. 7) Zákon č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel a rodných čísel a o změně některých zákonů udává, že narozené děti automaticky získávají trvalý pobyt matky v době jejich narození. (zákon č. 133/2000 Sb.)

Tabulka 15 Genderové a věkové složení obyvatel v lokalitě Čertovka

Kraj	Obec	Počet obyvatel celkem	v tom podle pohlaví		v tom ve věku (let)			Průměrný věk
			muži	ženy	0-14	15-64	65 a více	
Ústecký	Blatno	530	257	273	79	361	90	42,3
	Lubenec	1384	709	675	180	893	311	44,1
Plzeňský	Tis	106	54	52	19	67	20	40,5
	Žihle	1354	678	676	181	907	266	43,4

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Údaje v tabulce 16 jsou platná k 26. březnu 2011, kdy na území ČR došlo k poslednímu sčítání lidu, domů a bytů 2011. Vzhledem k neaktuálnosti jsou data nerelevantní, nicméně je zřejmé, že vzdělanostní struktura obyvatel se v jednotlivých municipalitách lokality Čertovka výrazně neliší. (www.czso.cz)

Tabulka 16 Vzdělanostní struktura obyvatel v lokalitě Čertovka

Nejvyšší ukončené vzdělání	Ústecký kraj				Plzeňský kraj			
	Blatno		Lubenec		Tis		Žihle	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Základní a bez vzdělání	98	22,9	383	27,9	24	31,2	348	29,2
Střední bez maturity, vyučen	183	42,8	546	39,8	31	40,2	443	37,1
Úplné střední s maturitou	110	25,7	323	23,5	17	22,1	281	23,5
Vysokoškolské vzdělání	18	4,2	59	4,3	2	2,6	69	5,8
Nezjištěno	19	4,4	62	4,5	3	3,9	53	4,4
Obyvatelstvo ve věku 15 +	428	100	1373	100	77	100	1194	100

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

4.2 Občanská participace a rozhodovací proces místních samospráv

4.2.1 Občanské spolky

Analýzou dat získaných ze serveru Ministerstva financí ARES.cz bylo zjištěno, že v lokalitě Čertovka se nachází celkem 41 spolků. Oblasti činností spolků, dokreslují obraz o životě v lokalitě. Nejvíce spolků je zaměřeno na sportovní aktivity. Sportovní činnost dvanácti spolků je zaměřena na cyklistiku, motocyklistiku, jezdeckví, kopanou, motoristický sport apod. Poměrně vysoký počet, šest spolků věnující se myslivosti,

odpovídá tomu, že se jedná o zalesněnou oblast s nedotčenou přírodou a hojně se vyskytující zvěří. V lokalitě existuje totožný počet dobrovolných hasičů. Zajímavostí je, že čtyři sbory dobrovolných hasičů ze šesti náleží do Žihle a její místních částí, Nový Dvůr a Přehořov. Pravděpodobně je to dáno tím, že požáry jsou s obcí historicky spjaty a hořící plameny jsou i znázorněny ve znaku obce. Vytvářením volnočasových aktivit pro různé věkové kategorie od dětí po seniory se věnují čtyři spolky. Své zastoupení ve formě spolků mají včelaři, chovatelé i zahrádkáři. V lokalitě Čertovka funguje jeden spolek zaměřující se na rekreační a zájmovou činnost. Řadu let zde funguje Radioklub věnující se amatérskému vysílání. Občanské spolky Severočeský OCELOT a SOS Lubenec vznikly v reakci na události ohledně výběru hlubinného úložiště. Do procesu výběru hlubinného úložiště se zapojil i místní spolek Za záchranu kostela sv. Jiljí. (ARES.cz)

Vzhledem k zaměření této diplomové práce bude následně věnována pozornost místním aktérům v procesu výběru hlubinného úložiště v lokalitě Čertovka, složených ze tří místních spolků a občanského spolku Calla, jenž se rovněž aktivně účastní v dané problematice.

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, z. s.

Calla vznikla v roce 1991 jako nadace. Během následujících let došlo k transformaci právní formy na občanské sdružení a to dne 4. srpna 1995 Krajským soudem v Českých Budějovicích. Změnou legislativy dne 1. ledna 2014 se stává spolkem. Pojmenování získal podle chráněné rostliny Calla palustris – Ďáblíku bahenním. Předsedou spolku je Ing. Edvard Seqens. (www.justice.cz)

Předním posláním je ochrana ekosystémů v Jižních Čechách. Aktivně bojují proti projektům, které mohou poškodit přírodní lokality. Prosazují proměnu energetiky v ČR na trvale udržitelnou, bezpečnou a obnovitelnou s minimálním zatížením emisemi skleníkových plynů. Dále se zabývají revitalizací těžebních prostorů, zejména pískoven. Pro veřejnost pořádají konference, semináře a kurzy, přírodovědné vycházky apod. Vydávají každý měsíc elektronický zpravodaj Ďáblík. Zajišťují poradenství a aktivně pomáhají obcím a občanským sdružením. Rovněž se účastní v procesu vybudování hlubinného úložiště a to ve všech vytipovaných lokalitách. (www.calla.cz)

Severočeský OCELOT, z. s.

„Hlavním podnětem pro vznik občanského spolku Severočeský OCELOT byla veřejná beseda, která se konala na podzim 2003 v Blatně, kde ředitel SÚRAO tvrdil, že vybudování hlubinného úložiště RAO bude pro obce i občany jednoznačným přínosem.“ (rozhovor č. 1)

Občanský spolek Severočeský OCELOT byl založen a zapsán v obchodním rejstříku dne 27. ledna 2004 Krajským soudem v Ústí nad Labem. Název spolku je odvozen od malé kočkovité šelmy, která přestože je malého vzrůstu, nekompromisně a zuřivě hájí své území. (www. Blatno-lounsko.cz)

Předsedkyně spolku Lucie Benešová vyjádřila dva primární důvody nesouhlasu s vybudováním hlubinného úložiště v lokalitě, které spatřuje především v environmentální oblasti.

- *„Ochrana přírody a stávajícího životního prostředí, tak jak to v současnosti tady je, aby se ničím nenarušilo, protože jsme rekreační oblast a vybudování úložiště by tento model rekreace zcela zničilo.“*
- *„Výstavba úložiště by byla katastrofálně zátěžovou záležitostí. Vytěžený materiál by zatížil infrastrukturu. Zvýšila by se prašnost a hlučnost. Vše, co se týká takto obrovské stavby, by ničilo životy místních lidí.“* (rozhovor č. 1)

Za záchranu kostela sv. Jiljí, zapsaný spolek

Spolek zahájil svou činnost dne 21. února 2007. Původní náplní spolku, byla záchrana gotického kostela sv. Jiljí v Libyni a místních památek, božích muk, pomníčků a historicky výjimečné, třetí nejstarší rozhledny v ČR, která byla v dezolátním stavu. *„V roce 2009 vyplulo na povrch řešení úložiště, co to má být za megalomanskou stavbu. To se nikdy neprezentovalo. Tehdy jsme se přihlásili k tomu, že se začneme starat jako spolek o záchranu životního prostředí, abychom mohli být účastníky řízení hlubinného úložiště.“* (rozhovor č. 2)

Předseda spolku, Ing. Richard Kanta během rozhovoru uvedl níže uvedené důvody, z nichž je jeden bezpečnostní a zbylé čtyři hlavní důvody pragmatické, proč nesouhlasí s vybudováním hlubinného úložiště.

- Nedůvěra technologií ukládání RAO VJP do kontejneru;
- lokalitou Čertovka prochází Jáchymovský geologický zlom;

- v bezprostřední blízkosti případného úložiště vede vysokotlaký plynovod GAZELA;
- vojenský prostor Hradiště zásobuje produktovod, který se nachází nedaleko Lubence;
- existence raketové střelnice ve vojenském prostoru Hradiště.,,Odpalovací rampy jsou kousek od lokality. V roce 2003 jedna cvičná střela ulítlá a skončila v paneláku v Ostrově nad Ohří.“ (rozhovor č. 2)

SOS Lubenec, zapsaný spolek

Impulem pro založení spolku SOS Lubenec byl sled událostí, který v únoru 2012 odstartovalo rozhodnutí tehdejšího zastupitelstva obce odhlasované těsnou většinou o povolení průzkumných prací. Dne 21. května 2012 byl spolek SOS Lubenec zapsán Krajským soudem v Ústí nad Labem. Předsedou spolku se stal Pavel Pavík. (www.justice.cz)

Hlavní důvody nesouhlasu je možné klasifikovat do třech kategorií:

- Politický důvod - „*Občanům, pokud jsou svobodní, nemůže být jejich budoucnost diktována shora. Občané nejsou majetkem státu.*“
- Ekonomický důvod - „*Nemůže být hospodárné navždy zahrabat VJP se zbytkem přes 95 % nevyužité energie, o němž jeho původce ČEZ tvrdí, že pro další generaci reaktorů bude cenným zdrojem energie.*“
- Bezpečnostní důvod - „*Při vědomí, jak dlouho a jakým způsobem tady funguje lidská civilizace, jak dlouho z toho a jakým způsobem funguje lidstvo od poslední průmyslové revoluce, jak dlouho z toho a jakým způsobem využíváno jádro, nejsem přesvědčen, že odvětví, které dokáže energii z jaderného paliva využít z necelých 5 % pro pohon parního stroje je špičkou vědy.*“ (rozhovor č. 2)

4.2.2 Občanská participace a sled událostí v lokalitě

Již v roce 1993 zástupci společnosti ČEZ pozvali starosty obcí Pastuchovic a Tisu u Blatna na informační schůzku, kde prezentovali záměr na katastru obcí provozovat ústřední mezisklad VJP z jaderných elektráren. Záměr vyvolal nesouhlas místních samospráv a byla

podána stížnost příslušným státním orgánům. Ze záměru sešlo a mezisklady VJP v ČR fungují u jaderných elektráren Temelín a Dukovany. (písemná dokumentace)

Zveřejnění vytipovaných lokalit vhodných pro vybudování hlubinného úložiště RAO a VJP v roce 2003, mezi nimiž je i lokalita Čertovka, vyvolalo následující sled událostí. Petiční výbor dne 16. května 2003 podal Zastupitelstvu Ústeckého kraje petici podle zákona č. 85/1990 Sb. o právu petičním. Občané v petici vyjádřili nesouhlas s vybudování hlubinného úložiště a trvali na vyřazení ze seznamu vhodných lokalit. Zastupitelé Ústeckého kraje usnesením, vzalo tuto petici na vědomí a vyzvalo vládu ČR k zastavení procesu přípravy úložiště jak v Ústeckém kraji, tak i v celé ČR. Dále požadovali vyvolání diskuse s orgány Evropské unie o tématu možného sdíleného úložiště pro všechny země produkující jaderný odpad. (Usnesení č. 43/23/2004)

Koncem roku 2003 bylo vydáno Memorandum starostů a zástupců občanských iniciativ k problematice vyhledávání HÚ vysoce radioaktivních odpadů. Toto memorandum bylo dne 14. června 2004 zasláno premiérovi vlády ČR, ministrům životního prostředí a průmyslu a obchodu, Poslanecké sněmovně, Senátu, Parlamentu ČR a SÚRAO. Zodpovědné orgány ČR byly vyzvány k níže uvedeným aktivitám:

- změně legislativy;
- partnerskému jednání s municipalitami;
- hledání alternativního řešení nakládání s jaderným odpadem;
- nezvyšování produkce vysoce radioaktivních odpadů.

Pod dokument se podepsalo šest samospráv a deset občanských iniciativ. Lokalita Čertovka byla zastoupena Lucií Benešovou, předsedkyní místního spolku Severočeský OCELOT a Václavem Benešem, starostou obce Blatna u Podbořan. (www.nechcemeuloziste.cz)

Místní spolky SOS Lubenec, Za záchranu kostela sv. Jiljí a Severočeský OCELOT společně se spolky Tranquillite, AREA Viva a obcemi Lubenec a Tis u Blatna zastoupeni advokátní společností Šikola a partneři s. r. o. podali rozklad proti Rozhodnutí Ministra životního prostředí ze dne 16. října 2014 o stanovení průzkumných území. Rozklad proti tomuto rozhodnutí podal samostatně i spolek Calla – Sdružení pro záchranu prostředí. Ministr životního prostředí Brabec vydal zamítavé rozhodnutí proti podaným rozkladům

a potvrdil napadené rozhodnutí. Spolek SOS Lubenec zároveň zpracoval žalobu proti rozhodnutí ministra ŽP, kterým bylo v rozkladovém řízení potvrzeno původní rozhodnutí MŽP o stanovení průzkumných území v lokalitě Čertovka. Žalobu podával spolek za záchranu kostela sv. Jiljí a spolky SOS Lubenec a Calla – Sdružení pro záchranu prostředí se oznámením zaslaným soudu staly osobou zúčastněnou na řízení s právy podobnými účastníkům řízení. Žalobu v totožné věci podali obce Lubenec a Tis u Blatna společně se spolkem Severočeský OCELOT. Místní spolek SOS Lubenec podal námitku podjatosti senátu číslo 5A Městského soudu v Praze ve výše uvedeném řízení žaloby z důvodu, že SÚRAO obdržela výzvu o čtrnáct dnů dříve, než ostatní účastníci řízení. Tím došlo k tomu, že SÚRAO získalo fakticky delší časové období k podání vyjádření k návrhu na přiznání odkladného účinku žaloby. Nejvyšší správní soud vydal Usnesení o nepodjatosti soudkyň Městského soudu v Praze a nevyloučil je z projednání a následného rozhodnutí věci. Odůvodnění Nejvyššího správního soudu spočívá v tom, že Městskému soudu v Praze uplynula lhůta k rozhodnutí, proto došlo k rozhodnutí před skončením stanovené lhůty k vyjádření účastníků řízení. (www.nechcemeuloziste.cz) „*O žalobě podané v polovině roku 2015 doposud Městský soud v Praze nerozhodl.*“ (rozhovor č. 3)

„Spolek SOS Lubenec zároveň několikrát upozorňoval na porušování zákona ze strany SÚRAO podněty zasílanými na MŽP, které by mělo kontrolovat plnění povinností stanovených geologickým zákonem. Ministerstvo vždy odpovědělo, že k žádnému porušování zákonů nedochází.“ (rozhovor č. 3)

Spolek SOS Lubenec se spolkem Za záchranu kostela sv. Jiljí pořádaly dne 7. listopadu 2015 první nezávislou konferenci o hlubinném úložišti RAO a VJP pod názvem „Hledáme dialog“ v kulturním domě obce Lubenec, na kterou byli pozváni zástupci státních orgánů: SÚRAO, MPO, MŽP a SUJB. Pozvání obdržely i samosprávy od místních až po parlamentní úroveň. Konference se účastnilo celkem 115 zájemců zapsaných v registračních arších. V úvodu byli přítomní účastníci seznámeni s důvody vedoucí k uspořádání konference. Předseda spolku Za záchranu kostela sv. Jiljí upozornil na nerovné postavení municipalit a občanských spolků vůči státním institucím a netransparentnost jednání. Ing. Edvard Sequens přednesl návrh opačného postupu procesu hlubinného úložiště v podobě prvotního nalezení společného konsensu a následně stanovit výběrová kritéria. Ředitel SÚRAO, RNDr. Jiří Slovák se věnoval návrhu nového zákona o posílení práv obcí při hledání hlubinného úložiště. Pavel Pavlík, předseda spolku

SOS Lubenec poukázal na existenci důkazných dokumentů, že již v roce 2003 byly provedeny v lokalitách průzkumné práce bez povoleného průzkumného území. Člen spolku SOS Lubenec, geolog Ing. Jiří Svejkovský seznámil posluchače s fakty dokazující, že lokalita Čertovka je z geologického hlediska nevhodná pro vybudování hlubinného úložiště. Stanislav Mikeska, člen spolku SOS Lubenec účastníky informoval o dopadu toxicity uranu na lidský organismus. Přednášející Ing. Dana Drábová, Ph.D., dr.h.c.mult. představila ve svém příspěvku bezpečnostní aspekty jaderných odpadů. Prostor pro vyjádření rovněž dostali poslanec parlamentu ČR Michal Kučera, senátoři Jaroslav Doubrava, Alena Dernerová a Zdeňka Hamousová, zástupci MŽP RNDr. Martin Holý a MPO Ing. Zdeněk Hubáček a Mgr. Jiří Svoboda, Ph.D. z Akademie věd ČR. (www.nechcemeuloziste.cz)

Spolek Za záchranu kostela sv. Jiljí vydal mapu „Zářivka“, kde je zakresleno vybudované hlubinné úložiště a upozorněno na významné místní památky, faunu, flóru a přírodní zajímavosti. Vyznačena je naučná stezka vedoucí přes lokalitu Čertovka. (vitraze.skloart.cz)

Členové místních spolků Za záchranu kostela sv. Jiljí a SOS Lubenec od roku 2014 každoročně v průběhu měsíce dubna pořádají protestní pochod „Zářivkou“. K dispozici jsou dle fyzické zdatnosti účastníků dvě trasy končící v Libyni u kostela sv. Jiljí. První je dlouhá 12 km a druhá 4 km. V cíli byl pokaždé uspořádán zábavný doprovodný program, připraveno občerstvení a pro zájemce informační stánek o aktuálním dění ve vývoji hlubinného úložiště. Od roku 2015 je protestní pochod koordinován s celostátní akcí Den proti úložišti (rozhovor č. 2)

Koncem roku 2015 SÚRAO obdržela od zástupců osmi místních samospráv a deseti občanských spolků ze všech sedmi vytipovaných lokalit kalendář na rok 2016 s fotografiemi z protestních akcí konaných v celé ČR. Za lokalitu Čertovka neobvyklý dar zaslaly místní spolky SOS Lubenec, Za záchranu kostela sv. Jiljí a spolek s celorepublikovou účastí Calla - sdružení pro záchranu prostředí. (www.nechcemeuloziste.cz)

V prosinci 2016 SÚRAO požádala MŽP o prodloužení doby platnosti průzkumných území ve všech sedmi lokalitách. Žádost SÚRAO vyvolala následující sled událostí. MŽP Usnesením dne 24. února 2017 zastavilo řízení o prodloužení doby platnosti rozhodnutí ze

dne 16. října 2014. (Usnesení č. j. 85052/ENV/16) Katastrální území dotčených municipalit přestalo být průzkumným územím s nárokem na finanční kompenzace. Místopředseda vlády a ministr ŽP dne 7. listopadu 2017 zastavení řízení vrací správnímu orgánu k projednání a jeho rozhodnutí. Dne 11. prosince 2017 MŽP rozhodlo o prodloužení doby platnosti rozhodnutí o stanovení průzkumného území Čertovka. (Rozhodnutí č. j. MZP/2017/430/237) Reakcí bylo podání rozkladu proti rozhodnutí, které učinily dne 27. prosince 2017 místní samosprávy Lubenec a Tis u Blatna v právním zastoupení Doucha Šikola advokáti s. r. o. Následující den rozklady proti rozhodnutí podaly místní spolky SOS Lubenec a Za záchranu kostela sv. Jiljí a samostatný rozklad podal rovněž spolek Calla – Sdružení pro záchranu prostředí. (www.nechcemeuloziste.cz) V průběhu února 2018 SÚRAO stáhla podané žádosti o prodloužení povolení průzkumných území pro zvláštní zásahy do zemské kůry s odůvodněním, že stanovení průzkumných území se stalo složitou právní kauzou, která v blízkém časovém horizontu nemá reálné řešení v podobě platného rozhodnutí. Tento krok však neznamená zastavení procesu hodnocení lokalit a narušení časového harmonogramu stanoveného Konceptí nakládání s RAO a VJP v ČR a vládou schváleným Plánem činností SÚRAO pro rok 2018, kdy má být výběr vytipovaných lokalit zúžen na čtyři kandidátní lokality. (Zprávy ze správy, www.surao.cz)

Dílčí závěr

Přestože je proces vyhledávání vhodného místa výstavby hlubinného úložiště zdoluhavý, místní iniciativy jsou po celou dobu velmi aktivní a využívají veškeré dostupné prostředky, jejímž cílem je poukázání na nevhodnost lokality Čertovka, blokaci výstavby hlubinného úložiště a hledání možných alternativ ukládání RAO a VJP.

4.2.2.1 Místní referendum v Lubenci

Místní referendum je nástrojem přímé demokracie ve věcech veřejných. Mnohdy bývá poslední možností občanů k vyjádření svého stanoviska. Proces výstavby a následný provoz hlubinného úložiště jednoznačně přesahuje běžnou politickou agendu místních samospráv v lokalitách, proto by mělo být žádoucí, aby rozhodnutí o něm učinili všichni občané.

Vyhlášení referenda konanému v Lubenci předcházelo rozhodnutí členů zastupitelstva obce o udělení souhlasu průzkumným pracím v katastrálním území obce na veřejném

zasedání konaného 1. února 2012. Starosta obce Bohumil Peterka seznámil přítomné s aktuálním průběhem jednání se SÚRAO a o finančních kompenzacích podle atomového zákona za stanovení průzkumného území v lokalitě Čertovka. Vybídl přítomné k diskusi, zda zastupitelé vyjádří své stanovisko nyní na veřejném zasedání a zastupitelstvo obce rozhodne o povolení či nepovolení průzkumných prací nebo zda rozhodnutí zastupitelstva obce bude odročeno po svolání veřejné diskuse za přítomnosti zástupců SÚRAO. Členové zastupitelstva Ing. Vukliševič, Mgr. Čečrdle a paní Holá navrhli, že zastupitelé ve věci mají rozhodnout již na stávajícím jednání. Zastupitel Kuttelwascher souhlasil s předchozím návrhem kolegů a uvedl: „*Na případnou další veřejnou diskusi se SÚRAO občané nepřijdou, jako tomu bylo v předešlých diskusích.*“ (Zápis z 10. zasedání zastupitelstva obce) Zastupitel Ing. Vopat požadoval svolání veřejné diskuse. Starosta vyzval zastupitele k hlasování o dalším svolání veřejné diskuse s občany za přítomnosti SÚRAO. Zastupitelstvo tento záměr neschválilo. Poté zastupitelé hlasovali o návrhu o předběžném souhlasu k průzkumným pracím v lokalitě Čertovka za obec Lubenec s podmínkou, že se současně nejedná o souhlas s vybudováním hlubinného úložiště RAO a VJP. Návrh byl schválen těsnou většinou, v poměru pět zastupitelů hlasovalo pro, tři proti schválení návrhu a jeden se hlasování zdržel. (Usnesení č. 468/12)

Rozhodnutí zastupitelstva vyvolalo mezi občany vlnu nevole. Ing. Richard Kanta podal na Ministerstvo vnitra žádost o zrušení části usnesení Zastupitelstva obce Lubenec z důvodu vadného postupu orgánu obce. Poukazoval na skutečnost, že člen zastupitelstva Ing. Zdeněk Vukliševič jako soukromá osoba i jednatel společnosti Lukra s. r. o., je vlastníkem pozemků, které jsou dotčeny schváleným geologickým průzkumem. Pokud by došlo k případné výstavbě hlubinného úložiště na uvedených pozemcích, k níž schválený geologický průzkum vede, mohl podíl uvedeného člena zastupitelstva obce na projednání předmětné záležitosti znamenat výhodu pro něj nebo právnickou osobu Lukra s. r. o., což znamená, že z jeho strany mohlo dojít ke střetu zájmů a Ing. Vukliševič byl povinen v souladu se zákonem o obcích tuto skutečnost oznámit zastupitelstvu obce. Rovněž upozornil, že o střet zájmů může jít i u zastupitelky Jitky Holé, která je zaměstnankyní SÚRAO a vede informační středisko v Lubenci. (žádost o zrušení části usnesení) Ministerstvo vnitra zaslalo Lubenci upozornění na porušení zákona o obcích a uložil členovi zastupitelstva, Ing. Vukliševičovi povinnost sdělit střet zájmů před zahájením jednání orgánu obce, který má danou záležitost projednat. Jelikož zákon o obcích nestanoví

s porušením povinnosti pro následně přijaté usnesení žádné následky, Ministerstvo vnitra neshledalo důvody k zahájení dozorových opatření. (dopis č. j. MV-29617-3/ODK-2012)

Po několika neúspěšných návštěvách jednotlivců u starosty bylo rozhodnuto svolat setkání občanů v kulturním domě.“ (rozhovor č. 3) Účelem bylo informování obyvatel Lubence o přístupu zastupitelstva obce k problematice plánovaného hlubinného úložiště RAO a VJP a o dopadu chystaných průzkumných prací. „Nejdříve nám starosta k veřejnému shromáždění nechtěl poskytnout veřejný prostor kulturního domu, přestože plánovaný termín konání nekolidoval s běžným programem kulturního domu a byl volný.“ (rozhovor č. 2) Předseda spolku Za záchranu kostela sv. Jiljí reagoval na zamítnutí pronájmu kulturního domu zasláním obecnímu úřadu oznámení o konání shromáždění na parkovišti před kinem v Lubenci. V návaznosti na telefonický rozhovor s panem starostou, Ing. Richard Kanta opětovně žádal o pronájem kulturního domu za výše uvedeným účelem. Této žádosti bylo vyhověno. (písemná korespondence) Na veřejné setkání byli pozváni i zastupitelé obce a zástupci SÚRAO. Zastupitelé obce pozvání přijali, zástupci SÚRAO se omluvili s tím, že v uvedený termín mají jiný program bez možnosti změny. Občané a majitelé rekreačních nemovitostí zde měli prostor vyjádřit nesouhlas s postupem zastupitelstva obce podpisem petice. Varianta vyjádření protestu v podobě petice byla občanskou iniciativou zvolena jako nejjednodušší způsob zpětné vazby představitelům obce, i když s vědomím, že výsledek petice nebude pro zastupitele závazný. (rozhovor č. 2)

„Před dalším setkání občanů se zastupiteli, kam přijeli i zástupci SÚRAO, kdosi zveřejnil starostovu e-mailovou korespondenci se SÚRAO a s najatou PR agenturou starající se o správný mediální obraz SÚRAO, kam starosta dodával informace o občanech a dění v obci. Jeho tehdejší zájem je nejvíce patrný ze způsobu, jakým distribuoval tajně pořízenou nahrávku z předchozího setkání občanů se zastupiteli v kulturním domě k dění okolo úložiště. Nahrávka byla uložena na webovou úschovnu a odkaz na ni poslal nejdříve do Prahy a teprve až druhý den vlastním zastupitelům.“(rozhovor č. 3) Ve věci neoprávněného vstupu do e-mailové schránky starosty obce Lubence, pana Bohumila Peterky bylo zahájeno trestní řízení proti neznámému pachateli. Policii ČR bylo podáno i oznámení o pořízení zvukového záznamu. Obec pořídila zvukové zařízení k dokumentaci veřejných zasedání a besed. V úředním záznamu o podání vysvětlení uvedl starosta několik důvodů pořízení nahrávky. První z nich byly slovní urážky a vyhrožování jeho osoby. Nahrávka byla podle jeho slov předána zastupující firmě SÚRAO, jelikož zástupci nemohli

být přítomni a aby se SÚRAO mohla připravit na chystanou besedu a odpovědně zodpovědět na vyřčené otázky občanů týkající se průzkumů. Starosta obce nahrávací zařízení neskryval. Oznámení bylo uzavřeno s tím, že shromáždění se konalo na veřejném místě a přístupné všem osobám bez omezení. (úřední záznam Policie ČR)

O týden později v kulturním domě v Lubenci SÚRAO uspořádala veřejnou diskusi, kde byla podrobně probrána problematika geologických průzkumů, finančních kompenzací a podněty z řad široké veřejnosti.

Podpisové archy petice byly předány obecnímu úřadu dne 3. dubna 2012. Celkem petici podepsalo 519 lidí, z toho 332 místních občanů s trvalým pobytem v obci a 187 chalupářů a obyvatel z přilehlých obcí. Společně s podpisovými archy předal předseda občanské iniciativy Za záchranu kostela sv. Jiljí žádost o revokaci únorového usnesení zastupitelstva a opětovné projednání na příštím veřejném zasedání plánované dne 4. dubna 2012. Apeloval na morální odpovědnost zastupitelů a respektování projevu vůle občanů. *„Setkání proběhlo v emočně vypjaté atmosféře a předání podepsaných petičních archů zastupitelstvu nepřineslo očekávanou odezvu.“* (rozhovor č. 3)

Bylo nutné začít pracovat s variantou referenda, formulovat otázku tak, aby výsledek referenda nepřesahoval rámec pravomocí zastupitelů a starosty, a ustanovit přípravný výbor.“ (rozhovor č. 3)

Starosta obce se také zmínil o vyhlášení místního referenda z rozhodnutí zastupitelstva obce. Toho se občanské iniciativy obávaly *„Kdyby referendum vyhlásila obec a špatně formulovala otázku, která by přesahovala samostatnou působnost, pak referendum nemá právní opodstatnění. Rozhodli jsme se obec předejít a vyhlásit referendum na návrh přípravného výboru.“* (rozhovor č. 2)

Předseda občanského spolku Za záchranu kostela sv. Jiljí popsal úskalí zákona o místním referendu, která jsou popsána v kapitole č. 3.2.3., se kterými se rovněž navrhovatelé potýkali.

Členové přípravného výboru ve složení Mgr. Jana Michalcová, členka spolků Severočeský OCELOT a SOS Lubenec, Pavel Pavlík, předseda spolku SOS Lubenec a Ing. Richard Kanta, předseda spolku Za záchranu kostela sv. Jiljí předali na Obecním úřadu v Lubenci dne 4. dubna 2012 návrh přípravného výboru o uspořádání místního referenda na území obce Lubence. Návrh splňoval veškeré zákonem uložené náležitosti. Přílohou návrhu byly

podpisové listiny č. 1 až 3 obsahující 35 podpisů. Dne 13. dubna 2012 byl návrh doplněn podpisovými listinami č. 4 až 45 s dalšími 439ti podpisy. (návrh přípravného výboru)

„Následovalo tříměsíční období, kdy starosta povinnost obce vyhlásit referendum na návrh občanského přípravného výboru z počátku dubna 2012 pojal jako svou výzvu udělat vše proto, aby referendum nebylo platné. Po vypracování harmonogramu se špatně stanovenými zákonnými lhůtami, následoval starostův pokus odsunout termín konání referenda na dobu letních prázdnin tím, že vyhlásil referendum s neplatnou otázkou v den jeho odjezdu na exkurzi se SÚRAO do Francie. Aby se referendum mohlo konat poslední možný pátek před prázdninami, musel ho správně vyhlásit místostarosta.“ (rozhovor č. 3)

Přestože současný starosta Jiří Chalupecký byl v minulém volebním období člen zastupitelstva a podílel se na rozhodnutí o předběžném povolení průzkumných prací, v inkriminovanou dobu byl dlouhodobě zdravotně indisponován a tudíž se k průběhu dění před konání místního referenda i k jeho průběhu nevyjádřil. (rozhovor č. 5)

V té době bylo v informačním systému evidence obyvatel registrováno celkem 1213 oprávněných osob. Lubenec spadá do kategorie obce do 3000 obyvatel, proto bylo nutné nashromáždit minimálně 30 % podpisů oprávněných osob. Kontrolou Obecního úřadu Lubenec byl zjištěn počet předložených podpisů v celkové výši 474 podpisů, z toho 7 podpisů bylo neplatných. Po provedené korekci byl stanoven počet 467 platných podpisů oprávněných osob. Minimální počet pro platnost návrhu byl 364 podpisů. Vzhledem k této skutečnosti, Obecní úřad Lubenec konstatoval, že návrh na uspořádání místního referenda je bez vady. (dopis č. j. 650/2012/Pe)

Zastupitelstvo obce usnesením č. 469/12 ze dne 30. května 2012 rozhodlo o vyhlášení místního referenda v obci Lubenec. Termín konání místního referenda byl stanoven na 29. června 2012 v době od 8:00 hod do 20:00 hod. Místem konání místního referenda byly určeny dva hlasovací okrsky rozdělené podle trvalého pobytu voličů. Okrsek číslo 1 zahrnoval voliče přihlášené k trvalému pobytu v obci Lubenec a v místních částech Drahonice, Libyně, Libkovice, Vítkovice Řepany, Horní a Dolní Záhoří. Hlasovací místnost okrsku č. 1 se nacházela v kulturním domě Lubenec. Voliči přihlášení k trvalému pobytu v místních částech Ležky a Přiběnice byli zapsáni ve voličských seznamech hlasovacího okrsku č. 2. Hlasovací místnost okrsku č. 2 se nacházela v kulturním domě Ležky. (Usnesení č. 469/12)

Voliči odpovídali na jedinou otázku ve znění:

Má zastupitelstvo a starosta obce Lubenec při výkonu samostatné působnosti využít všech zákonných prostředků, aby zabránilo provedení geologického průzkumu předcházejícího vybudování hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva a vysoce radioaktivních odpadů na území obce Lubenec?

Ve volebním seznamu bylo zapsáno celkem 1212 oprávněných voličů. V porovnání s předchozí účastí ve volbách místních občanů byla volební účast poměrně vysoká, a to 53,4 %. Prostřednictvím referenda tak přišlo vyslovit svou vůli 647 oprávněných voličů, z toho bylo 17,2 % pro povolení průzkumných prací a 79,9 % proti. K platnosti rozhodnutí místního referenda je nutná minimální účast 35 % voličů zapsaných v seznamu oprávněných osob. Tato podmínka byla splněna a místní referendum se stalo platným. Výsledek referenda se stal pro zastupitele obce také závazný. Přesto k referendu nepřišlo 575 oprávněných voličů. Je nutné konstatovat, že určité potíže mohla způsobit složitá formulace otázky. Kdo nesouhlasil s průzkumnými pracemi a vybudování hlubinného úložiště, musel na hlasovacím lístku označit možnost ANO. V případě označení NE, znamenal hlasovací lístek souhlas s průzkumy. (zápis výsledků hlasování) „*Otázka se mohla zdát složitá, ale musela být formulovaná tak, aby nebyla napadnutelná.*“ (rozhovor č. 2)

Tabulka 17 Výsledky hlasování místního referenda v obci Lubenec

	Počet	%
Celkový počet oprávněných voličů	1212	100
Účast v referendu	647	53,4
Souhlas s průzkumy	111	17,2
Nesouhlas s průzkumy	517	79,9
Neplatné hlasy	19	2,9

Zdroj: Zápis komise o výsledku hlasování, vlastní zpracování

V souladu s platnou legislativou dne 4. července 2012 starosta obce, Bohumil Peterka oznámil výsledky místního referenda Ministerstvu vnitra ČR. Na nejbližším zasedání Zastupitelstva obce Lubenec bylo přijato patřičné opatření a udělení předběžnému souhlasu SÚRAO provádět průzkumné práce bylo revokováno. (oznámení č. j. 1089/2012)

Dílčí závěr

Občané obce Lubence prostřednictvím místního referenda využili nejautorativnější prostředek přímé demokracie a současně dosáhli nejvyššího stupně občanské participace, kterým ovlivnili rozhodovací proces místní samosprávy a dosáhli revokaci rozhodnutí zastupitelstva obce.

V současnosti výsledky místních referend představují omezení v rámci lokální politiky ohledně prezentace postojů municipalit k procesu hlubinného úložiště. Z pohledu dalšího jednání, však nemají dlouhodobější význam a to proto, že proběhly v důsledku nedostatku informací a veřejných diskusí. Výsledky místních referend mohou být zpochybněny s argumentací, že se jednalo o protestní akce. (Ďurďovič, 2016, s. 40)

Návrh věcného záměru zákona o zapojení obcí do výběru lokality hlubinného úložiště počítá s místním referendem jako eminentním prostředkem umožňující vyřčení stanoviska souhlasu nebo nesouhlasu s hlubinným úložištěm na úrovni obcí. (připravovaný zákon)

Uskutečnění místního referenda je smysluplné v okamžiku, kdy byly vyčerpány veškeré prostředky vedoucí k tomu, aby všichni občané měli relevantní informace a věděli, co projekt hlubinného úložiště obnáší. To podle Metodiky pro komunikaci a účast na rozhodování o hlubinném úložišti RAO a VJP v ČR znamená, seznámení občanů s realizačními aspekty hlubinného úložiště obsahující na jedné straně objasnění zátěže a rizik a na druhé objasnění příležitostí k lokálnímu rozvoji. Místními komunitami vnímaná sociální přijatelnost hlubinného úložiště pravděpodobně bude tehdy, když život zatížený negativními vlivy hlubinného úložiště bude vyvážen příležitostmi k rozvoji. (Ďurďovič, 2016, s. 40)

4.2.2.2 Informovanost

Informace jsou základním atributem občanské participace a transparentnosti jednání mezi všemi stranami. Municipality a široká veřejnost získávají informace ohledně vývoje hlubinného úložiště od státních institucí i občanských iniciativ v průběhu celého procesu. Starosta Lubence uvedl, že *„informací je dostatek, ale problém je v tom, že na jedné straně podává informace SÚRAO a na druhé straně Platforma proti úložišti, která má najaté odborníky. Když položím tiskovou zprávu z Platformy a od SÚRAO, tak jsou jejich*

informace zcela rozdílné a kontroverzní. Občan si skoro nevybere, má v tom zmatek a neví, komu má věřit.“ (rozhovor č. 5)

Informace poskytované SÚRAO

Informace o probíhajících aktivitách v rámci přípravy hlubinného úložiště SÚRAO podává průběžně. V tištěné formě distribuuje čtvrtletník Zprávy ze správy do každé domácnosti ve všech dotčených lokalitách. *„Při zahájení každého dílčího projektu geologických prací rozesíláme informace na obecní úřady s nabídkou setkání s odborníky. Je na obcích, jestli o takové setkání projeví zájem. Informace šíříme i v tištěných médiích, internetu a dalších sociálních sítích.“ (rozhovor č. 8)* Během celého procesu od roku 2003 SÚRAO uskutečňuje informační schůzky se starosty municipalit, veřejné diskuse a odborné semináře. Do roku 2017 fungoval v Lubenci informační koutek provozovaný v místní knihovně.

„Pravidelně organizujeme exkurze do jaderných zařízení včetně úložišť RAO jak v ČR, tak v zahraničí.“ (rozhovor č. 8) SÚRAO pořádala zahraniční exkurze do podzemní a kontejnerové laboratoře, meziskladů RAO a VJP ve Finsku, Švédsku, Švýcarsku, Francii a Německu. Účastníci měli příležitost vidět i razíci a vrtné práce při hloubení tunelu při budování hlubinného úložiště. Cílem exkurzí byla názorná demonstrace aplikace ukládání RAO a VJP v praxi. Exkurze byly určeny pro zástupce místních samospráv, členy místních iniciativ i občany. Z omezených kapacitních možností byl počet účastníků z jednotlivých municipalit limitován. Aby nedošlo k diskriminaci, SÚRAO tyto exkurze pořádala opakovaně. Zástupci místních samospráv se exkurzí účastnili ze všech obcí v lokalitě Čertovka. Zástupci municipalit měli rovněž příležitost podívat se do úložiště Richard v Litoměřicích, meziskladů a jaderných elektráren Dukovany a Temelín. *„V roce 2017 byla pro zástupce lokality Čertovka připravena exkurze do podzemního výzkumného pracoviště Bukov.“ (rozhovor č. 8)*

Informace poskytované municipalitami

Poskytování informací občanům v jednotlivých municipalitách probíhá různými způsoby. Shodně ve všech municipalitách jsou občané o podstatných informacích, v souladu se zákonem o obcích, seznamováni na veřejných zasedáních. Starostové dotčených obcí uvedli, že účast obyvatel na veřejných zasedáních není hojná. *„V Žihli chodí v průměru na zastupitelstvo deset občanů, když se projednávaly průzkumné práce, tak přišlo pětadvacet lidí a z toho byl jeden proti, ale nijak extrémně.“ (rozhovor. 6)* V Lubenci *„na*

zastupitelstvo pravidelně chodí přibližně dva až tři aktivisti projednat záležitosti nebo poslouchají a kontrolují jednání zastupitelů.“ (rozhovor č. 5) Z rozhovorů vyplynulo, že občané nejčastěji chodí na veřejné zasedání, když potřebují projednat osobní záležitosti. Místní samosprávy z veřejných zasedání činí zápisy a usnesení.

S ohledem na zákon o svobodném přístupu k informacím jsou informace zveřejňovány vyvěšením na úřední desce umožňující i dálkový přístup. K dispozici na obecních úradech mají občané veškeré informace od všech zúčastněných stran. *„Když má někdo nějaký dotaz, stačí zavolat, napsat e-mail nebo přijít na veřejné zasedání a pokud víme, tak zodpovíme.*“ (rozhovor. č. 5) Municipality rovněž poskytují občanům informace na základě žádosti, která je zaslána nebo předána do podatelny obecního úřadu.

V Tisu u Blatna je zaveden pro občany infokanál. Občané mají možnost se registrovat vyplněním formuláře na obecním úřadě nebo prostřednictvím internetu. *„Máme 103 odběratelů. Všechny informace přeposíláme formou SMS zprávy na registrovaná telefonní čísla občanů co se bude konat, každou změnu apod.*“ (rozhovor č. 7)

Veřejnosti v lokalitě Čertovka jsou k dispozici výtisky čtvrtletníku Zprávy ze správy. SÚRAO prostřednictvím časopisu informuje veřejnost o své činnosti a o dění v oblasti vývoje ukládání RAO, spolupráce se zahraničními partnery, legislativní změny, procesu hlubinného úložiště apod.

Obce Blatno u Podbořan a Žihle vydávají obecní čtvrtletník s názvy Blatenský zpravodaj a Žihelský zpravodaj. Zpravodaje informují občany o celkovém dění v obcích. Pokaždé je dvoustrana věnována informacím o dění kolem hlubinného úložiště. Náklady plně hradí SÚRAO. Zpravodaj obdrží každá domácnost v obci. Výtisky jsou rovněž k dispozici na obecním úřadě. (rozhovory č. 4, 6)

Vzhledem k tomu, že problematika ukládání RAO a VJP jako vedlejšího produktu využívání elektrické energie je celospolečenskou záležitostí, měl by být věnován větší prostor v celoplošných médiích a řešen širokou veřejností. (rozhovory č. 4, 7)

Místní aktéři a široká veřejnost projevují zájem o informace související s kritérii výběru vhodné lokality, stanovení geologických průzkumů i technicko-kostrukční podrobnosti stavby. V této souvislosti Metodika pro komunikaci a účast na rozhodování o HÚ VJP a RAO v ČR doporučuje vytvářet odbornou dokumentaci zahrnující odpovědi na specifické obavy, připomínky, návrhy apod. laické veřejnosti. Tato dokumentace má být

psaná srozumitelným způsobem za úzké spolupráce odborníků z oblasti přírodních a sociálních věd. Dále pořádat odborné semináře a veřejné debaty s účastí odborníků, kde budou zodpovězeny dotazy veřejnosti. Poskytnuté odborné informace a veřejné debaty mají primárně předcházet rozhodovacímu procesu. (Durd'ovič a kol., 2016, s. 35-36)

Dílčí závěr

Proces výběru vhodné lokality pro výstavbu hlubinného úložiště je značně citlivou a komplikovanou záležitostí. Primárním aspektem následného jednání je poskytování relevantních a aktuálních informací všem dotčeným stranám. Jaderná energie je důležitým zdrojem energetického mixu ČR, který využívají všichni její občané, proto také hovoříme o celospolečenské odpovědnosti za likvidaci VJP a VAO. Z tohoto důvodu má být problematika řešena s širokou veřejností. Podstatné je umožnění většího rozsahu šíření informací a prezentace názorů všech dotčených stran prostřednictvím celoplošných sdělovacích prostředků.

4.2.2.3 Komunikační proces

Jednání v procesu výběru hlubinného úložiště má podobu sociální komunikace mezi zástupci rozličných skupin účastníků. Každá ze zúčastněných stran zastává rozdílné názorové perspektivy na danou problematiku.

Zájem státního aparátu jako iniciátora hlubinného úložiště je vázán platnou legislativou, mezinárodními závazky a prioritami, které jsou formulovány v kapitole 2.3.3.2. Odpovědnost za celý proces hlubinného úložiště nese SÚRAO. Komunikaci mezi SÚRAO a municipalitami považují dotazovaní starostové za korektní. Tento názor nesdílí předsedové místních občanských spolků. *„MPO zřídilo SÚRAO ke splnění svých úkolů na úseku jaderných odpadů, proto akceptuje činnost SÚRAO a podporuje ji.(...)Protože je SÚRAO státní organizací, MŽP v tomto případě funguje jako právní postprodukce, která má za úkol případné nezákonnosti v činnosti SÚRAO následně zasadit do požadovaného právního rámce. Jedním z příkladů může být geologický průzkum, který byl po celý rok 2017 v době čekání na prodloužení průzkumných území po skončení platnosti rozhodnutí o průzkumných územích v prosinci 2016, vydán SÚRAO za výzkum. (rozhovor č. 3) Dalším uváděným příkladem je vypracování geologických projektů pod vedením řešitele, který nebyl po převážnou dobu prací na projektech během roku 2015 držitelem zákonem požadovaného odborného osvědčení vydávaného MŽP. „Projekty byly vyhotoveny už*

v druhé polovině září 2015, což je zřejmé nejen z údajů v samotných projektech, ale například i z tehdejší inzerce SÚRAO. V polovině října 2015 byly podle tehdejších vyjádření SÚRAO hotové projekty prezentovány veřejnosti na lokalitách s velkou slávou za přítomnosti kamer České televize. Podle toho, jak bylo dokončení projektů tehdy medializováno, ani SÚRAO ani najatý řešitel neměli v té době ještě povědomí, že takové osvědčení řešitele je zákonnou podmínkou, aby mohla SÚRAO na projektech geologických prací vůbec pracovat. Hotové projekty nemohly být předány bez kulatého razítka a vydaného osvědčení na MŽP. Pro řešitele projektů, který je občanem Slovenska, bylo očividně nejspíše nejprve získat odborné osvědčení na MŽP SR, aby mu následně mohla být uznána způsobilost i v ČR. I přes podané podněty i dostatek existujících důkazů MŽP tvrdí shodně se SÚRAO, že vše probíhá v souladu se zákonem. (rozhovor č. 3) Řešitel vykonal poslední zkoušku, nutnou k vydání osvědčení dne 3. listopadu 2015, kdy mu zároveň bylo vydáno zmíněné osvědčení v SR. V ČR získal osvědčení dne 1. prosince 2015 a projekty byly z uvedených důvodů předány na MŽP až po tomto datu. SÚRAO uvádí, že se jednalo o verzi projektů k připomínkování obcí. (rozhovor č. 2) Rovněž partikulárně strategické a politické zájmy často určují směr komunikace. Projekt hlubinného úložiště v současné době není širokou veřejností přijímán kladně. Předsedové občanských spolků uvádí, že pro svou problematičnost v průběhu celého procesu dochází k alibistickému jednání a tendencím politického přehazování odpovědnosti. „Nelíbí se mi, co předvedl v minulém období ministr Mládek, který zveřejnil dvě výsledné lokality, aniž by se jeho tvrzení zakládalo na pravdě. Stejnou věc teď provádí ministr Brabec. Přijede navštívit vytipované lokality, a protože se tam setká s odporem, slibuje, že se zasadí o to, aby tam úložiště nebylo. Ted' to nasliboval na Magdaléně a v loňském roce to nasliboval lidem na veřejném setkání v Blatné.“ (rozhovor č. 5) Změny prováděné v průběhu procesu projektu hlubinného úložiště vyvolávají u členů občanských spolků a u některých zástupců municipalit nedůvěru ve státní instituce. Důsledkem je vyvolání negativního postoje k celému projektu. „Na to jak je hlubinné úložiště důležitá, obrovská a nevratná záležitost, tak postup státu je nekoncepční a chaotický. V průběhu celého procesu se neustále něco mění. Rovněž se zbytečně tlačí na čas. Koncepce nalinkovala termíny zřízení výběru lokalit a tím je způsobená vyhrocená situace. V tuto chvíli se podle mého názoru má celý proces zastavit a počkat na vytvoření důkladné legislativy a pak proces opětovně rozjet.“ (rozhovor č. 1)

Do komunikace na lokální úrovni vstupují občané, zastupitelé obcí a místní spolky. Dialog mezi místními aktéry je nezbytný pro následnou artikulaci společných stanovisek a zájmů. Názorová perspektiva občanských iniciativ a místních samospráv je převážně zaměřena na obranu životního prostředí v lokalitě a socioekonomických vztahů.

Dominantnější postavení státního aparátu vytváří příležitost mocenského nátlaku na prosazení vlastních zájmů. Přičemž konečné rozhodnutí státního aparátu s absencí diskuse a přijetí širokou veřejností by nebylo vnímáno jako legitimní. Na druhé straně odmítání komunikace a blokování procesu hlubinného úložiště nevede k vyřešení celospolečenské odpovědnosti postarat se o RAO a VJP. Podstatné je vytvořit a kultivovat prostor pro účelnou komunikaci a dojít ke společnému konsensu. Výchozími podmínkami účelné komunikace jsou primární zdroje překážek uvedené v kapitole 2.3.3.2., které vedou ve vzájemné interakci k selhání dialogu. Zásadní je na jedné straně jejich eliminace a na druhé vedení dialogu s respektováním základních principů rovnocenného postavení, transparentnosti, otevřenosti a organizovanosti. (Ďurd'ovič a kol., 2016, s. 23-27)

Posun v hledání konsenzu nastal v listopadu 2009, kdy se konala konference „Nekonfliktně k hlubinnému úložišti“. Výstupem bylo doporučení hledání možné nekonfliktní cesty projektu hlubinného úložiště a zřízení pracovní skupiny jako platformy pro diskusi všech relevantních aktérů s možností prezentace názorové polarizace a vyjádření k stanoviskům protistran. (www.nechcemeuloziste.cz)

Ustanoven byl přípravný výbor komise, jehož řízením byl pověřen Ústav jaderného výzkumu Řež a. s. jako nezávislé organizace, jež má zkušenosti s vedením referenční skupiny RISCOV vzniklé a fungující v rámci řešení evropského projektu AGRONA. Přípravný výbor sestavil návrh statutu a jednacího řádu nezávislé pracovní komise. Snahu o vstřícný krok lze již spatřovat v tom, že SÚRAO rozeslala tento návrh k připomínkování zastupitelům municipalit, kteří v předchozím jednání projevíli zájem zapojit se do samotné přípravy nezávislé pracovní komise. (dopis č. j. SÚRAO-2010-0259)

Zastupitelstvo obce Blatna u Podbořan navrhlo následující změny:

- za každou vytipovanou lokalitu delegovat dva zástupce;
- rovná práva a povinnosti všech členů pracovní skupiny;
- pořizování zápisů z jednání, které budou poskytovány všem dotčeným obcím.

Starosta obce Blatna u Podbořan dále navrhl zastupitelnost členství v případě nemoci nebo z jiných vážných důvodů. (dopis č. j. 10/39)

Po zpracování obdržených připomínek následovala společná diskuse u kulatého stolu za účasti všech zainteresovaných stran, kde byly projednány připomínky a zahrnuty do Statutu Pracovní skupiny pro dialog o hlubinném úložišti.

Pracovní skupina pro dialog vznikla za podpory MPO v součinnosti s MŽP. Svou činnost zahájila ustavujícím zasedáním v listopadu roku 2010. Pracovní skupina pro dialog sdružovala zástupce municipalit, místních občanských spolků, environmentálních organizací s celostátní působností, zodpovědné státní instituce a experty z technických a humanitních oborů. Lokalitu Čertovka zastupovali starostové obcí Blatna u Podbořan, Lubence a předsedkyně spolku Severočeský OCELOT. (Statut Pracovní skupiny pro dialog o hlubinném úložišti)

Přestože SÚRAO veřejně prohlásila, že bez explicitního souhlasu municipalit nepodnikne následné kroky v procesu výběru vhodné lokality, podala žádosti o stanovení průzkumných území. V důsledku vzniklé situace došlo k přerušení činnosti Pracovní skupiny pro dialog až do roku 2015, kdy byla opět obnovena a dojednána transformace v podobě poradního orgánu Rady vlády pro energetickou a surovinovou strategii ČR. (Zápisy Pracovní skupiny pro dialog) Za lokalitu Čertovka v té době došlo ke změně složení členů. Předsedkyně občanského spolku Severočeský OCELOT se vzdala členství a byla nahrazena zástupcem občanského spolku SOS Lubenec Petrem Čechurou. (rozhovor č. 1) *„Bohužel ze strany zeleného kruhu a některých samospráv byla snaha Pracovní skupinu pro Dialog rozbít, což se i podařilo.“* (rozhovor č. 4) V roce 2016 ministr průmyslu a obchodu vyzval členy Pracovní skupiny pro dialog a starosty všech dotčených obcí v lokalitách k vyjádření názorů o budoucím pokračování. Pouze jedenáct zástupců obcí vyjádřilo zájem. Pracovní skupina pro dialog se odchodem některých členů nestala usnášení schopna, což vedlo k zániku. (zápisy Pracovní skupiny pro dialog) Podle vyjádření SÚRAO se v budoucnu plánuje další obnovení veřejného dialogu na lokalitách, jak uvádí i Koncepce nakládání s RAOa VJP , a to na lokální úrovni pouze ve čtyřech lokalitách, které budou vybrány do další fáze procesu výběru lokality pro výstavbu hlubinného úložiště. (rozhovor č. 8)

Pracovní skupině pro dialog se podařilo prosadit v novele atomového zákona navýšení finančních příspěvků za stanovení průzkumných území viz. kapitola Finanční kompenzace.

Zásadním výstupem Pracovní skupiny pro dialog je i příprava věcného záměru zákona o zapojení obcí do výběru lokality hlubinného úložiště VJP a RAO a návrhu jejich vypořádání tzv. lex specialit uvedené v kapitole Rozhodovací proces. (www.surao.cz)

Názory na přínosnost Pracovní skupiny pro dialog se různí. Dotazovaní starostové považují činnost Pracovní skupiny pro dialog za „ *vynikající možnost vzájemně probrat citlivé otázky.*“ (rozhovor č. 4) Starosta Lubence popsal členění a průběh jednání. „*Na Pracovní skupině bylo jasně vidět, která skupina chtěla pracovat a byla příznivcem průzkumů, pak tam byla neutrální skupina, která nebyla přikloněna na žádnou stranu, poslední skupinou byly zelení, kteří chtěli jednání zastavit jakýmkoliv způsobem.*“ (rozhovor č. 5) Předsedové místních občanských spolků se k fungování Pracovní skupiny pro dialog vyjádřili skepticky. „*Ze začátku to vypadalo, že bude přínosná, ale posléze se ukázalo, že SÚRAO jsi udělala fajfku nad splněním dialogu s veřejností. Způsob projednávání a fungování, podle mého názoru nesplnilo ani polovinu očekávání spolků i obcí.*“ (rozhovor č. 1) „*Existence pracovní skupiny pro dialog představovala pro ČR směrem k EU především splněnou povinnost participace veřejnosti v procesu rozhodování o úložišti. Hlavním přínosem pro většinu členů z řad veřejnosti mohlo být poznání, že v Pracovní skupině pro dialog o žádný dialog ve skutečnosti nešlo.*“ (rozhovor č. 3)

V návaznosti na ukončení Pracovní skupiny pro dialog vznikla Platforma proti hlubinnému úložišti, jejímž primárním cílem je hledání řešení RAO a VJP formou otevřeného a transparentního dialogu, shromažďování informací s danou problematikou z tuzemských i zahraničních zdrojů, účelná komunikace s politickými představiteli a následné zprostředkování široké veřejnosti. Členy Platformy proti úložišti jsou zástupci municipalit ze šesti lokalit, místní občanské iniciativy a environmentální organizace s celostátní působností Calla. Lokalita Čertovka je zastoupena místními spolky SOS Lubenec, Za záchranu kostela sv. Jiljí a Severočeský OCELOT. V roce 2018 se stala členem Platformy proti úložišti i obec Lubenec. (platformaprotiulozisti.cz)

Dílčí závěr

Jednání v procesu výběru hlubinného úložiště a hledání společného konsensu není jednoduchou záležitostí. Podstatné je hledání společné cesty a vedení konstruktivního dialogu všech zúčastněných stran s respektováním základních principů transparentnosti, otevřenosti, organizovanosti a především skutečné partnerské rovnocennosti všech

účastníků. Dialog musí být podložen dostatkem veřejně přístupných a relevantních informací.

4.2.2.4 Rozhodovací proces místních samospráv

Zastupitelstva obcí v lokalitě získala mandáty z různých kandidátních listin (většinou stran nezávislých kandidátů), přesto nevznikla výrazná opozice, která by ovlivňovala rozhodovací proces. Jednání neblokuje odlišné partikulární zájmy. Ve všech čtyřech municipalitách nebyla zaznamenána ani výrazná opozice vůči návrhům starosty. Lze konstatovat, že starostové přednesou návrhy, jež zastupitelstva akceptují, případně probíhá nekonfliktní diskuze a po úpravě návrhů následuje jejich schválení. Během rozhodovacího procesu nedocházelo k zásadním rozporům mezi zastupiteli a starosty municipalit, naopak postoje zastupitelstva jako celku byly konsenzuální. Téměř všechna rozhodnutí zastupitelstev byla přijímána jednohlasně. Vzájemnou důvěru mezi zastupiteli a absencí konfliktů je na jedné straně možné přikládat konstruktivní schopnosti komunikace a hledání kompromisů, na druhé straně absenci invence a pouze formálnímu naplňování funkcí. Ke konfliktu názorů dochází mezi částí obyvatel, místními občanskými spolky a zastupiteli.

Transparentnost rozhodovacího procesu místních samospráv z jedné části závisí na platné legislativě ČR a z druhé na projevené vůli zastupitelů a rady municipalit. Z hlediska občanské participace v rozhodovacím procesu místních samospráv je podstatný již zmíněný přístup k informacím a v neposlední řadě nastavení, jakým způsobem mohou občané vyjadřovat své postoje k projednávaným bodům veřejného zasedání zastupitelstva a využívat interpelací vůči voleným orgánům. Jednací řády zastupitelstev ve všech dotčených obcích v lokalitě umožňují občanům v průběhu jednání se k jednotlivým bodům vyjadřovat. Předsedající, který řídí rozpravu, po projednání jednotlivých bodů vyzve přítomné k vyjádření dotazů. Přihlásit se o slovo mohou občané zvednutím ruky i v průběhu celého veřejného zasedání nebo během vyhlášení závěrečné diskuse. (jednací řády zastupitelstva obce) Vliv občanské participace na rozhodovací proces municipalit v lokalitě Čertovka se různí.

Rozhodovací proces Blatna u Podbořan

Zastupitelstvo obce se usneslo o uspořádání ankety pod názvem „Průzkumné území“ se schválenými pravidly místního referenda. Cílem ankety bylo zjištění názorů občanů, zda

povolit nebo nepovolit průzkumné práce pro potřeby SÚRAO Zastupitelstvem obce Blatna u Podbořan za předem vyjednaných podmínek. Na anketním lístku byl stručně vyjádřen cíl ankety. Anketní otázky byly dvě ve znění: „Povolit průzkumné práce“ a „Nepovolit průzkumné práce“. Občané zakřížkováním jedné možnosti vyjádřili svůj postoj. Tisk a roznos hlasovacích lístků do domácností zajistila obec. (anketa)

Před konáním ankety Zastupitelstvo obce Blatna u Podbořan pozvalo občany na přednášku SÚRAO spojenou s besedou na téma „Průzkumné území“. Občané v průběhu této akce byli seznámeni s pravidly ankety. Komise ankety byla složena ze dvou členů zastupitelstva obce, dvou členů místního občanského spolku Severočeský OCELOT a dvou členů z řad občanů, zapisovatelkou byla zaměstnankyně obce.

Hlasovat mohli oprávnění voliči ve dvou dnech a to v pátek 16. května 2008 od 12:00 do 20:00 hodin a v sobotu 17. května 2008 od 8:00 do 12:00 hodin v úřední místnosti Obecního úřadu Blatno u Podbořan. Oprávněnými voliči byli občané starší osmnáct let s trvalým pobytem v obci a místní části Malměřice. V seznamu voličů bylo registrováno celkem 447 oprávněných voličů. Volební účast byla 67,4 %. Výsledek hlasování byl poměrně těsný. Pro povolení průzkumných prací hlasovalo celkem 136 oprávněných voličů. Průzkumné práce odmítlo 142 oprávněných voličů. Jeden hlasovací lístek byl neplatný. V koherenci s pravidly místního referenda se výsledek ankety měl pro zastupitele stát platný a závazný. (zápis komise o výsledku hlasování)

Tabulka 18 Výsledky hlasování ankety v obci Blatno u Podbořan

	Počet	%
Celkový počet oprávněných voličů	447	100
Účast v anketě	279	62,4
Souhlas s průzkumy	136	48,7
Nesouhlas s průzkumy	142	51
Neplatné hlasy	1	0,3

Zdroj: Zápis komise o výsledku hlasování, vlastní zpracování

Během následujícího veřejného zasedání se zastupitelstvo usneslo povolit průzkumné práce v katastrálním území Blatna u Podbořan v poměru pět zastupitelů pro a dva proti.

Souhlas byl podmíněn následujícími body.

- 1) *Geologicky průzkumné práce proběhnou ve všech vytipovaných lokalitách.*
- 2) *Souhlas s průzkumnými pracemi nesmí být brán jako souhlas, ani předběžný s hlubinným úložištěm.*
- 3) *Povolení vstupu SÚRAO na průzkumné území bude dáno obcí jen v případě kladného územního rozhodnutí příslušného orgánu, ve kterém musí být obsaženy a garantovány podmínky, které byly písemně sjednány, tzn.*
  - a. *Právní záruky pro obce vycházející z právních norem a zákonů ČR (např. novela atomového zákona č. 18/1997 Sb., senátního návrhu z března 2005).*
  - b. *Podle potřeby přijetí dalších zákonů.*
- 4) *Dotčené obce musí být bezodkladně informovány od státních orgánů o všech nových skutečnostech, které by mohly narušit nebo změnit ujednání, které bylo písemně stvrzeno všemi zainteresovanými stranami. V případě nedodržení této podmínky je obec oprávněna k okamžitému vypovězení souhlasu s průzkumnými pracemi. (Usnesení zastupitelstva, 2008)*

Zastupitelstvo obce tak nerespektovalo výsledek ankety. Své rozhodnutí zastupitelé vysvětlili, že se jednalo spíše o matematický výsledek s rozdílem šesti hlasů a že výsledek mohl být ovlivněn skutečností, že spolek Severočeský OCELOT tři dny před konáním ankety rozšířilo letáky, ve kterých byly klamavé informace. Rovněž tímto činem občanský spolek porušil úmluvu o neporádání veřejných besed a jiných aktivit obou stran. (rozhovor č. 4)

V roce 2008 se kladně vyjádřilo k průzkumným pracím v lokalitě Čertovka i obce Lubenec, Tis u Blatna a Žihle jako výsledek jednání starostů dotčených municipalit v lokalitě o podmínkách udělení souhlasů již v roce 2007.

Rozhodovací proces Lubence

Následný rozhodovací proces místní samosprávy v Lubenci je popsán v samostatné kapitole o místním referendu.

Je nutné podotknout, že dění v obci, podnítilo aktivitu politické participace občanů. Ve volbách do zastupitelstva obce v roce 2014, kandidovalo rekordních devět stran. Nejvíce

hlasů (31,4 %) získala Strana nezávislých kandidátů a obhájila čtyři mandáty, Druhou nejúspěšnější stranou byla strana HASIČI LUBENEC s 15,64 % hlasů a dvěma mandáty. Pro Komunistickou stranu Čech a Moravy hlasovalo 9,92 % voličů s obsazením dvou mandátů. Sdružení nezávislých kandidátů SOS Lubenec získalo 12,84 % hlasů a jeden mandát. Žádné mandáty nezískaly kandidátní strany: SOS Lubenec (7,38 % hlasů), OS Za záchranu kostela sv. Jiljí (5,64 % hlasů), Pro občany (4,21 % hlasů) a NE úložišti (3,09 % hlasů). (www.volby.cz) Dne 29. srpna 2014, tj. šest týdnů před konáním voleb zemřel kandidát za SNK Lubenec 1. V té době byla kandidátní listina již registrovaná a nebylo možné provádět změny a odvolat kandidáta. Zemřelý kandidát získal ve volbách 156 hlasů, jež byly přičteny straně. Lídr SOS Lubenec podal k Ústeckému krajskému soudu podnět stížnosti na sčítání hlasů volební komise pro zemřelé kandidáty. Existují dva možné výklady. V obou případech ale musí rozhodnout soud. Prvním je nařízení opakování voleb a druhou možností je přidělení hlasů straně a na pozici zemřelého kandidáta nastupuje náhradník. Tento případ zvolil Ústecký krajský soud pro volby v Lubenci. (Usnesení č. j. 40 A 18/2014-39) Načež následovala stížnost k Ústavnímu soudu, který shledal napadené odůvodnění usnesení srozumitelné a konformní s tím, že volby vyznávají princip poměrného zastoupení a výsledek voleb určuje celkový počet hlasů pro stranu. (Usnesení III. ÚS 99/15)

Lze konstatovat, že okolnosti ohledně procesu výběru vhodné lokality pro umístění hlubinného úložiště významným způsobem neovlivnily výsledky voleb do zastupitelstev obcí v lokalitě Čertovka konané v roce 2014. Složení členů zastupitelstev zůstalo ve všech municipalitách podobné s drobnými změnami získaných mandátů.

Rozhodovací proces Tisu u Blatna

V souvislosti s procesem hlubinného úložiště v Tisu u Blatna nebyla uspořádána žádná anketa ani nebylo vyvoláno místní referendum. Občané o dění v obci jsou informováni na veřejných zasedáních a internetových stránkách municipality. Obec Tis u Blatna je velmi malou obcí, kde existují úzké kontakty zastupitelů s občany. Specifickým rodinným způsobem probíhají diskuse. „*Jsmo maličká obec, kde si jeden druhému vidí do talíře a vše se roznese. Tady to probíhá tak, že se zajde na pivo a konzultuje se.*“ (rozhovor č. 7) Z tohoto důvodu znají zastupitelé stanoviska obyvatel i vlastníků rekreačních objektů k dané problematice, které je jednoznačně negativní.

Rozhodovací proces je v souladu s vůlí místních občanů a zastupitelstvo svým usnesením s průzkumnými pracemi nesouhlasí. Je možné se domnívat, že případný nesoulad rozhodnutí zastupitelstva se stanovisky obyvatel by vedl ke konfliktu a narušení sousedských vazeb přesahující obvykle vztah místních politiků versus občané obce.

Rozhodovací proces Žihle

Na oficiálních internetových stránkách Obce Žihle jsou občané vyzíváni k vyplnění anket zaměřené na různé oblasti týkající se života v obci. Výsledky anket slouží zastupitelstvu jako podklad vyjádření stanoviska občanů pro následný rozhodovací proces. K průzkumným pracím mohli občané vyjádřit svůj postoj prostřednictvím internetové ankety v průběhu třinácti dnů od 13. března 2008 do 25. března 2008. (www.obec-zihle.cz)

Znění anketní otázky: „*SÚRAO žádá o souhlas geologickým průzkumem v naší lokalitě. Obec nesouhlasí s vybudováním trvalého hlubinného úložiště RAO, ale průzkum by proveden být mohl. Co vy na to?*“ Celkem hlasovalo 52 občanů, z toho 37 % hlasů souhlasilo s průzkumem, 50 % nesouhlasilo a 13 % se vyjádřilo, že neví. (www.obec-zihle.cz)

Zastupitelé jednohlasně odsouhlasili průzkumné práce. Starosta obce v rozhovoru uvedl, že výsledek předmětné ankety nebyl pro zastupitele vypovídající, protože anketu vyplnilo malé množství občanů. Rovněž anketu mohl vyplnit jeden člověk vícekrát nebo lidé, kteří nenáleží do obce. (rozhovor č. 6)

4.2.2.4.1 Vliv občanských spolků a místních samospráv na rozhodovací proces

Obce, jejichž katastru se týkají žádosti SÚRAO v rámci geologických průzkumných prací, jsou účastníky řízení, týkajícího se udělení průzkumných území pro zvláštní zásah do zemské kůry. Ve správním řízení o stanovení chráněného území pro zvláštní zásah do zemské kůry mohou být účastníky municipality pouze z titulu vlastníků pozemků, nikoli z titulu samosprávy jako doposud. Kromě přímého vlivu ve správních řízeních. Do roku 2016 tuto funkci také plnila Pracovní skupina pro dialog, která se pro nezájem velké části členů přestala scházet.

Občanské iniciativy v určitých mezích zákona ovlivňují rozhodovací proces. Občanským spolkům, které mají ve svých stanovách zakotvenu ochranu přírody, umožňovala legislativa přihlásit se do správních řízení o stanovení průzkumných území a z pozice

účastníka řízení stejně jako obcím, které se stávají účastníky automaticky, hájit své zájmy. Této možnosti občanské iniciativy využívaly a byly více aktivní spolky v lokalitách, kde má SÚRAO větší podporu ve vedení obcí, zejména v lokalitách Čertovka, Čihadlo, Hrádek a Kraví hora. Oproti rozdílům v aktivitě regionálních spolků se ve všech lokalitách zúčastňoval správních řízení spolek Calla s celostátní působností. *„I když paušální vyhodnocení vlivu spolků nebude vzhledem k jejich různě aktivnímu přístupu vypovídající, z pohledu odpovědných státních úředníků a dalších budovatelů úložiště byl zřejmě vliv spolků na rozhodovací proces příliš velký. Jejich účast ve správních řízeních zřejmě představovala pro druhou stranu dostatečnou motivaci k prosazení změny stavebního zákona jako prostředku k vyloučení spolků z účasti ve správních řízeních o stanovení průzkumného území. A to i přes skutečnost, že v další fázi rozhodování, v řízeních o stanovení chráněného území se už spolky účastnit nemohly.“* (rozhovor č. 3) Poslanecká sněmovna schválila novelu stavebního zákona, který omezil účast občanských iniciativ ve všech správních řízeních kromě řízení vedených podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Političtí představitelé schválení pozměňovacího návrhu odůvodnili tím, že environmentální organizace způsobují nežádoucí průtahy vedených správních řízení. (zákon č. 225/2017 Sb.) *„Občanským spolkům zůstává jen vliv na společnost.“* (rozhovor č. 1) Z rozhovorů vyplynulo, že někteří vrcholní představitelé místních samospráv vliv občanských iniciativ na širokou veřejnost nepovažují za optimální. *„V procesu vysvětlování proč je nutné vybrat vhodnou lokalitu a hlubinné úložiště poskytovaly veřejnosti minimálně ze čtyřiceti procent zavádějící informace a negativně se snažily zmanipulovat občany.“* (rozhovor č. 4) Starostové obcí v lokalitě nejsou příliš nakloněni zasahování občanských iniciativ do rozhodovacího procesu s odůvodněním: *„občané nám dali důvěru zvolením a za rozhodnutí nesou zastupitelé odpovědnost. Občanské spolky žádnou odpovědnost nenesou.“* (rozhovor č. 6)

Vládou schválená Koncepce nakládání s RAO a VJP předpokládá předložení stanovisek dotčených municipalit ke schválení výběru kandidátních lokalit a následně lokality finální. Přípravovaný zákon o zapojení obcí do výběru lokality hlubinného úložiště se zabývá i finálním rozhodnutím o umístění hlubinného úložiště a jak se bude postupovat, pokud municipality nebudou souhlasit.

O výběru kandidátních lokalit a lokality finální bude rozhodovat vláda. Jak již bylo uvedeno, ke svému rozhodnutí bude požadovat stanoviska dotčených obcí viz. Koncepce.

Je nutné podotknout, že ze strany občanských iniciativ a představitelů místních samospráv, které nesouhlasí s průzkumnými pracemi, nepanuje přesvědčení o tom, že bude brán zřetel na stanoviska dotčených municipalit ohledně hlubinného úložiště. Starostové obcí Blatna u Podbořan a Žihle jsou v tomto ohledu optimističtější. (rozhovory č. 4, 6)

Předseda občanského spolku Calla ve svém příspěvku již v roce 2014 navrhl bezprostřední přerušení procesu vyhledávání vhodných lokalit a časový prostor využít k posílení odborných projektů hlubinného úložiště, výzkumu a vývoji bariér, hledání společného konsensu prostřednictvím funkční pracovní skupiny, jejichž výsledky budou předkládány Senátu a v neposlední řadě vytvoření legislativy, která posílí práva municipalit. (www.nechceme uloziste.cz)

Dílčí závěr

Předpokladem pro posun v jednání je změna dosavadní strategie spočívající v mocenském postavení státního aparátu. Projekt hlubinného úložiště představuje významný zásah do života občanů ve finální lokalitě, že není možné nerespektovat jejich vůli. Proto by rozhodovací proces měl být založen na modelu, který uplatňuje pohled zdola. To znamená na lokální úrovni vést dialog mezi občany, místními spolky a zastupiteli obcí. Na základě diskuzí dokázat formulovat společné zájmy, stanoviska a případné podmínky, které budou dále prezentovány státnímu aparátu. Rozhodovací proces místních samospráv by měl respektovat většinový postoj občanů. Je rovněž nutné posílení postavení municipalit podložené platnou legislativou tak, aby byly rovnocennými partnery v jednání a v konečné fázi měli poslední slovo veta.

5 Závěr

Diplomová práce má charakter případové studie lokality Čertovka, která je jednou z kandidátních lokalit v procesu výběru vhodného území pro umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu a vyhořelého jaderného paliva. Cílem bylo identifikovat místní aktéry participující v rozhodování o umístění stálého úložiště jaderného odpadu v lokalitě Čertovka, charakterizovat socioekonomické a demografické ukazatele, analyzovat konkrétní aktivity jednotlivých místních aktérů a zhodnotit vliv občanské participace na rozhodovací proces místních samospráv týkající se vytipování lokality pro stálé úložiště jaderného odpadu v ČR.

Proces jednání o výstavbě hlubinného úložiště de facto zahájilo zveřejnění vytipovaných geologicky vhodných oblastí. Tato skutečnost vyvolala odmítavý postoj většiny lokálních politických reprezentací, občanů, místních spolků i neziskových environmentálních organizací s celostátní působností.

Názorová perspektiva v lokalitě Čertovka je odlišná. Důvodem je nejednotnost politické vyhraněnosti místních samospráv vůči projektu, což v budoucím rozhodování ve výběru finální lokality může sehrát významnou roli. Současná situace je taková, že zastupitelstvo obcí Blatna u Podbořan (Ústecký kraj, okres Louny) a Žihle (Plzeňský kraj, okres Plzeň – sever) s průzkumnými pracemi, které představují realizaci druhé fáze projektu hlubinného úložiště, souhlasí. Zastupitelé obcí Lubenec (Ústecký kraj, okres Louny) a Tis u Blatna (Plzeňský kraj, okres Plzeň – sever) neudělili souhlasy s výše uvedenými pracemi. Vzniklá situace byla podnětem pro vznik některých místních spolků a impulsem již existujících spolků se ve věci angažovat. Názorová perspektiva občanských iniciativ je zaměřena na obranu socioekonomických vztahů a životního prostředí v lokalitě, jejímž cílem je poukázání na nevhodnost lokality Čertovky, blokaci výstavby hlubinného úložiště a hledání možných alternativ ukládání RAO a VJP.

V kontinuálním vývoji vyhledávání vhodného místa pro výstavbu hlubinného úložiště v lokalitě Čertovka byla uplatněna celá řada metod zahrnující všechny stupně participačních procesů ovlivňující veřejné rozhodování. Členové občanských spolků opakovaně žádali příslušné státní orgány o vyloučení lokality Čertovky ze seznamu vhodných lokalit pro plánovanou výstavbu hlubinného úložiště s odůvodněním, že lokalitou prochází nadregionální tektonické pásmo Jáchymovského zlomu. Místní spolky

pořádali i různé protestní akce. Významnou událostí bylo uspořádání nezávislé konference s názvem „Hledáme dialog“, které se účastnili zástupci všech relevantních aktérů včetně politiků a expertů. Dále byly podávány rozklady proti rozhodnutí o stanovení průzkumných prací, petice, realizovány různé názorové průzkumy, zřízena Pracovní skupina pro dialog apod.

Nejvyšší stupeň politické participace na lokální úrovni a současně nejautorativnější formu přímé demokracie využili občané Lubence v podobě místního referenda na návrh přípravného výboru. Impulsem bylo rozhodnutí zastupitelstva obce o předběžném souhlasu s geologickými pracemi. Tato skutečnost vyvolala bouřlivé reakce a vlnu nevole občanů. Návrh na konání místního referenda podpořilo svými podpisy 38,5 % oprávněných osob. Po provedené korekci obecní úřad konstatoval, že návrh na uspořádání místního referenda je bez vady a na nejbližším veřejném zasedání zastupitelstvo obce usnesením rozhodlo o jeho vyhlášení. V místním referendu hlasovalo celkem 53,4 % oprávněných voličů, z toho bylo 17,2 % pro povolení průzkumných prací a 79,9 % proti. Podmínka minimální účasti byla splněna. Místní referendum se stalo platné a výsledek pro zastupitele obce závazný. Občané prostřednictvím místního referenda docílili revokace rozhodnutí zastupitelstva obce. V současnosti výsledky místních referend představují omezení v rámci lokální politiky ohledně prezentace postojů municipalit k procesu hlubinného úložiště. Z pohledu dalšího jednání, však nemají dlouhodobější význam a to proto, že proběhly v důsledku nedostatku informací a veřejných diskusí. Výsledky místních referend mohou být zpochybněny s argumentací, že se jednalo o protestní akce. Uskutečnění místního referenda je smysluplné v okamžiku, kdy byly vyčerpány veškeré prostředky vedoucí k tomu, aby všichni občané měli relevantní informace a věděli, co projekt hlubinného úložiště obnáší. To znamená, seznámení občanů s realizačními aspekty hlubinného úložiště obsahující na jedné straně objasnění zátěže a rizik a na druhé objasnění příležitostí k lokálnímu rozvoji.

Jen k formálnímu uplatnění participačního stupně připomínkování došlo v Blatně u Podbořan, kde před rozhodnutím zastupitelstva obce o předběžném souhlasu s průzkumnými pracemi obec vyhlásila anketu s pravidly místního referenda, ve které občané měli možnost vyjádřit své stanovisko k dané problematice. Výsledek ankety byl poměrně těsný s rozdílem šesti platných hlasů, přičemž 51 % oprávněných voličů vyjádřilo nesouhlas s povolením průzkumných prací, přesto zastupitelé rozhodli Správě

radioaktivních odpadů udělit předběžný souhlas. Zastupitelé obce tak nerespektovali výsledky hlasování.

V souvislosti s procesem hlubinného úložiště RAO a VJP v lokalitě Čertovka lze na jedné straně identifikovat úspěšnou aplikaci participačních procesů v rozhodovacím procesu a na druhé straně jen její formální uplatnění. Je možné identifikovat faktory, které mohou být příčinou určitých jejích omezení. Mezi nejvýznamnější patří nedostatečná informovanost, absence politické podpory a neochota partnerské diskuse. Jednání v procesu výběru hlubinného úložiště a hledání společného konsensu není jednoduchou záležitostí. Podstatné je hledání společné cesty a vedení konstruktivního dialogu všech zúčastněných stran s respektováním základních principů transparentnosti, otevřenosti, organizovanosti a především skutečné partnerské rovnocennosti všech účastníků. Primárním aspektem je poskytování relevantních a aktuálních informací všem dotčeným stranám. Předpokladem pro posun v jednání je změna dosavadní strategie spočívající v mocenském postavení státního aparátu. Projekt hlubinného úložiště představuje významný zásah do života občanů ve finální lokalitě. V tomto případě není možné nerespektovat jejich vůli. Proto by měl být rozhodovací proces založen na modelu, který uplatňuje pohled zdola. To znamená na lokální úrovni vést dialog mezi občany, místními spolky a zastupiteli obcí. Podstatná je garance systému kompenzací negativních dopadů a rizik. Z tohoto hlediska je nutné znát socioekonomické a demografické ukazatele lokality a na základě diskusí formulovat zájmy místních komunit.

V porovnání socioekonomických ukazatelů obcí v lokalitě Čertova nebyly zjištěny žádné charakteristiky, které by se výrazně vymykaly od jiných srovnatelně velikých obcí v regionu. Nejpalčivějším socioekonomickým ukazatelem v lokalitě Čertovka je vysoká míra nezaměstnanosti. V období ekonomické recese ukončilo v lokalitě svou činnost hned několik eminentních ekonomických subjektů, což způsobilo zvýšenou nezaměstnanost a odliv obyvatel. Nyní je situace stabilizovaná, přesto významná část občanů dojíždí za prací. V souvislosti s procesem přípravy, výstavby a následným provozem hlubinného úložiště má dojít ke zvýšení poptávky pracovních sil v regionu a přispět tak k poklesu nezaměstnanosti. Jedním z dílčích cílů Správy úložiště radioaktivních odpadů je zajištění trvalých i krátkodobých pracovních míst. Garantuje v počátečních fázích přibližně 20% uplatnění místních obyvatel a po zahájení provozu hlubinného úložiště až 80 %. Vedle

primární zaměstnanosti má být posílena i sekundární zaměstnanost v oblastech návazných služeb.

Pokud mají být respektovány demokratické principy rozhodování, je nutné posílení postavení municipalit podložené platnou legislativou tak, aby byly rovnocennými partnery v jednání a v konečné fázi měli poslední slovo veta. V tomto směru je vkládána naděje do věcného záměru zákona o zapojení obcí do výběru lokality.

6 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1. vyd.. Praha: Grada, 2009. 250 s. Politologie. ISBN 978-80-247-2908-4.

BALÍK, Stanislav. *Metodologie výzkumu komunální politiky*. In Fiala, P, Strmiska, M, Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005. 267 s. ISBN 80-7325-074-8.

BERNARD, Josef, KOSTELECKÝ, Tomáš a kol. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011. 236 s. ISBN 978-80-7330-203-0.

BUBENÍČEK, Václav et al. *Obce jako aktéři politického procesu: komunální studie regionálních politických systémů a problematika metodiky jejich zpracování*. 1 vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2005. 93 s. ISBN 80-213-1326-9.

BROKL, Lubomír a kol. *Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky*. 1 vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 210 s. ISBN 80-85850-48-6.

ČERMÁK, Daniel, VOBECKÁ, Jana a kol. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011. 181 s. ISBN 978-807419-067-4.

ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. 165 s. ISBN 978-80-87197-00-4.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPIK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika politického života v obcích ČR*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.

DURĐOVIČ, Martin a kol. *Metodika pro komunikaci a účast na rozhodování o hlubinném úložišti vyhořelého jaderného paliva a vysokoaktivních odpadů v ČR*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2016. 60 s. ISBN 978-80-7330-288-7.

HAKEN, Roman a kol. *Analýza občanské participace v ČR*. 1. vyd. Praha: Agora CE, 2016. 63 s. ISBN 978-80-906397-3-7.

- KOHÁK, Erazim. *Průvodce po demokracii*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 162 s. ISBN 80-86429-03-2.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5.
- MARTEL, Meritxell, FERRARO, Gianluca. 2015. *EURATOM Projects, radioactive waste management and public participation: What have we learnt so far?* European Commission: Joint Research Centre.
- MOURITZEN, P. E., J. H. SVARA. 2002. *Leadership at the Apex: Politicians and Administrators in Western Local Governments*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 196 s. ISBN 978-80-7357-700-1.
- PRŮCHA, Petr. *Základy místní správy*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995. 189 s. Právo a současnost, sv. 1. ISBN 80-85964-00-7.
- SMITH, Michael, L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. 101 s. ISBN 978-807330-117-0.
- VLČKOVÁ, Jitka, VLČEK, Pavel. *Žihle stručná historie a významné památky*, 1. vyd. Žihle: Obec Žihle, 2016. 147 s.

Zákony a předpisy v platném znění:

- Česká republika. Atomový zákon. In: *263/2016 Sb.* Praha, 2016.
- Česká republika. Zákon o evidenci obyvatel a rodných čísel a o změně některých zákonů. In: *133/2000 Sb.* Praha, 2000.
- Česká republika. Listina základních práv a svobod. In: *2/1993 Sb.* Praha, 1993.
- Česká republika. Občanský zákoník. In: *89/2012 Sb.* Praha 2012.
- Česká republika. Zákon o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel). In: *133/2000Sb.* Praha, 2000.
- Česká republika. Zákon o místním referendu a o změně některých zákonů. In: *22/2004 Sb.* Praha, 2004.

Česká republika. Zákon o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů. In: *18/1997 Sb.* Praha, 1997.

Česká republika. Zákon o obcích (obecním zřízení). In: *128/2000 Sb.* Praha, 2000.

Česká republika. Zákon o právu petičním. In: *85/1990 Sb.* Praha, 1990.

Česká republika. Zákon o svobodném přístupu k informacím. In: *106/1999 Sb.* Praha, 1999.

Česká republika. Zákon o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů a dalších souvisejících zákonů. In: *225/2017 Sb.* Praha, 2017.

Úřední věstník Evropské unie. Směrnice Rady, kterou se stanoví rámec Společenství pro odpovědné a bezpečné nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem. In: *70/2011 Euratom.* Brusel, 2011.

Internetové zdroje:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí [online]. 2018 [2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.calla.cz>

Centrum pro sociální a ekonomické strategie [online]. 2018 [2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.ceses.cz/ni.cz>

Český statistický úřad [online]. 2018 [2018-03-05]. Dostupné z: <http://czso.cz>

Koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem v ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu. [online]. 2018 [2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/energetika/strategicke-a-koncepcini-dokumenty/nova-koncepce-nakladani-s-radioaktivnimi-odpady-a-vyhorelym-jadernym-palivem-mpo-2017-233909/>

Mikroregion Kralovicko [online]. 2018 [2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.mikroregion-kralovicko.cz>

Místní akční skupina Vladař [online]. 2018 [2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.vladar.cz>

Místní akční skupina Světovina [online]. 2018 [2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.mas-svetovina.cz>

Nechceme úložiště [online]. 2018 [2018-02-27]. Lokalita Čertovka. Dostupné z: <http://www.nehcemeuloziste.cz>

Obec Blatno u Podbořan – oficiální informační portál [online]. 2018 [2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.blatno-lounsko.cz>

Obec Lubenec – oficiální informační portál [online]. 2018 [2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.lubenec.cz>

Obec Tis u Blatna – oficiální informační portál [online]. 2018 [2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.obec-tis.cz>

Obec Žihle – oficiální informační portál [online]. 2018 [2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.obec-zihle.cz>

Platforma proti úložišti [online]. 2018 [2018-03-20]. Dostupné z: <http://platformaprotiuloszisti.cz>

Ředitelství silnic a dálnic ČR – internetový portál [online]. 2018 [2018-03-21]. Dostupné z: <http://rsd.cz/wps/portal/>

Server ARES – administrativní registr ekonomických subjektů [online]. 2018 [2018-03-17]. Dostupné z: <http://www.info.mfer.cz/ares>

Správa úložišť radioaktivních odpadů [online]. 2018 [2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.surao.cz>

Svazek obcí Podbořansko [online]. 2018 [2018-03-20]. Dostupné z: <http://podbořansko.cz>

Veřejný rejstřík a sbírka listin soudů [online]. 2018 [2018-03-05]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz>

Vláda České republiky – jednání vlády ze dne 7. 2. 2018 [online]. 2018 [2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/>

Volby do zastupitelstev obcí v roce 2014, díl I. Volební server ČSÚ [online]. 2015 [2018-03-05]. Dostupné z: <http://volby.cz>

Webové stránky občanského spolku Za záchranu kostela sv. Jiljí [online]. 2018 [2018-03-16]. Dostupné z: <http://vitrae.skloart.cz/kostel-sv-jilji>

Zápisy z jednání, Pracovní skupina pro dialog [online]. 2010-2016 [2018-03-22]. Dostupné z <https://www.surao.cz/psprodialog/zapisy-z-jednani>

Zprávy o činnosti, Správa úložišť radioaktivních odpadů. [online]. 2018 [2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.surao.cz/zpravy-o-činnosti>

Zprávy ze správy, Čtvrtletník. [online]. Praha: Správa úložišť radioaktivních odpadů. 2015-2017 [2018-03-18] ISSN 2533-5073. Dostupné z: <http://www.surao.cz/zpravy-ze-spravy>

Ostatní zdroje:

Blatenský zpravodaj. Čtvrtletník vydávaný obcí Blatno u Podbořan

Finanční výkazy FIN 2-12 M, 2015 - 2017

Jednací řády zastupitelstva obcí Blatno u Podbořan, Lubenec, Tis u Blatna, Žihle

Návrh přípravného výboru na uspořádání místního referenda v obci Lubenec ze dne 4. 4. 2012

Návrh věcného záměru zákona o zapojení obcí do výběru lokality hlubinného úložiště, Pracovní skupina pro dialog o hlubinném úložišti.

Pamětní kniha obce Lubenec (uložena na obecním úřadě)

Písemná dokumentace obce Blatna u Podbořan

Písemná dokumentace obce Lubenec

Projektová dokumentace, Lokalita Blatno – Čertovka, ověření plošné a prostorové lokalizace hlubinného úložiště, č. zakázky: 23-1238-26-001, Správa úložišť radioaktivních odpadů

Rozhodnutí ministerstva životního prostředí č. j. MZP/2017/430/237 ze dne 7. 2. 2017

Statut Pracovní skupiny pro dialog o hlubinném úložišti

Usnesení 43/23/204 z 23. zasedání Zastupitelstva Ústeckého kraje ze dne 11. 2. 2004

Usnesení ministerstva životního prostředí č. j. 85052/ENU/16 ze dne 24. 2. 2017

Úřední záznam o podání vysvětlení Policie ČR č. j. KRPU-153544-3/ČJ-2012-040711 ze dne 23. 7. 2012

Zápis komise o výsledku hlasování ankety v Blatně u Podbořan ze dne 17. 5. 2008

Zápis komise o výsledku hlasování místního referenda v Lubenci ze dne 29. 6. 2012

Zápisy z jednání zastupitelstva obce Blatno u Podbořan

Zápisy z jednání zastupitelstva obce Lubenec

Žádost o stanovení průzkumného území pro zvláštní zásahy do zemské kůry – lokalita Čertovka, SÚRAO, září 2013

Žihelský zpravodaj. Čtvrtletník vydávaný obcí Žihle

Ústní a písemná sdělení:

Rozhovor č. 1 - BENEŠOVÁ, Lucie. předsedkyně občanského spolku Severočeský OCELOT, dne 3. 12. 2017.

Rozhovor č. 2 - KANTA, Richard. předseda občanského spolku Za záchranu kostela sv. Jiljí, dne 13. 12. 2017.

Rozhovor č. 3 – PAVLÍK, Pavel. předseda občanského spolku SOS Lubenec, dne 20. 12. 2017.

Rozhovor č. 4 –BENEŠ, Václav. starosta obce Blatna u Podbořan, dne 3. 12. 2017.

Rozhovor č. 5 – CHALUPECKÝ, Jiří. starosta obce Lubenec, dne 13. 12. 2017.

Rozhovor č. 6 – PROCHÁZKA, František. starosta obce Žihle, dne 14. 12. 2017.

Rozhovor č. 7 – KŘEPELKA, Jan. starosta obce Tis u Blatna, dne 14. 12. 2017.

Rozhovor č. 8 –SLOVÁKOVÁ, Eva. odborný referent, Správa úložišť radioaktivních odpadů, dne 25. 1. 2018.

7 Přílohy

Příloha 1 Seznam otázek pro respondenty

Rozhovor se starosty a předsedy občanských spolků:

- 1) Jaký je hlavní důvod toho, že souhlasíte/nesouhlasíte s vybudováním hlubinného úložiště vysokoaktivních odpadů a vyhořelého jaderného paliva?
- 2) Čeho se v souvislosti s výstavbou a provozem hlubinného úložiště nejvíce obáváte?
- 3) Důvěřujete technologiím ukládání vysokoaktivních odpadů a vyhořelého jaderného paliva?
- 4) Souhlasíte s geologickými průzkumy? Proč?
- 5) Domníváte se, že finanční prostředky poskytnuté obcím jsou dostatečné?
- 6) Domníváte se, že v procesu výběru vhodné lokality budou zohledněna stanoviska dotčených obcí?
- 7) Jak hodnotíte jednání mezi obcemi a státními institucemi.
- 8) Domníváte se, že jsou poskytovány informace o procesu výběru a budování hlubinného úložiště dostatečně?
- 9) Jaký máte názor na Pracovní skupinu pro dialog. Domníváte se, že byla přínosná?
- 10) Jaký mají podle Vás vliv občanské spolky na rozhodovací proces výběru vhodné lokality?
- 11) Jaký mají podle Vás vliv dotčené obce na rozhodovací proces výběru vhodné lokality?
- 12) Chcete k předchozím otázkám něco doplnit?
- 13) Napadá Vás nějaká důležitá informace týkající se procesu výběru vhodné lokality a vybudování hlubinného úložiště, na kterou v rozhovoru nepřišla řeč?

Rozhovor s předsedy občanských spolků byl doplněn:

- 14) Můžete mi přiblížit činnost občanského spolku?
- 15) Jakým způsobem se občanský spolek snaží ovlivnit proces výběru vhodné lokality?

Rozhovor se Správou úložišť radioaktivních odpadů:

- 1) Jakým způsobem informujete obce a širokou veřejnost v lokalitě Čertovka?
- 2) Jak je dodržována Směrnice Rady 2011/70 Euratom, článek 10 odst. 2 o účasti veřejnosti v rozhodovacím procesu nakládání s VJP a RAO.
- 3) Plánuje se obnovení Pracovní skupinu pro dialog?

- 4) Nemohou se naplnit obavy, že se Česká republika stane „smetištěm Evropy“, když Směrnice Rady 2011/70 Euratom čl. 33 umožňuje po dohodě sdílení zařízení pro nakládání s VJP a RAO?
- 5) Proč je zvolena varianta ukládání VJP a RAO do hlubinného úložiště, když v současné době je využitelnost jen 5 % a v budoucnu se může stát strategickou surovinou?
- 6) Proč je lokalita Čertovka zařazena mezi kandidátní lokality, když některé posudky poukazují na její nevhodnost.
- 7) Budou respektována stanoviska dotčených obcí ohledně výstavby hlubinného úložiště?
- 8) Co se bude dít, když všechny obce vysloví nesouhlas s vybudováním hlubinného úložiště?

Příloha 2 Fotodokumentace lokality Čertovka

Zdroj: vlastní fotodokumentace